

ȘTEFAN DUMITRESCU

**COȘUL DE FLORI
CU
CRONICI LITERARE**

SEMĂNĂTORUL
Editura online - octombrie 2010

ȘTEFAN DUMITRESCU

COȘUL DE FLORI
CU
CRONICI LITERARE !

PARTEA ÎNTÂI

Doamne, fierbinte Îți mulțumim, pentru toate,
și pentru toate Te slăvim !
(în loc de Cuvânt înainte)

Volumul acesta de Cronici literare s-a născut deodată, foarte ușor, de la sine. Așa cum ar naște o căprioară pe câmp, când îi vine sorocul !

În fața acestui fapt care se împlinea foarte ușor nu am putut decât să-i mulțumesc Domnului, pentru darul și pentru minunea pe care mi-o arta și care se năștea sub ochii mei.

Și cartea de față într-adevăr este o minune a lui Dumnezeu ! Căci cum altfel să se nască așa deodată o carte, dacă nu din puterea Tatălui ceresc, ca o Minune făcută de El. Și când Tatăl ceresc te pune în fața unei minuni deja împlinite, pe tine, un biet om ! Acum câteva zile această carte nu exista, nu exista nici măcar în visul meu (doar ca Proiect foarte îndepărtat, cândva mi-am propus să-mi adun cronicile literare și recenziile, atâtea câte le-oi mai găsi, și le-o putea culege pe computer).

Și așa, deodată, în seara zile de 22 noiembrie 2008 lecturând câteva Cronici literare care erau în computerul meu, m-am gândit că ar fi bine să le adun într-o carte. Și în câteva ore, ajutat de această minune a lui Dumnezeu care este computerul (de fapt ajutat de Dumnezeu) am adunat Cronicile literare scrise de mine și publicate în mai multe publicații de-a lungul timpului, astfel născându-se în numai câteva ore sub ochii meu o carte adevărată. Această carte !

Când eram elev de liceu, și apoi student fiind și publicând în revistele de cultură ale vremii, eram fericit numai la gândul că pot să scriu o cronică literară. Visul meu era acela de a fi gazetar,

desigur gazetar de cultură, scriind despre operele și faptele, evenimentele culturale ale vieții mele. Și iată că această carte îmi împlinește visul din adolescență !

Și s-a mai întâmplat o minune o dată cu nașterea acestei Cărți...cartea de față este o carte care face dreptate unor oameni de cultură în marea lor majoritate încercați greu de destin, și nedreptățiți de confracții lor, scriitorii, care se adună în găști ca în haite, ca să se înalțe unul pe altul, dar distrugând marile valori care întotdeauna sunt incapabile să intre și să se adapteze găștilor literare. Da, cartea aceasta este o carte bună, cu scriitori nedreptățiți și marginalizați, e o carte care face dreptate, așa cum spuneam. O carte bună ca pâinea, care încurajează !

Și s-a mai întâmplat o a treia minune, ca și cum cartea de față ar avea o putere extraordinară, adună la un loc, într-un grup, oameni care se află la mari depărtări unii de alții !

În final îi mulțumesc Domnului că această carte de CRONICI LITERARE, ca un Coș de flori, s-a născut, că ea există în publicistica românească și în literatura română !

Fie ca Domnul să însoțească această carte mult timp de aici înainte !

Cu melancolie, Ștefan Dumitrescu

FIINȚA NEAMULUI ROMÂNESC

de TITUL BĂRBULESCU

O carte minunată, bogată ca un munte cu subsolul plin de comori, de rădăcini și de înțelepciune, cu văile grele de umbră și de smârcuri fertile, cu piscurile încărcate de miresme, de lumini, de nouri și de minunății străvechi, cu văzduhul încărcat de culori și de triluri nespuse de dulci de privighetori, ca un pământ greu de izvoare adormitoare, cu păduri pline de arbori seculari și de cântecele ciocârliilor, este cartea domnului profesor Titus Bărbulescu, intelectual român stabilit demult la Paris.

Și un mare om de cultură, un om de o frumusețe luminoasă și gingașă, uimitor de tânăr și de senin, mirosind a vremuri înalte și a tărâmurii mitice, este domnul Titus Bărbulescu, octogenar, dacă nu nonagenar, (acum când scriem aceasta cronică literară la cartea domniei sale, luna aprilie a anului 2007) pe care l-am întâlnit în Biserica românească de la Paris, din Cartierul Latin, unde venise să asiste, în ziua de 16 martie, când s-au împlinit 50 de ani de la trecerea în eternitate a lui Brâncuși, la slujba de pomenire a titanului sculpturii universale.

Iată, au trecut deja câteva săptămâni de la acest eveniment și momentul în care am făcut cunoștință cu autorul FIINȚEI NEAMULUI ROMÂNESC, chipul său luminos, plin de bunătate și seninătate, felul cum s-a înclinat când a dat mana îmi sunt atât de vii în minte încât nu pot să nu mă impresioneze ! Fie ca Domnul să-l binecuvânteze pe autorul acestei cărți și să-i dea mulți ani de viață, plini de pace sufletească și în luciditate !

FIINȚA NEAMULUI ROMÂNESC, cartea domnului Titus Bărbulescu, a apărut în anul 2005 la Editura Vestala, din București, cu o prefață plină de omenie și de dragoste, semnată de domnul Eugen Simion. Iată cum îl prezintă pe autorul cărții, fostul

Președinte al Academiei Române : „Mă bucur că am prilejul să scriu despre un profesor devotat și prietenos pe care l-am cunoscut cu 35 de ani în urmă, (anul 1970.nn) într-un noiembrie umed și frigos, când am ajuns la Paris ca tânăr lector de română, cu 500 de franci în buzunar și o adresă notată pe o foaie de hârtie : Paris-IV, Sorbonne. Printre primii oameni pe care i-am cunoscut și care m-au ajutat să trec peste acest handicap al adaptării (ca să nu zic al supraviețuirii) au fost profesorii Alain Guillermou și Titus Bărbulescu.

Cel dintâi era titularul catedrei de română la Paris-III și Paris-IV (limbi orientale), cel de al doilea, fiu de preot din București, frate cu Cornel Bărbulescu, specialist în basmele românești, preda româna și ținea cursuri de civilizație românească la universitățile citate, și în plus, învăța pe străini franceza la Alliance-Francaise. Un pedagog de reală vocație, devotat culturii române, stâlp al comunității ortodoxe române din Paris. Am scris despre el în „Timpul trăirii și tipul mărturisirii”. Un om, repet, prietenos, săritor, bărbat, îmi amintesc frumos, la 70 de ani (când l-am văzut) manifesta în continuare o vitalitate seducătoare. Îi datorez mult, între altele faptul că m-a ajutat sa-mi găsească o locuință convenabilă, la Romainville, la prietenul său, George Vasile, originar din Muscel, mic și prosper meseriaș în „banlieue” Noer Est.”

Nu aș fi dat acest lung citat din Eugen Simin, dacă nu aș fi descoperit uimit că portretul pe care criticul îl făcea profesorului Titus Bărbulescu, acum treizeci și mai bine de ani, nu este numai cât se poate de profund și de cuprinzător, dar este și foarte actual. L-am găsit pe omul de cultură Titus Bărbulescu la fel de tânăr ca acum 30 de ani, când domnul Eugen Simion îi făcuse portretul în mintea și în sufletul lui. Și dacă omul acesta, domnul Titus Bărbulescu nu m-ar fi impresionat cu frumusețea lui umană, cu omenia aceea românească, mirosind a țarină și a după amiază

românească, plină de pace, rămasă luminoasă și senină, fragedă, la mii de kilometri de țară, după o viață, pe care mi-o imaginez, nu fără dificultăți. Și, mai ales, subliniez acest lucru, dacă nu mi-ar fi devenit foarte drag, ca un bunic visat din copilărie, ca bunicul universal, dintotdeauna. Nu pot să uit generozitatea, căldura de pe chipul domniei sale, ca și tremurul mâinii din momentul în care mi scria autograful.

După ce am lecturat cu mare plăcere (fericite sunt cărțile care se citesc cu mare plăcere, ca și cum s-ar citi singure, pe care le simți hrănitoare, și care îți îmbogățesc sufletul) cartea domnului profesor Titus Bărbulescu, personalitatea prietenoasă a octogenarului, mi s-a părut imensă și blajină, proiectată pentru o mare durată temporală pe cerul culturii române.

„Ființa neamului românesc” nu este deloc o carte profesorală, sau doctă. Este mai ales opera unui îndelung și însetat călător și căutător al spiritului românesc, al profunzimilor fenomenului românesc. Este opera unui sociolog-istoric al civilizației românești, dar este și lucrarea unui psiholog-arheolog, dublat de un poet sensibil, și de un pastelist care știe admirabil să folosească și tușa groasă, dar și lumina și nuanțele dulci ale acuarelei. Este o continuă și dulce-dureroasă chemare și venire, întoarcere acasă. Ca dulceața amară a unui cântec de corn, vorba lui Eminescu, mai aproape, mai aproape, mai încet, tot mai încet, suflete nemângâiet. Ființa neamului românesc, temă fundamentală și mult bătută a culturii române, este descoperită pas cu pas, dar și creată, cu fiecare articol, cu fiecare rând.

Iată un admirabil portret geografic antropologic al Ființei naționale românești, și un portret în stil grigorescian al românului : „Românul a fost semănat de Dumnezeu într-un spațiu antropogeografic favorabil în ceea ce privește nucleu dezvoltării lui organice și de roire spirituală. Locul nașterii și al creșterii lui etnogenetice este cetatea Transilvaniei, peisaj de plai cu păduri

alpestre, cu așezări umane : *fsate* (fossatum, foste tabere militare altădată în nordul și sudul Dunării...construite plugărește, jos, pe valea apei, cu lunca ei, crângul și câmp de arat, semănat, la marginea codrului secular care urca rărindu-se - rariști de brad, apoi de jnepi -, cărări șerpuitoare printre arbori, smârcuri de izvoare, uneori stânci și vaduri printre ele, de trecut apa; astăzi, satele, cu case de piatră, de lemn, acareturi, poartă largă, cu două laturi, care se închide când intră vitele; satele, casele sunt adunate în jurul bisericii; câte-un cătun răsfirat deasupra satului, pe coastă, pe lângă „drumul oilor”, cu strungă, la adăpost de viscol, cu „de-ale mâncării” iarna sau vreme de bejenie. Obștea satului are rânduiala ei „după lege”, legea pământului moștenită din moși-strămoși: un jude, un Chinezu (adică un cneaz) hotărăște cu sfatul lui ce se cade, ce nu se cade între raporturile dintre oameni, în caz de ceartă pe avutul și drepturile unora contra altora...Din aceeași societate rurală fac parte preotul, cântăreții, soldații, meseriașii: lemnari, olari, ciobotari, urdari, păcurari, adică ciobani cu turma. Femeile torc lână, bat cânepa, țes covoare, spală, bat rufe la râu, duc de mâncare bărbaților la câmp, fac copii de care se ocupă să fie mai vrednici decât tații lor, mai luminați, de aceea duminica îi duce mama la biserică, la domnul părinte.” (pagina 10, „Despre Ființa neamului românesc”)

Recitind acest pasaj nu se poate să nu vedem talentul de zugrav în tonuri rustice, geologice, pământoase, sau de pastelist cald, de plastician, al autorului, care descriind geografia etnică se pomenește pe nesimțite intrând în viața satului vechi românesc, cu obiceiurile lui, cu ocupațiile oamenilor. Și ceea ce este extraordinar este că dl Titus Bărbulescu reușește admirabil să re-creeze, să redescopere poezia aceea inefabilă, spiritul românesc inconfundabil, expresie a solului dar și a mitosului acestui pământ locuit din străvechime. Parcă am mai întâlnit puterea aceasta evocatoare, și culoarea cuvântului care dă vibrația firului de iarbă,

lumina aceea sfântă și omenească din satele românești, de pe țarini și coline, la Nicolae Iorga, la Vasile Pârvan, însa la domnul Titus Bărbulescu tonul are o cumișenie profundă și o vitalitate admirabil condusă.

Iată o imagine de sus, perspectivală asupra proceselor agricole și sociale ale vechii societăți românești, o radiografie a procesului transhumației și a mersului românilor în marele spațiu euro-asiatic : „Turmele transhumează după primăvara mieilor, când urcătoare spre cumpăna apelor, apoi coborătoare în văile croite de firul ape printre pasuri și trecători ce străbat munții înconjurători ca niște raze pornite din centrul Rozei Vânturilor : spre Țara Românească, adică dealurile, codri, câmpiile dunărene, peste „Vadul oilor” la marea „Pontului Euxin” ; când spre Moldova, adică dealurile, codri și câmpiile nistriene, peste limanul Nistrului, mai departe, prin părțile tătarăști ; la miazănoapte, străbătând Carpații de sus, când codri „de aramă și pădurea de argint”, plaiul, dealurile, izvoarele Siretului, Ceremușul, când prin Maramureș, spre izvoarele, apoi câmpia Tisei, coborând la vale; la apus, străbătând Apusenii cu băile lor săpate sub piatră, de oameni „de piatră”, din care ș-au făurit sufletul, sfărâmând-o, mândri ca lemnul nobil făcut cercuri, butoaie. Unelte casnice, stupi, case, porți înflorite, troițe, biserici...Apoi turmele cotesc spre miazăzi, spre câmpia Banatului, din nou urcătoare prin dealuri și codri, plaiuri ale Carpaților bănățeni și ai Ungrovlahiei, pe „drumul oilor” peste vama cucului, spre Dunărea care a intrat în țară luptând cu elementele și forța destinului la cazane, la porțile de Fier...”

Autorul surprinde și ne relevă admirabil acel proces de roire al populației care s-a înfiripat și s-a dezvoltat în matca pelasgotracă încă din neolitic, și care a continuat milenii de-a rândul, fiind unul dintre procesele algoritmice care au marcat istoria multimilenară a spațiului carpato-istro-ponitic..., (Despre Ființa neamului românesc, pag 11)

Iată și un portret psihologic de o esențialitate și cuprindere uimitoare al neamului românesc, făcut printr-o plonjare curajoasă în profunzimile istorice și spirituale ale poporului roman : „România Mare va fi fost, cel puțin, un prilej unic în istoria românilor să întocmim un inventar de probleme și soluții românești. Cu alte cuvinte, să lămurim în termeni moderni cine este și cum este românul, și să discernem liniile de afirmare originală românească. Din punct de vedere istoric, românii sunt un popor *subteran*. De la romanizarea Daciei și până azi am dăinuit aproape tot timpul „sub vremi”, sub invazii „barbare” și sub stăpânirea periodică a trei împărății : turcească, austro-maghiară, rusească. „ (Cum este românul)

Ideea aceasta a *poporului subteran, a formației noastre în subterana istorie* o întâlnim la Blaga, dar nu atât de vertical. Blaga spune că în momentele de restriște ale invaziilor ne-am retras în codri, în aistorie, într-un spațiu aistoric, domnul profesor Titus Bărbuleescu, nuanțează, dar și radicalizează conceptul, ne-am retras în subteran. Si de aici decurge întreaga noastră formație sufletească, meandrele devenirii ei, și comportamentul de supușenie, de flexibilitate într-o parte și în alta, de cap tăiat ca sa nu-l taie sabia, dar și faptul că ne-am dat întotdeauna cu cel mai tare, că ne-am îndoit încotro a bătut vântul. Pupă-l în bot și papa-i tot, cum zice Caragiale. Autorul recunoaște că acestea ar fi datele noastre negative : „Date negative : câteva secole de „somm aistoric” al elementului românesc sub norii grei ai vremurilor de ocupație sau de conlocuire – bună sau rea – cu cei pe care i-a vânturat soarta peste pământul românesc ! (Cum este românul, pag 27) Concluzia domnului profesor Tit Bărbulescu, privind profilul nostru spiritual, și mecanismele care stau la baza comportamentului nostru social și istoric, al structurării si dezvoltării lui, este cât se poate de plastică, dar și de profundă, de obiectivă :” Un lucru este sigur : sub fatalitate românul și-a croit

drumul său subteran, singur, de „copac pieziș în câmpie”, cum ar fi zis altădată un mare poet, astăzi bătrân și regretat. „ (Cum este românul, pag 28). Așadar de aici ar veni psihologie noastră dedublă, subterană, lipsită de reacție și ofensivitate, ca și modul nostru de a gândi și de a ne comporta *pieziș*.

Format la școala veche a gândirii istorice, nefiind familiarizat cu noile terii ale „daciștilor”, curent în istorie inițiat de Eminescu și de Nicolaie Densușianu, iar mai apoi dezvoltat de Constantin Iosif Dragan și de Napoleon Săvescu, domnul Titus Băbulescu îi acordă romanizării Daciei, o dimensiune peste realitatea istorică obiectivă, adevărul fiind că elementul roman a influențat extrem de puțin, sau oricum mai puțin decât s-a afirmat de către școala latinistă, de gândirea și operele istoricilor noștri.

Titus Băbulescu recunoaște însă că această problemă a Ființei neamului românesc nu este una rezolvată, terminată, bătută în cuie, „mântuită”, cum zice autorul, ci una deschisă îmbogățirilor, cătărilor, noilor descoperiri : „ Nemântuită este tema ființei neamului românesc sortit să dăinuiască și să crească sub vreme sau peste vremea lui istorică de aproape două mii de ani.”

În ceea ce privește destinul viitor al poporului nostru Titus Băbulescu este mai degrabă optimist.

Conținutul cărții, format din Articole publicate în diverse reviste, unde a putut și el să-și publice producțiile, de-a lungul timpului, (revista Bisericii Sfinții Arhangheli, Cuvântul românesc, aprilie 1987, revista Scriitorilor români, Munchen, 1986, Cuvântul românesc, iunie, 1991, etc) este un lung și complicat, complex excurs epistemologic în lumea interioară a Ființei românești (acum, după ce i-a descris cadrul geografico-istoric și social-cultural proiectat pe marea punte Euro-asiatică în care existăm de la început) pe care o străbate ca pe o geografie fabuloasă, mitică, sacră, adăugând câte o cărămidă la marele templu al ființei naționale cu fiecare temă asupra căreia se aplecă, pe care o

analizează, cu fiecare pas. Iată cum este pusă în evidență relația dintre folclor și biserică de-a lungul timpului, o relație creatoare de cultură : „ Toată istoria noastră se află în folclor și teologie; pățanii năzdrăvane, patimi, peste toate românul își face cruce și zice : Doamne ajută ! Între basm și biserică s-a legănat copilăria noastră, s-a legănat istoria neamului nostru. Făt frumos a murit de dorul tinereții veșnice; Hristos a pățimit și s-a îngropat și a înviat a treia zi după scripturi...De aproape două mii de ani, neamul nostru s-a născut și a crescut o dată cu creștinismul, a pățimit și s-a bucurat. „(Sfintele Paști și tinerețe fără bătrânețe. (pag 31)

Într-un studiu asupra Ciocoilor și a neciocoilor, publicat la Paris, în 1994, plecând de la arheologia lexicului („Cuvântul Ciocoi derivă de la ciocul păsării de pradă, fiind sporit în conotația lui morală de sufixul peiorativ – oi, utilizat în porecle (cf, ciori, vistavoi, moroi...). În evoluția lui semantică a fost, probabil, contaminat și de barbă-cioc, bărbuța tăiată cu grijă a unui fante de curte veche) ”musca” unui crai din vremea lui Napoleon al III-lea. Ciocoi și neciocoi, pag 39) „ Titus Bărbulescu trece pe nesimțite printr-o cercetare complexă, cu o mare deschidere către domeniul istorie, al sociologiei și al filozofiei culturii la realizarea unei eseumonografic al perioadei de tranziție a societății românești de la perioada în care predominau relațiile de tip feudal la epoca modernă în care relațiile de tip capitalist au devenit cvasitotalitare.

Într-un capitol admirabil, intitulat „ Simion Mehedeinți, Herman von Keyserling, Petre Țuțea și destinul românesc (pagina 46) Titus Bărbulescu își dezvăluie cu prisosință și vervă harul său de filozof al culturii și al istoriei. În capitolul „Despre naționalismul românesc și nenorocul românilor” (pag 55) Titus Bărbulescu încearcă să dezlege, cu melancolie și durere misterul nenorocului nostru ca popor, miezul de foc și de suferință al istoriei și al organismului românesc. (Cuvântul românesc, octombrie 1987). Articolul sau capitolul „Străinul în literatura

noastră” (pag 77) este unui dintre eseurile care realizează cel mai profund studiu și cel mai vast excurs în stratul psihologic și filozofic al acestei teme, construind un studiu-introspecție al acestui motiv de o mare valoare în literatura și cultura română.

Eseurile lui pe marginea personalității și a operelor scriitorilor români și a filozofilor, asupra cărora se apleacă, (Macedonski, C. Virgil Gheorghiu, Marta Bibescu, Mircea Eliade, Cioran, Horia Stamatu, Mircea Vulcănescu, Petre Țuțea, Lucian Blaga) sunt opera unui spirit de mare finețe, familiarizat cu profunzimea culturii române, capabil de sinteze uimitoare, de panorame superbe ale peisajului spiritului românesc.

Cartea te îmbogățește spiritual enorm, și se citește cu mare plăcere. Pentru că toate articolele, de fapt mai mult eseuri și studii care comunică între ele, interferând și alcătuind o viziune unitară, cu un larg orizont, bogat și imens, ai impresia că ai lecturat o Monografie romanescă a culturii române și a Ființei naționale românești.

Este mare păcat că acest cărturar, cu o minte largă și scrutaătoare, capabil să ilumineze pante și adâncimi nebănuite ale universului românesc, a fost ținut decenii departe țară, iar acum este atât de puțin cunoscut în cultura română, pentru că Titus Bărbulescu stă oricând alături, în mare tagmă a marilor spirite creatoare de sinteze, de Vasile Pârvan, Lucian Blaga, Mircea Eliade, Mircea Vulcănescu. Să-i mulțumim Domnului, că deocamdată avem în cultura română această carte esențială ca un nucleu de cristal, iar autorului să-i dorim multă sănătate și o repede și nesfârșită întoarcere acasă.

NOAPTE BUNA, DOMNULE PROFESOR !

Roman de ALINA DIACONU, apărut la
Editura Cartea Românească, 1995

Ce curioasă poată să fie viața și ce paradoxală este istoria. Câți români știu, dar mai ales câți scriitori români știu, că un mare scriitor român, doamna Alina Diaconu (și care este totodată un ambasador al culturii și al poporului român în universalitate) trăiește departe de țară, în Argentina.

Autoare a mai multor romane, (Alina Diaconu este autoarea a șapte romane. Iată-le: „Doamna”, 1975, „Noapte bună, domnule profesor !”, 1978, „Îndrăgostită de zid”, 1981, „Pat îngeresc”, 1983, „Ochii albaștri”, 1986, „Penultima căsătorie!”, 1989 (Premiul Meridianul de Argint) și „Cei devorați ...”, 1992) din care majoritatea premiate, scriitoarea română face, ca puțini alți scriitori, cinste literaturii și spiritualității române în planul culturii mondiale.

Ne vom ocupa în această recenzie de romanul „Noapte buna, domnule profesor!” („Buenas noches, profesor”) , apărut în anul 1978, la Buenos Aires în și distins cu Mențiunea de onoare a Scriitorilor Argentinieni. În românește romanul a apărut abia în 1995, la Editura Cartea Românească, în traducerea mai mult decât inspirată, care-l redă în modul cel mai profund universului cultural românesc, a doamnei Tudora Șandru Olteanu.

Cartea este un elogiu melancolic, luminos amar, adus dascălului, profesorului de literatură, o meditație profundă și dureroasă asupra ființei și a destinului profesorului de literatură în societatea contemporană, la noi și în Argentina, și în lume, într-o lume ca

aceasta în care trăim, în care cultura, mai ales cultura umanistă este din ce în ce mai marginalizată, iar profesorul de română un om care trăiește mai mult în lumea lui, și un om fără importanță socială.

Domnul profesor Lopez, sau , simplu, *Lopez*, cum îl numește în toată cartea prozatoare, sau *Lopezito*, când îl alintă de multe ori, are psihologia profesorului român , dar și a celui argentinian, dacă ținem cont de faptul că Alina Diaconu s-a stabilit în Argentina de la vârsta de 14 ani. Dar și a profesorului de literatură în general, din oricare țară, și din toate timpurile, ne vine să spunem forțând nota, pentru că așa cum Ion Creangă a creat, în literatura română și în cea universală, *imaginea copilului universal*, la fel și prozatoarea română reușește admirabil să construiască în această carte *arhetipul profesorului de română universal*.

Romanul „Noapte bună, domnule profesor !” (cartea a fost distinsă cu Mențiunea de onoare a Societății scriitorilor argentinieni) și personajul cărții, *domnul profesor Lopez*, care are ore la două licee din Buenos Aires, la liceul Martin Fierro și la liceul Pedagogic, este un „monument de o frumusețe tomnatică, bolnăvicioasă și amară, ca o muzică de Bach”, închinat profesorului de literatură.

În toate țările, credem, *Profesorul de literatură*, cel prin sufletul și mintea căruia trece literatura unui popor, a unei națiuni, dar și literatura universală pentru a ajunge în mințile copiilor din școli, generație după generație, adică în mintea și sufletul unui popor (câți dintre noi s-au gândit că tezaurul de valori literare al unei națiuni ajunge, se reîntoarce în memoria și sufletul unui popor, filtrate, redacte, interpretate de mințile și prin mințile și sufletele profesorilor de română. Și dintr-o dată, prin menirea lor, avem o altă viziune asupra profesorului de română, asupra importanței lui în cultura, în viața unei națiuni) se detașează ca *tipologie sufletească* de tipul profesorului de matematică, sau de biologie, de

pildă. Este mai romantic, mai spiritual, mai visător, mai desprins de realitate, are o *frumusețe umană* aparte. Interioritatea ființei lui este însăși cultura, universul valorilor spirituale asimilate. Or prozatoarea româno-argentiniană reușește cu subtilitate și cât se poate de convingător să redea tocmai acest lucru foarte important.

Profesorul de literatură are o aură specială, o frumusețe și o lumină împrumutate de la lumina de lună a poeziei, de la frumusețea, melancolia și suferința cărților lecturate, de la meditația spiritului uman aplecat asupra zădărnicii acestei lumi, asupra operelor literare, care adună în ele simțirea, gândirea, visele, iluziile, așteptările popoarelor, create de la începutul lumii.

Iată un adevăr pe care nu știm câți oameni l-au sesizat, și pe care scriitoarea româno-argentiniană Alina Diaconu știe să-l pună în evidență cu sensibilitate, cu subtilitate, cu o tușă îngroșată cu delicatețe și dragoste, cu o imaginație bogată, cuprinzătoare.

Este domnul profesor de literatură Lopez *un om frumos*, ca ființă umană ? da, putem să spunem că domnul profesor de literatură (argentiniană, dar și universală) este un om, ca ființă umană *tipologică* și ca personaj reprezentând *tipologie profesorului* de română, foarte frumos. De o frumusețe tomnatică, târzie ca un apus al vieții, de o frumusețe crudă ca o acuarelă care înfățișează frumusețea și drama destinului uman, ca o meditație abisală asupra vieții, ca o elegie a lumii, ca o frescă ce adună toate gesturile și actele umane pe care le săvârșește profesorul de literatură în viață, ca o muzică melancolic sfâșietoare.

Or romanciera știe să construiască această frumusețe, (această nostalgie imensă a vieții și a istoriei) a profesorului Lopez, cu o acribie, cu o știință infinită a detaliului, cu o delicateță insistentă, forțând de multe ori lucrurile, reușind în final să ne dea imaginea melancolic sfâșietoare, proiectată pe cerul acestui veac, a acestei frumuseți umane, a acestei opere spirituale. Pentru că, și subliniem lucrul acesta, personajul profesorului Lopez, *modelului lui ca ființă*

umană, este o operă care ține de arta plastică, dar și de cea muzicală, proiectată discret pe fundalului operei literare, al romanului, dar și pe fundalul social al epocii.

Este vorba desigur despre frumusețea acestei tipologii a *Profesorului de literatură*, construită milimetru cu milimetru, cuvânt cu cuvânt, tușă cu tușă. Prozatoarea Alina Diaconu ne apare ca o Penelopă care nu vrea să-și termine niciodată pânza. Cât de subtil și în același timp cu câtă bogăție de mijloace redă romanciera această frumusețe de visător, a Profesorului, de om care se îndepărtează de real, și care totuși ajuns în culmea unei vârste își întoarce privirea, fixând-o pe chipul Dulcineei care i-a ieșit în cale. Prozatoarea pictează calmă și obsesiv, ca într-o acuarelă, puritatea personajului plină de naivitate, de ingenuitate, a ființei umane aparținând acestei tipologii, *profesorul de literatură*.

Iată-l pe domnul Lopez în contrast cu domnul profesor de geografie, Randolfini, colegul și prietenul lui, sau iată-l pus față în față cu Doamna Directoare a Liceului, cu scorpia, simbolizată atât de bine de personajul creat de Alina Diaconu în roman, în care veți vedea atât de clar tipologia Directoarei, severă, mergând cu pieptul scos în față, întotdeauna încruntată, și care simbolizează această categorie de profesori cu înclinația de a deveni directori, cărora le place să conducă, să controleze, să dea indicații, să te ia la rost, dacă te vede într-un anume fel, care se simt ei, atunci când controlează cu ochi de vultur spațiul în care se simt stăpâni. Ce personaj memorabil, Personajul Directoarei, creează romanciera în cartea sa !, care pune însă, prin contrast și mai bine în evidență frumusețea umană și spirituală a Profesorului de română. A acestei tipologii aparține a Învățămintului, din orice țară de pe glob.

Vorbeam de frumusețea „statuiei” (profesorul Lopez ca personaj are o evidentă dimensiune de „statuie”, dar și de portret pictural, aparținând mai degrabă acuarelei), Profesorului de română, lipsită de durițăți, de umbre, de invidie, de asperități, încărcată de o

bonomie și de o bunătate uimitoare, lipsită de materialitate chiar, de acea materialitate terestra, joasă... La sfârșitul lecturii personajul, „statuia personajului” ne apare și mai frumoasă, și mai ireală, ca și cum ar avea în ea ceva de păpușă de pluș, de portret pictat cu o ceață luminoasă.

De aceea spunem că romanul este o meditație (plină de dragoste, de îngrijorare maternă, am spune) filozofică și muzicală, asemenea cântecului cornului de vânătoare, asupra acestei tipologii umane, pentru care autoarea cărții are o înclinație aparte. În fond autoarea romanului se transferă în modul cel mai discret, în ființa eroului ei, dar și profund, colorând substanța personajului. Într-un fel am putea să spunem, parafrazându-l pe un alt autor celebru, că domnul profesor Lopez este autoarea. În același timp sesizăm, dincolo de dragostea autoarei față de tipologia profesorului de română, o anume îngrijorare, și o atitudine ocrotitoare. Ca și cum ar vrea să ne spună : vă rog să fiți atenți cu domnul profesor Lopez, cu această *tipologie umană*, cea mai frumoasă, cea mai sensibilă, ciudată, și vulnerabilă totodată. Și când spunem lucrul acesta ne gândim la condiția de victimă a personajului central al cărții, el își este propria sa victimă, dar și a lumii, materialiste și obtuze în care trăiește, și de care s-a distanțat.

La cine am mai întâlnit această temă, acest motiv literar, al profesorului, al dascălului de o frumusețe impresionantă ? Nu cunoaștem în literatura universală un asemenea caz. Motivul este însă cunoscut în literatura română, vrem să spunem că rădăcina lui este în literatura română, și ne gândim în primul rând la „Domnul Trandafir, al lui Sadoveanu, la Bădița, primul dascălul lui Ion Creangă. Vrem să facem o filiație cu dragostea secretă autoarei pentru personajul ei, vai, care sfârșește, și din acest moment romanul devine foarte profund, abisal, ca o victimă a lumii în care trăiește, în primul rând ca o victimă a frumuseții lui umane.

Domnul profesor Lopez, lipsit de frumusețea poeziei, de ideile și visele sale, de dialogurile atât de frumoase cu el însuși (romanul în ansamblul său este creația acestui dialog nesfârșit, al personajului cu sine însuși, ideea care ne sugerează fenomenul dedublării intelectualului) și cu marile cărți, citite, și-ar pierde dintr-o dată consistența și specificul tipologiei. De altfel vom sesiza că o dată cu trecerea anilor personajul își pierde energia, tenacitatea, curajul și dezinvoltura tinereții, vedem cum statuia sa se „înmoaie”, cum se face parcă mai mică, iar mintea i se adâncește concentrându-se obsesiv asupra unor sentimente, gânduri, fixându-se pe pliurile profunde și cutele ascunse ale sufletului. Domnul profesor Lopez nu este deloc un om ambițios, puternic, iar cu înaintarea în vârstă este tot mai puțin realist, rutina își pune tot mai mult amprenta asupra vieții sale și a soției lui (un alter ego al său), Sarita, fiica evreului Moriț Gutman și a Belindei Ianchelevici.... Fabricant și comerciant de stofe, care n-a vrut să-și dea fata după un goim, (același motiv al goimului, cunoscut în mai toate literaturile) după colegul ei de facultate, viitor profesor de literatură.

Trebuie să spunem că personajul central al cărții te impresionează, cum puține personaje ne-au impresionat în viața noastră, fiind unul dintre cele mai reușite din literatura contemporană, din literatura celor două țări, cărora le aparține romanciera Alina Diaconu.

2

Abordat dintr-o altă perspectivă, romanul este un studiu fiziologic și psihologic al „decăderii și al înstrăinării intelectualului”, al *Profesorului de literatură* în civilizația contemporană.

Profesorul Lopez este o ființă care aparține deopotrivă celor două mari dimensiuni ale lumii, adică universului cărților, dar și lumii

concrete, lumii fizice. Îmbogățirea spirituală, creșterea și adâncirea interioară a ființei, duce la atenuarea instinctului vieții, la pierderea contactului cu realitatea, la anestezierea setei de viață. Același lucru se întâmplă și cu Sara, soția lui, prietena și iubita din studenție a lui Lopez, „rusoaica” revoluționară, cum o alintă el. Dea altfel scriitoarea surprinde admirabil evoluția lor în tandem, ca și cum ar fi jumătățile aceleiași ființe, și ei chiar sunt jumătățile unei unități. (Așa cum spuneam, romanul se naște din dialogul, din setea de comunicare, de regăsire a unei jumătăți a ființei personajului cu cealaltă jumătate. Metafora aceasta a celor două jumătăți ne aduce aminte motivul sculptural al unității femeii cu bărbatul de pe „Poarta sărutului”, a lui Brâncuși.

Mediul cultural și bogăția spirituală duc la devitalizarea ființei, la căderea ei într-o lăncezire existențială, la un fel de osificare a bărbatului și a femeii.

Privită de aproape această „decădere” a vitalității ființei umane ni se pare plină de o dulce și amară frumusețe, privită însă de departe (în istorie) ne dăm seama că ne găsim în fața unei abia sesizabile tragedii existențiale a Omului. (la nivelul istoriei este ceea ce se întâmplă cu Omul, cu specia umană, cu Civilizația)

De ce se întâmplă devitalizarea aceasta a ființei umane ? De ce trăirea în lumea cărților îl face pe om să piardă percepția realității (motivul central al cărții „Don Quijote de la Mancea”, romanul lui Cervantes, motiv filozofic și literar al spațiului cultural hispanic), reperle sociale, și setea de viață ? Nu știm. Dar fenomenul se petrece lent, insidios, pe nesimțite. Această devitalizare și înstrăinare de universul, de lumea în care trăim, se petrece pe nesimțite, cum spuneam, la nivelul întregii societății și spițe umane, ea vine insesizabil ca bătrânețea.

Profesorul Lopez a scris o lucrare despre marea carte a literaturii universale „ Don Quijote de la Mancea” și despre marele eroul al literaturii spaniole, Don Quijote, pentru că eroul și

motivul literar, al lui Don Quijote au fost obsesia vieții lui, acel ceva cel mai profund lucru al existenței umane către care tindem în viața aceasta. Domnul Profesor Lopez face o legătură directă (o trimitere organică și metafizică în același timp la mitul și la motivul lui Christos. Don Quijote, eroul simbolic al poporului spaniol și al spiritualității hispanice are o dimensiune chistică, - aceasta este observația, descoperirea și teza pe care o dezvoltă domnul Profesor Lopez în lucrarea sa despre Don Quijote, idee extraordinară și tulburătoare, să recunoaștem, uimitor de profundă, filozofică în același timp...) între motivul lui Isus Christos și cel al lui Don Quijote, între Don Quijote și Christos, idee, așa cum spuneam, îndrăzneță, profundă, dar și... capabilă să stârnească reacții de contestare. Oricum, numai ideea ca atare și este extraordinară, dând o profunzime abisală romanului. O perspectivă filozofică largă.

Trebuie să observă că pentru cititorul profund, obișnuit cu marea literatură, pentru analistul și eseistul literar, în acest moment întregul univers de semnificații al romanului explodează, semantic, filozofic, hermeneutic.

Din acest moment (greu sesizabil de cititorul comun, care ia cartea ca pe o literatură de vacanță) romanul devine unul filozofic, psihianalitic, un roman „greu”, care ține de marea literatură, un mare roman.

Demers al spiritului lucid al profesorului Lopez, aventură a super-egoului, a supra-conștiinței personajului cărții, care se acuză ca n-a făcut nimic în viața aceasta pentru a ieși din condiția mediocră în care se complăce, cartea ne dezvăluie mecanismele abisale ale satisfacției spirituale și efectele ei, și inadaptarea intelectualului la civilizația contemporană.

Domnul profesor Lopez este desigur și el un Don Quijote al zilelor noastre, care se lasă să cadă în capcana întinsă de lumea cărților. Și atunci se întâmplă același lucru pe care-l trăiește marele

erou spaniol, Don Quijote, care evadează în...irealitate. Evadare prin care el se salvează de mediocritatea realului, a realității, a lumii în care trăim, devenind ridicol (din perspectiva lumii, a mediocrității) și trăind în lumea ireală a închipuirii sale, dar terifiant de măreață. Prin această evadare în ireal, *profesorul de literatură*, Intelectualul, Omul își regăsește măreția, puritatea, demnitatea, onoarea, frumusețea umană, visele.

La fel ca eroul său, Don Quijote, Lopez (Lopecito cel bolnav de gripă, bătrânul cu tabieturi, corcolit de soția sa, Sara, care a devenit prizonierul micilor bucurii, vezi colecția de pipe de care se bucură ca un copil) va evada și el din universul rutinei, în încercarea de a se salva de mediocritatea vieții, de rugina condiției umane de profesor...Lucrul acesta se va întâmpla pe nesimțite, declanșat de un detaliu, de o întâmplare ne semnificativă (vedem aici metafora, ideea că un lucru mic, ne semnificativ poate declanșa mari procese, mari semnificații, în viața ca și în istorie Că viața noastră, destinul este produsul întâmplării)

Colegul lui, profesorul de geografie Randolphinii (o altă tipologie umană, bine conturată, admirabil redată) îi spune că eleva sa Mara Leadeira, a întrebat de el, de domnule profesor de literatură Lopez, în timpul cât Lopecito a fost în concediu de boală, în perioada de refacere. Acest amănunt, că eleva sa a întrebat de el, declanșează în mintea și în inima profesorului Lopez sentimente, afecte, întrebări, momente de reverie și satisfacție, noi semnificații date detaliilor legate de eleva sa Mara Leadeira, una dintre elevele sale cele mai bune.

Din momentul acesta Profesorul Lopez începe să se îndrăgostească de eleva sa, de Mara, căreia îi place să citească, și care are deja încercări literare, pe care i le va arăta profesorului. Profesorul Lopez o invită la cafenea, discuția dintre ei alunecă înspre familiaritate și intimități, înspre profunzimi sufletești.

Da, domnul Profesor Lopez se îndrăgostește de eleva lui, nuri ei și frumusețea elevei capătă în conștiința bătrânului dascăl, cum îi place să se alinte, aura Dulcineei Del Toboso, iubita nefericitului erau al lui Cervantes. O trădează astfel pe soția sa Sara, pe iubita lui din studenție, pe rusoaica lui, pe acest Sancio Panza al său, feminin (așa cum am mai spus, un alter egou al său, ca și super -ego -ul lucid, care declanșează și susține tot timpul demersul românesc), de o frumusețe umană, ca tipologie feminină, impresionantă. Și care consonează cu frumusețea umană a personajului principal, Profesorul Lopez, soțul ei.

Amândouă personajele principale, domnul Profesor de Literatură și soția sa, Sara, colega lui de facultate, care nu va profesa, dar va da meditații toată viața, ca să se ajungă cu banii, cea care și-a părăsit familia ei de evrei, bogată, ca să se mărite cu goimul de Lopez, sunt de un omenesc, de o frumusețe umană impresionantă.

Ca și soțul ei, cărei i se devotază, pe care îl va cocoloși toată viața, a cărui tovarășe de viață minunată este, și ea va aluneca în penumbra caldă și protectoare a rutinei și mediocrității, în capcana nemiloasă a obișnuinței, cea care îți secătuiește, îți videază și viața și ființa.

Ca și eroul lui Cervantes, atras în cursă de vicleana Mara (simbolul Dalilei în formare, al femeii viclene, incapabile de iubire) Profesorul Lopez se va scufunda în lumea visului. A irealității. În cazul personajului nostru, al unei amnezii ciudate. Domnul Profesor Lopez, care va merge la școală în continuare, care nu va ieși din tabieturile lui, care va lânzezi în pat ca pe vremea când a avut gripa și s-a refăcut după mult timp, va trăi cu Sara în mintea lui, așa cum erau ei în realitate. Sara va muri, el o va conduce pe ultimul drum, se va certa cu familia ei evreiască, va veni acasă și își va continua existența lui banală stând mai mult în pat. Va uita și de moartea Sarei și de moartea sorei lui. Uitarea

morții Sarei simbolizează lupta lui Don Quijote cu moartea și înfrângerea ei prin uitarea desăvârșită, anularea definitivă a morții. Victoria asupra morții !

Romanul, „Noapte bună, domnule profesor „”, altfel unul plin de poezie, un roman filozofic, în profunzimea sa, se termină cu această scufundare a Profesorului Lopez în dulcea uitare a nopții minții omenеști. Pentru că dragostea nemaifiind posibilă, (Mara Ladeira, este o tânără flusturatică, ușoară, care după ce îl atrage în capcana dragostei îl va respinge brutal) nu mai este posibilă nici salvarea ! Nici a lui, a Profesorului Lopez, nici a soției sale, Sara, odată ce în cazul lor dragostea s-a stins demult, ucisă de rutina vieții.

Frumos roman, impresionant roman, îți spui la sfârșitul lecturii. Cartea, asemenea unei melopei nesfârșite, îți lasă un gust amar. Sufletul îți este plin de tristețe, așa cum se lasă în serile de toamnă fumul pe zare. Ai în fața ochilor întreaga viziune asupra vieții, a ființei umane nefericite într-o lume materialistă și egoistă, a Omului intelectual, văzut în istorie.

Aceasta este Semnificația, Înțelesul profund al vieții și Omului, pe care ni-l revelează în această carte Alina Diaconu. De aceea romanul acesta, „Bună seara, domnule Profesor !”, care ține de proza lirică, psihologica, mai mult, și nu de epicul dens, realist, este un roman psihologic și filozofic de valoare, o carte mare.

Iar doamna Alina Diaconu una dintre prozatoarele mari ale literaturii române, alături de Hortensia Papadat Bengescu, de Veronica Tamaș, de Nicoleta Voinescu, de Rodica Elena Lupu, și una dintre marile romaniere argentinene.

Îi mulțumim Domnului că am avut norocul de a o cunoaște pe doamna Alina Diaconu, și de a o aduce acasă, în literatura română, prin comentarea și analiza romanului său, unde va ocupa un loc însemnat în galeria creatoarelor de literatură română. Romanul Alinei Diaconu îmbogățește în mod fundamental literatura română

și pe cea argentiniană, autoarea fiind astfel una dintre marile ambasadoare ale culturii române în lume. Hotărât lucru, ne aflăm în fața unei mari prozatoare contemporane.

ALINA DIACONU,

O MARE SCRIITOARE ROÂMNO-ARGENTINIANĂ

CARE TREBUIE RECUPERATĂ DE LITERATURA ROMÂNĂ

PENULTIMA CĂLĂTORIE, roman de Alina Diconu

Necunoscute sunt căile Domnului, și mari sunt minunile pe care ni le dăruiește El. Nu credeam să cunosc (să descopăr) un mare scriitor român aflat la mii de kilometri distanță și să văd în cărțile lui acea fibră inconfundabilă a spiritualității daco-române care izbucnește acum ca o inflorescență, în literatura română și în literatura universală. În creația celor mai mari scriitori români.

Puțini știu că la mii de kilometri de țară, în Buenos Aires, capitala Argentinei, locuiește unul dintre cei mai valoroși scriitori român dați de acest popor în cea de-a doua jumătate a secolului XX. Autorul acestei Cronici literare, criticul și eseistul Ștefan Dumitrescu, născut la cumpăna secolului XX, anul Domnului 1950, cunoaște foarte bine generația 60 din literatura română, cea care l-a fascinat în perioada formării sale ca scriitor, denumită generația de aur. Generația lui Nichita Stănescu.

Ei bine, scriitoarea Aline Diaconu (născută la București în 1945) face parte din această generație de aur, fiind unul dintre scriitorii importanți ai ei. Cu romanele de mare valoare pe care le-a dat literaturii argentinienne și literaturii române, doamna Alina Diconu își ocupa cu demnitate, în modul cel mai normal, locul în

această generație ! Tocmai de aceea, credem că ar fi foarte bine, credem că ar fi lucrul cel mai normal, s-o aducem acasă, (în „acasul”, „acasa” ei, cum ar spune Heidegger) în țara ei, țara în care s-a format ca scriitor (doamna Alina Diaconu pleacă în emigrație împreună cu familia în anul 1959), în literatura care a dat-o, pentru a-și ocupa locul meritat.

Anul trecut i-am lecturat și i-am recenzat romanul „Noapte bună, domnule profesor !”, anul acesta (întâmplarea prin care am cunoscut-o pe doamna Alina Diconu, noi fiind în țară și domnia sa tocmai la Bueneos Aires, ține tot de domeniul miracolului, al miraculosului, fiind o întâmplarea pe care o încadrez în categoria minunilor care ni s-au întâmplat în viață. Așa cum și destinul scriitoarei ține tot de domeniul miracolului, al încercării profunde și grave la care ne supune Dumnezeu) mi-a parvenit venind din îndepărtata Argentina romanul „Penultima călătorie”, care se citește cu aviditate, în tensiune, cu un gust amar !

Romanul „ Penultima călătorie” (cel mai bun roman argentinian al anului 1989, distins în Argentina, cu distincția „Meridianul de Argint”. De altfel ținem să precizăm din capul locului că ne găsim în fața unei scriitoare foarte dotate, a unui mare spirit, cu capacitate profundă și rafinată de a absorbi și prelucra motivele, ideile, temele universului românesc și ale Universului secolului XX, în acest moment unul dintre cei mai mari scriitori ai Argentinei, cum ar fi la noi Marin Preda sau Eugen Barbu.), este al doilea roman pe care îl citesc, (publicat în țară de editura Univers, în anul 1994 , deci la cinci ani după ce a apărut în Argentina, în colecția „Scriitori români din exil”, în traducerea foarte bună a Mirelei Petcu) și îl recenzez cu conștiința că mă aflu în fața unei cărți mari: Convingerea noastră că ne găsim în fața unui scriitor dotat, a unui scriitor grav, capabil să redea conținutul și adevărurile importante ale lumii în care trăim, fiind de acum pe deplin formată.

Iată cum este apreciată scriitoarea româno-argentiniană Alina Diaconu, în țara de adopție, în limba căreia de altfel și scrie : „ O carte Viguroasă și dură ca un film teribil” (Nuevo Sur), „Roman gândit și realizat magistral” (La Prensa), „...o proză diafană și multicoloră, cristalină, învăluitoare ca un descântec lent” (El Cronista). Citatele acestea sunt ca se poate de convingătoare. Așadar și scriitorii din Argentina sunt de acord că ne găsim în fața unui scriitor de valoare, important.

După Emil Cioran, cel mai mare stilist pe care România l-a dat Franței, (și unul dintre marii stilști ai lumii!) după Eugen Ionescu, un mare dramaturg pe care România îl dă Franței și literaturii universale, iată că poporul român îi dă Argentinei pe unul dintre scriitorii ei importanți de azi !

Aflat în fața unui roman polisemantic și profund noi îl vom comenta, îl vom interpreta din perspectivă românească, și din perspectiva literaturii universale, căreia îi aparține !.

În primul rând trebuie să spunem că ne află în fața unui mare roman, a unui roman care re-inventează, din punct de vedere formal, dar și din punctul de vedere al substanței, ceea ce îndeobște se cunoaște a fi romanul modern al secolului XX. „Penultima călătorie” este un roman al familiei, dar și al disoluției, al ruperii familiei, al unei familii dintr-un popor, al ruperii moleculei din Organism. Motivul acesta literar, am putea să spunem, este unul nou în literatura română, reflectând o realitate dureroasă, istorică, la noi... Să ne aducem aminte valorile de români ardeleni care și-au părăsit țara ca să plece în America, la sfârșitul secolului XIX, începutul secolului XX...

Să ne gândim la ruperea tragică a familiei și a ființei umane din neamul lor a românilor care au trebuit să își părăsească țara în fața hoardelor rusești și a gulagului comunist după cel de-a doua război mondial... A fost și acesta un mare val al emigrației române... Și ne gândim la această perioadă postcomunistă pe care

o traversăm acum (și care va duce probabil la dispariția poporului român), când un sfert din populația României, (și un sfert din populația activă, forță de muncă) a trebuit să își părăsească țara ca să plece la muncă în străinătate, pentru că în țară nu mai aveau de lucru și erau amenințați să moară de foame.

Romanul „Penultima călătorie” este deci un roman al ruperii ființei, al ruperii familiei din neamul, din organismul în care trăiseră până atunci, cu toate efectele dureroase pe care le produce această traumă pe toate planurile.

Spuneam că această realitatea a ruperii ființei umane de neamul său, de rădăcina sa, al plecării familiei în lume, în necunoscut, deși a fost o realitate dureroasă a istoriei noastre, ea nu și-a găsit până acum reflectarea în planul literaturii. O explicație ar fi că în lunga perioadă comunistă tratarea unei asemenea teme nu era posibilă. În al doilea rând că nu apăruse acel scriitor care să fi trăit această experiență dureroasă pe care doamna Alina Diaconu și familiei ei au făcut-o profund, până la capăt.

Acum avem deci în literatura română pentru prima dată, după știința noastră, romanul care exprima, care „dezbate” motivul litera al ruperii ființei, și familiei din neamul în care au apărut, din neamul în care moșii și strămoșii lor au existat în istorie.

Spunem că romanul acesta re-inventează, re-descoperă, reformulează din punct de vedere formal, dar și substanțial (ne referim la substanța ultimă a romanul, la ultimul strat semantic al evenimentelor, faptelor) romanul modern așa, cum l-a impus cea de-a doua jumătate a secolului xx. „Penultima călătorie” este conceput ca un roman dual, (format din două jumătăți care se opun una alteia) ca un roman format din două romane care se întrepătrund și se continuă, se completează unul pe altul.

Prima jumătate a romanului, sau primul roman este unul scris în tehnică cinematografică, dar și un roman al fluxului conștiinței, așa

cum l-a conceput Prust, sau mai bine zis al secvențializării și curgerii secvențiale, discontinui a conștiinței, fiecare secvență fiind dilatată enorm ca o inimă gata să pleznească. O inimă tragică, un ochi supralucid, dilatat la maximum, care se prăbușește în sine ca să se dilate din nou. Ca un înecat care se agață de un mal iluzoriu, care își retrăiește drama cu luciditate și stoicism, care fixează evenimentele din istoria lui, își exprimă sentimentele, își materializează percepțiile cu luciditate și voluptate tragică.

Personajul principal al primului roman (de o modernitate uimitoare, inventivă) am putea spune că este *trenul*, ca o ființă monstroasă, intangibilă, percepută, din interiorul ei, trăită de ființele umane captive, pe care le poartă prin preria care simbolizează lumea, spațiul extramundan. Lumea văzută ca o prerie nesfârșită. Fiecărei imagini „a preriei”, îi corespunde o imagine, o secvență a fluxului conștiinței, a trăirii conștiinței, a conștiinței măsurată în curgerea ei, conștiința văzută când din interiorul ei, când din afara ei. Iată un citat elocvent :

„„Îți voi povesti, fiindcă tu mă vei înțelege”, murmură Alioso (băiatul, copilul cel mic al familiei care călătorește prin lume, prin prerie, în trenul închisoare, în trenul care-i duce către salvarea sperată, dar niciodată deplină), murmură Alioso, în vreme ce a Amapola se apropia de fratele ei, cu acel orgoliu pe care-l stârnește complicitatea celuilalt. Vanitate, la urma urmei. „E o babă care nu mă poate suferi”, zise. „Cine?”. Ochii Amapolieie se făcură mari, enormi. „Nevasta frizerului de peste drum”, se destăinuie Alioso. „De câte ori apar la poarta grădinii, e în picioare, acolo, așteptându-mă. Amapola zise : „Bine, dar ea stă mereu acolo...îți place să se uite pe stradă.” „Taci, suspină Alioso. „Eu știu că nu mă poate suferi, că dacă aș fi aproape de ea, m-ar lovi.”

„Și de ce ?” râse Amapola. „Ei, asta trebuie să aflu!, promise Alioso. Se vedea că hotărârea era deja luată. „

Și acum imaginea blitz a lumii exterioare care corespunde, rezonează cu secvența fluxului conștiinței :

(Peisajul este un cer de vijelie, cu griuri care merg de la alb murdar la plumburiu, o strălucire galbenă aproape portocalie la orizont și un câmp tot mai întunecat și enigmatic, ca un cimitir. Câteva vaci hoinărind)”

Iată un alt exemplu de consonanță între imaginea blitz, sau fotografia lumii, așa cum este ea reținută de aparatul de fotografiat din sufletul Amapolei, și secvența din fluxul conștiinței ei care redă admirabil dramatismul, tensiunea interioară vidul lumii :

„(Ritmul se accelerează ca o inimă cu tahicardie . Trenul își continuă drumul printre casele ca niște cutii în penumbră, din ce în ce mai depărtate una de alta, din ce în ce mai răzlețe)”

Aleli era mai mult decât gureșă. Vorbea fără încetare. Tatei îi plăcea această trăsătură a lui Aleli, fiindcă zicea că ea era singura „bună de gură”. Pe când Ampola, sora ei atât de vorbărețată o enerva stârnindu-i o iritare inexplicabilă. Ar fi fost în stare de orice ca s-o facă să tacă. De orice. Dar învățase că nu se poate face orice fără să plătești un preț. Ceea ce nu știa încă era că pentru a nu face, se plătea de asemenea tot un preț „.

Prima jumătate a romanul este o polifonie, o sinestezie de voci și de idei, de sentimente, care se întretaie, și care comunică între ele, de proiecții ale conștiinței îndurerate, asemenea unor țipete sfâșietoare receptate de conștiințele prizoniere ale trenului în mersul lui la nesfârșit. Metaforă și personaj, motiv literar și alegorie trenul care duce familia Amapolei, (fata cea mare a

tatălui, viitoarea scriitoare) către acel loc unde ei se vor stabili pentru a-și relua viața de la capăt dă profunzime ideatică acestei prime părți a cărții.

Partea a doua a romanului, sau cel de-al doilea roman (tehnica de construcție a romanului în roman) este mai epic, dar este și el structurat de data aceasta pe personaje, lumea și viața reconstruindu-se prin ochiul și sufletul personajelor.

Nu am mai întâlnit la nici un scriitor această invenție a romanului, re-imaginare a conținutului cărții, a conținutului vieții.

Personajul central al celui de al doilea roman este tatăl, (metaforă, simbol, alegorie) care ilustrează și dezvoltă până la paroxism, ca o pată care se întinde în tot peisajul, motivul literar al tatălui. Motivul tatălui este unul dintre motivele importante al literaturii universale și al literaturii române. Prozatorul român care dezvoltă în literatura română cu o obiectivitate și cu un naturalism uimitor acest motiv este Marin Preda în capodopera sa „Moromeții.” Moromete este unul dintre marile personaje ale literaturii române, unul din personajele ei centrale. Scriitorul îl construiește și îl impune cu o forță dar și cu un rafinament românesc proiectându-l în literatura română pe tot ecranul secolului XX. Bine dar Moromete vine din profunzimea solului mitico-naturalist românesc, el are tăria de cremene dar și acel comportament alunecos al românului format în veacurile în care veneau asupra noastră popoarele migratoare. Când vine receptorul să-l amenințe el „face pe prostul”, se vaietă, dar înlăuntrul lui rămâne același stei de piatră, același suflet rectiliniu.

În cartea doamnei Alina Diaconu vedem un alt tată..., opus lui Moromete. Un tată ale veacului XX, al perioadei de tranziție la comunism, un tată trăind într-o țară care, (ne dăm seama) a încăput sub cizma stalinistă. Tatăl, simbolul rădăcinii, al genezei, al unității, al puterii și al rezistenței familiei în lume este unul care

a pierdut acea coloană vertebrală de cremene pe care o vedem la Moromete. Și care vorbește de psihologia duală, duplicitară a românului, care pe de o parte și-a păstrat fondul sufletec, pe de altă parte a devenit duplicitar ca să poată supraviețui și rezista în istorie.

Moromete este doar aparent duplicitar, sau și mai bine spus este duplicitar la suprafață. Tatăl, simbolul tatălui, din acest roman, „Penultima călătorie”, este duplicitar în esența și în profunzimea sa. Înțelegem că înaintea celui de-al doilea război a făcut parte dintr-o familie bună, burgheză. După venirea comunismului, a ciumei roșii, duplicitar fiind în substanța și în fundamentul său, el „s-a dat cu Puterea” (labilitatea Caracterului românesc, vechiul proverb, „pupă-l în bot și papă-i tot”) și acum face parte din Cupolă, simbolul Grupului care au acaparat și care acum gestionează Puterea. Foarte inspirat acest termen de „Cupolă”, din care face parte tatăl, căci el sugerează Vârful societății, dar și misterul, mafia misterioasă, societatea secretă care conduce acum țara. Să observăm acest lucru, nicăieri scriitoarea nu ne lasă să înțelegem că el și-a trădat clasa, pentru că el nu poate trăda o clasă sau o țară odată ce nu le are, odată ce el nu are acea fibră a verticalității pe care au avut-o indigenii..

Personajul central al cărții denumit tata, și care îl simbolizează pe tatăl familiei, (personaj fundamental al istoriei, al vieții noastre) este un alt tată decât acel tată consacrat de istoria noastră și de literatura română.

Familia este al doilea personaj al cărții. Dar și în cazul familiei s-a petrecut o mutație dureroasă. Familia pe acre ne-o descrie romanciera este o familie a cărei rupere, frângere a început din momentul morții mamei. A existat o familie, familia, dar în celălalt regim, când trăia mama. Familia aceasta, lângă care trăiau familiile bunicilor, trebuie să fi fost o familie frumoasă. Disoluția, frângerea familiei a început, ne sugerează în subtext autoarea, o

dată cu părăsirea lumii în care trăiseră până atunci a tatălui și trecerea, intrarea lui în cupolă. Dar mai ales o dată cu moartea mamei, celălalt stâlp al familiei.

În Moromeții tatăl are o soție, mama, tatăl și mama fiind stâlpii familiei, centrul familiei.

În carte Alina Diaconu ne descrie o familie fără mamă, cu un singur stâlp, cu un singur centru, mama a murit. Și totuși pentru că memoria (inteligent simbolizată aici de rămânerea mamei în memoria tatălui, a copiilor, prin locul pe care i-l păstrează la masă, prin modul cum reveni de fiecare dată în visele Amapolei) este un alt personaj al cărții, insinuat în toată cartea, în gândurile personajelor, în secvențele fluxului memoriei, în sentimentele lor, în fleșurile limbajului. Faptul acesta, felul cum romanciera sugerează „veșnicia” mamei, „perenitatea ei”, ni se pare de o frumusețe și emoționalitate extraordinare. Și totuși disoluția familiei, rămasă fără mamă, a cărei existență este doar ca personaj la masă, începe din momentul trădării, adică al intrării tatălui în cupolă.

Începe o dată cu părăsirea clasei, sau a lumii din care familia făcea parte. Ceea ce este uimitor la Alina Diaconu este acest mod inteligent și profund în care ni se sugerează adevărul, în care ni se sugerează adevărurile, rămase tot timpul la granița dintre real și trecut, dintre real și ireal. Tatăl își trădează clasa, valorile morale, dar de fapt el nu trădează, personajul neavând prin substanța sa un sistem de valori, o coloană vertebrală tare și rigidă, așa cum are Moromete, de pildă. Mama este moartă, în realitate, dar de fapt ea este prezentă în continuare și va fi prezentă până la sfârșit

În tipul cât face parte din cupolă tatăl este luat de acasă cu mașina, familie li se aduc produsele cele mai scumpe de la magazinele Cupolei...

Apoi Cupola afla ca tatăl „nu este sincer”, nu este loial. Este desigur trădat, pentru că trădarea este unul din mecanismele de

funcționare ale Cupolei. Trădarea este aici văzută ca o sămânță, ca o rădăcină care stă la baza tuturor nenorocirilor care încep să curgă. Excluderea din Cupolă atrage după sine toate neajunsurile care urmează. Tatăl va merge ca orice muritor de rând la serviciu, bibliotecar la o Școală de surdomuți la marginea orașului. Decăzut din funcția de membru al cupolei devine victima acestei lumi sărăcite, abrutizate, condamnate. Apoi i se ia una din camere, ca să vină să locuiască în casa lor un cântăreț de operă, cu siguranță implantat în casă ca să spioneze, să facă și să transmită rapoarte despre tatăl, apoi casa lor trebuie să se restrângă din nou pentru că este trimisă să locuiască o muncitoare. Vedem astfel limpede că o dată cu disoluția personalității umane, începe disoluția familiei și a casei, a acestei cochilii, lumi, care adăpostește și individualizează familia. Romanul „Penultima călătorie este romanul disoluției, al disoluției unei lumi, al disoluției ființei umane, al disoluției familiei. Ca un personaj diabolic și nevăzut disoluția se însinuează în toate, pătrunzând până la temelia vieții !

Descoperim astfel profunzimea și subtilitatea acestei mari prozatoare.... Dacă romanul este organizat, structurat pe orizontală, în două jumătăți, după formula romanului în roman, distingem pe verticală, ca într-o secțiune transversală, un al doilea roman, sau subroman, un roman al profunzimii, al subteranei, constituit, configurat, creat idee cu idee, sugestie cu sugestie, tușă cu tușă. Linie cu linie, penumbră cu penumbră.... Acest roman este cel care se construiește pe nesimțite în memoria și în mintea cititorului pe parcursul întregii lecturi, și el este cel care conține nucleul ideatic, motivele literar filozofice, ideile, mesajul cărții, povestea romanului, povestea tragică a familiei Amapolei. Povestea tragică a disoluției familiei umane și a pierderii ei în lume.

„Penultima călătorie” este un roman trist, care îți îndurează sufletul... este romanul alungării și al fugii familiei și ființei

umane din țara ei, al încetării de a mai fi al „casei”, al acelu „acas, acasul „lui Heideger, adică al rădăcinii tale de ființă umană, al izvorului din care ai izvorât ca ființă și conștiință, al cochiliei, al casei care te-a adăpostit, împreună cu care ai făcut o Ființă !

Dacă „Ulise” este romanul „întoarcerii acasă (motiv literar care aparține tuturor literaturilor), al setei de originea din care ai apărut, al regăsirii casei, al regăsirii rădăcinii, izvorului prin care ai apărut din materie, din pământ (natala mea vâlcioară, cum frumos spunea Eminescu), ei bine romanul acesta al Alinei Diaconu este un „roman invers”, este romanul pierderii casei, izvorului, al originii, este romanul expulzării din „acasul” în care ai apărut, care coincide., cum spunea Eliade cu *centru lumii*, în afară, în lume. S-a petrecut o tragedia imensă și oamenii nu și-au dat seama... s-a întâmplat un rău profund... Și răul acesta este cel care declanșează alungarea ființei și a familie din casa lor... Ce rău misterios și cumplit a putut să se întâmple încât țara ta nu îți mai asigură securitatea ta și a familiei, casa, acasul dispar, mama devine o umbră, sufletele oamenilor se pustiesc și singura ta șansă este fuga din țara ta ? Când tatăl și copiii lor trec frontiera, tatăl dă un țipăt cumplit de eliberare ! Răul acesta nevăzut, care s-a insinuat în toate, în lume s-a numit comunismul...

Familia, intrată în disoluție, în starea de nefericire, în care pustiul dintre ființe se mărește, ajunge la Paris, dar nici aici nu găsesc salvarea... În căutarea acestei salvări, a unui loc în care să-ți ducă viața mai departe, trec oceanul în America de Sud. Ajung într-un oraș, dar trebuie să plece și de aici...

Romanul devine pe nesimțite profetic. Salvarea ființei umane nu se găsește în afară, ci înăuntrul țării tale, al culturii , al ființei tale !

Ne-ar trebui zeci de pagini dacă ne-am apuca să analizăm simbolurile, metaforele, alegoriile din al doilea nivelul semantic, toate comunicând între ele într-o sinestezie tulbure, plină de o

sfâșietoare melancolie ! de multă suferință care țâșnește prin toți porii romanului.

În final subliniem că ne găsim în fața unui dintre cele mai interesante și profunde romane europene și americane, a unui roman care ne propune o altă formulă romanescă, a unui roman dureros și tânguios ca un nesfârșit sunet de corn, ca țipătul veșnic al uni lebede ! Și în fața unei mari scriitoare de care literatura română, din care a plecat, are nevoie, și o cheamă acasă ! Când am terminat romanul am plâns !

28.11.2008

TIMPUL JUDECĂ ȘI PLĂTEȘTE,
SAU
UN ROMAN SPECTACULOS ȘI BAROC,
CARE RĂMÂNE ÎN MEMORIA CITITORULUI PRIN
UNICITATEA ȘI BOGĂȚIA LUI

De Rodica Elena Lupu

Există romane care în primul rând te uimesc și te intrigă, îți atrag atenția într-un mod imperios și inefabil în același timp. Un roman care se citește greu, datorită densității și bogăției semantice a elementelor, simbolurilor, ideilor pe care le conține, care în timpul lecturii te ține strâns legat de el, ca să te obsedeze apoi mult timp după ce l-ai lecturat, este romanul anunțat în titlu, și asupra căruia ne aplecăm în această cronică literară. Un roman care va rămâne apoi în memoria cititorului prin unicitatea sa, prin calitatea de a fi un roman altfel decât celelalte, chiar dacă la viața ta ai o experiență romanescă bogată, ai cunoștințe vaste despre această specie. Un asemenea roman este romanul doamnei Rodica Elena Lupu, „Timpul judecă și plătește „ (apărut la editura Anamarol, București, în anul 2004), un roman baroc, de o complexitate care te impresionează, construit cu o artă infinitezimală, cu un conținut și cu o bogăție de elemente ordonate arhitectural admirabil. (gândul te duce la romanul „Iosif Și frații săi”, a lui Thomas Mann).

Romanul doamnei Rodica Elena Lupu este unul care pune la grea încercare pe orice critic literar. Din acest punct de vedere corpul romanului seamănă cu un poliedru care are un număr mare de fațete, astfel că nu știi din ce perspectivă, din ce unghi să începi demersul critic. O altă dificultatea este aceea a paletelor afective și ideatice foarte bogate a universului interior al romanului. Lumea

romanului, ca să folosim această expresie, își are rădăcinile în profunzimile mentalului românesc, urcând până în mentalitatea degradată contemporană, postcomunistă. Acum după ce au trecut mai multe zile de la terminarea lecturii ne mai impresionează încă acel „suflet românesc” pe care autoarea l-a redat admirabil, l-a pus ca un acuarelist pe pânză. Lucrul acesta este de o profunzime și de o finețe rar întâlnită la scriitorii români.

În primul rând „Timpul judecă și plătește” este ceea ce se cheamă un roman baroc, de-o bogăție și complexitate extraordinară, de aceea textul se citește încet, cu migală (nu trudnic, pentru că romanul se citește cu interes, cititorul fiind cât se poate de captivat de text), cu aplecare, pentru că spiritul are nevoie de timp, de o receptare profundă și completă, care se apropie de ceea ce numim meditație. Pentru că epicul este dens, sufocant, de multe ori ni s-a întâmplat să ne oprim din lectură pentru a asimila prin meditație ideile și conținutul textului.

Privind lucrurile din acest unghi de vedere autoarea romanului realizează o adevărată performanță în istoria romanului românesc, dând dovadă de un instinct al sintezei uimitor, de o știință a îmbinării elementelor, de naturi foarte diferite (idei, personaje, simboluri, sentimente, descrieri de natură, de interioare, metafore, situații diverse, simboluri, nuanțe coloristice, muzicale, sugestii, etc) într-o macrostructură vie, de dimensiuni imense, proiectând întreaga construcție romanescă pe fundalul marii viziuni pe care o are mintea omenească despre viață și lume, despre univers.

Un prozator structuralist, constructivist (așa cum este autoarea romanului de față) ar fi trebuit să stea ani de zile aplecat asupra textului, să gândească această macrostructură romanescă, această mega-construcție epică și filozofică (pentru că romanul în esență și în profunzimea sa este unul filozofic), să potrivească, să îmbine, ca la un joc de puzzle, un mare număr de elementele, de naturi foarte diferite, până când ar fi ajuns la această alcătuire perfectă.

Or autoarea romanului realizează lucrul acesta în modul cel mai firesc cu putință, având această aptitudine uimitoare a creatorului care construiește instinctiv, pentru că aceasta este menirea lui pe lume, de a crea viața.

Or lucrul acesta îl vedem numai la artiștii foarte dotați, creând un roman de o complexitate extraordinară, ordonând un mare număr de elemente într-o macro-structură complexă, această macrostructură este plină de viață, de simțire sufletească, de suferință, de problematică umană.

Numai un om care a suferit mult în viața aceasta, care și-a lăsat toate ferestrele sufletului deschise, toți porii dilatați ca să intre în ființa ei cât mai multă experiență, cât mai multă lume și cât mai mult univers, miresele, simbolurile, sunetele, melancolia, lumina, poate pune atâta viață într-o construcție de complexitatea și profunzimea acestui roman.

Spuneam că asemenea romane sunt foarte puține în istoria unei culturi naționale. De exemplu dacă am dori să comparăm acest roman cu un alt roman românesc nu găsim un altul, nici măcar un roman cu care să facem o apropiere. De aceea după lectură un roman de tipul acesta cartea îți rămâne în memorie prin unicitatea ei, așa cum nu pot uita de pildă romanul Ghepardrul, care este unic prin frumusețea și dulceața lui stilistică, prin stil.

Ei bine, acest roman „Timpul judecă și plătește”, al doamnei Rodica Elena Lupu îți rămâne în memorie tocmai prin structura sa barocă, prin bogăție de elemente care supradimensiunează marginile romanului, prin infinitatea și structura sa bazală, toată această hiper-construcție adunându-se într-un organism viu, hiperbolic.

Vorbind despre unicitatea acestui roman, afirmăm lucrul acesta, din mai multe puncte de vedere. Primul ar fi faptul că romanul este ceea ce se cheamă un roman dramatic, caz destul de rar. Ca și cum ar avea puterea să curbeze spațiul și timpul autoarea transformă pe

nesimțite și într-un mod inefabil, alegoric, lumea, cosmosul într-o scenă, într-o schemă, cum ar zice un dramaturg antic. Personajele sunt aduse pe această scenă – simbol al lumii, în sens sociologic, dar și biblic- ele intră și ies din scenă (din scena centrală, casa lui Tudor Vasiliu, de exemplu, pentru că mai există o a doua scenă, marea scenă a realității mundane, spațiul social și cultural, lăsat într-o penumbră aistorică, în care ne retragem ca să ne refacem, ca să trăim marile bucurii, marile împliniri, ritualuri. Din care vin oamenii cinstiți, buni. Mica scenă este în mod simbolic, casa, orașul, unde se desfășoară o mare parte din acțiunea romanului, marea scenă, coborâtă într-o penumbră cu iz mitic, este la țară, satul românesc, țara, de unde vine Ionuț, unde Ștefan și Luminița se duc să-și trăiască nunta, împlinirea și ritualul nunții, unde ar vrea ei să se retragă.

Altfel spus romanul este marcat puternic de ceea ce am numi dimensiunea dramatică (de la genul dramatic, din teoria literaturii), în același timp romanul este și un roman dramatic, de la adjectivul dramatic, fiind străbătut în tot spațiul său de tensiunea dintre bine și rău, dintre realitate și ideal, dintre adevăr și minciună, de tensiuni ideatice, de construcție, afective. În același timp prin substanța, prin densitate și numărul foarte mare de fapte narate, al întâmplărilor trăite și povestite, romanul este un roman epic, de un epic dens, esențializat, uscat, în cel mai bun sens al cuvântului.

Așadar construcția narativă este definită, însuflețită profund și spiritual de cea ce am numi dimensiunea epică a romanului.

Dar nu putem să nu ne oprim și să nu ne aplecăm asupra a ceea ce am numi dimensiunea lirică a construcției și a substanței romanești. Plutește în cosmosul romanului o lumină și o melancolie care vin de departe, având o „dulceață” de „vremi trecute”, de eternitate. Este multă poezie în universul acestui roman.

Ori sunt puține romanele, chiar și în literatura universală, unde cele trei genuri, cele trei dimensiuni ale conținutului și ale construcției romanești să fie atât de prezente, de active, de substanțiale, și să se îmbine între ele într-un mod inefabil, total. Ori ca cititor împătimit, familiarizat cu profunzimea și tainele creației literare nu poți să nu observi lucrul acesta, și să nu te bucuri de această reușită, performanță, a creatorului.

Dintr-o altă perspectivă romanul „Timpul judecă și plătește”, este ceea ce se cheamă, printr-un concept consacrat, un roman social și istoric. Acțiunea romanului începe în timpul perioadei comuniste, înainte de 1989, în casa Emiliei și a Vicăi, mama sa, două femei singure, descrisă printr-o metaforă fantă, ca și cum am fi trecut printr-o poartă în universul timpului care a și devenit trecut. Ca metaforă oglinda are atât valențe filozofice cât și poetice : „ O oglindă bătrână, agățată de mânerul ferestrei, îi înfățișa chipul fin, a cărui paloare sporea mărimea ochilor umbriți de gene lungi. Zâmbi, ca să-și vadă dinții albi, sănătoși, zdraveni, de leoaică ahtiată să ronțăie fructele plăcute ale vieții.., Așa începe romanul. Aceasta este Emilia, tânăra care tocmai a terminat liceul, simbolul tinereții, al vitalității începutului de drum. Este descrisă admirabil atmosfera de la locul de muncă al Emiliei, din perioada socialistă, peisajul colectivului muncitoresc, ca și portretul tinerei muncitoare din acea perioadă. Astăzi asemenea scene de literatură au devenit documente istorice. Cu personajul tinerei muncitoare și cu scena de dragoste la care asistă hipnotizată și șocată, care se petrece în camera cealaltă , dintre mama ei și amantul cu care trăia, începe acest roman ca un poliedru imens, și totodată ca un arbore uriaș. Dragostea este „sămânța” din care va crește această construcție romanească, dragostea fiind motivul central al cărții, și văzduhul care le conține pe toate. Emilia se va îndrăgosti de inginerul Tudor Vasiliu, cu care va trăi și prima noapte de dragoste, un eșec și un șoc dureros pentru ea. Pentru adolescentă clipa aceasta sfântă a

dragostei va fi sămânța morții ei (pentru că romanul seamănă foarte bine cu un arbore care răsare din această sămânță a dragostei trădate, a dragostei ucise), dar și sămânța care va naște firul de viață, ființa umană, numită Ionuț, personaj central, care străbate tot romanul ca o firavă coloană. Inginerul Tudor Vasiliu, personaj emblematic pentru lumea masculină, când are aceasta „aventură”, cum o numește el, cu Emilia, este deja căsătorit. Trădată și umilită, Emilia își va duce sarcina cu demnitate și suferință. Îl va naște pe Ionuț, dar va muri când copilul are numai doi ani. Anunțat că trebuie să vină să-și ia copilul, pentru a avea grijă de el și a-l crește, îl vedem pe Tudor Vasiliu, ajuns Director în minister și un bogat om de afaceri, acum, în lumea capitalistă, intrat în panică. Nu poate nici să nege până la capăt, căci nu este ceea ce s-ar numi un ticălos, că Ionuț nu este copilul lui, dar nu are nici curajul să-l ia acasă, în familia lui să-l crească, așa cum era normal, ca pe copilul lui.

Învins de remușcări îi va mărturisi totuși soției lui, Mimi, care în tinerețe, fiind de o condiție mai bună (fica unor ștabi) „l-a cules de pe drumuri”, el fiind un amărât de student cuminte și ambițios, și l-a făcut om, îi mărturisește deci că a avut o relație cu cineva, că acea fata a murit, și că în urma acestei aventuri are un copil. Scena în care Rodica Elena Lupu descrie pe pagini întregi acest moment, scena dintre Tudor și Mimi, după ce acesta i-a mărturisit soției sale că are un copil, este demnă de pana lui Delavrancea. De altfel acest roman, prin tema purității feminine, a frumuseții și demnității caracterului uman, și a vinei te duce cu gândul la romanul „Înviere”, al lui Tolstoi, conceptul acesta de „înviere a ființei umane”, de „naștere din nou”, fiind tema centrală a cărții, motivul literar al romanului. Mimi, tipologia femeii viclene, a „burghezei”, a soției ștabului, care a fost dezumanizată de traiul în lux, și de vidul existențial, este creionată de romancieră cu o artă desăvârșită. Am putea să spunem că atât Tudor, cât și Mimi, și fiica lor,

deocamdată fiica lor, sunt personaje tipologice (așa cum este Hagi Tudose, al lui Delavrancea), care vin din psihologia și climatul societății românești, și pe care autoarea le consacră definitiv. Mimi îl va bășcăli pe soțul ei și-l va face în toate felurile, amintindu-i că în tinerețe l-a cules de pe drumuri și l-a făcut om, iar el acum, iată, cum îi răspunde, cum o răsplătește. Joacă, desigur teatru, cu cinism și inconștientă, pentru că și ea se găsește în aceeași situația, fiica ei Dora,, fiind fata avocatului Manea, cu care a avut înainte de căsătorie o relație (nu putem să spunem dragostea, oamenii de soiul acesta fiind capabil doar de relații).

Tudor suportă totul, cu stoicism, dar se va întâmpla mai târziu un lucru paradoxal cu el. Această umilire a lui, îl va face să *învieze* ca om demn, cinstit. Până atunci însă va trece printr-o boală grea și lungă, boală (simbolul patimilor cristice pe drumul către *Înviere*), va fi cea care-l va umaniza, îi va deschide ochii, îl va face să re-devină om.

Casa directorului Tudor Vasiliu, acum om bogat și influent în societatea capitalistă, este scena pe care pentru o bună bucată de drum se vor desfășura toate scenetele, care puse cap la cap alcătuiesc acest roman dramatic. Fiica lor, Dora, este leită maicăsa. Pe parcurs amândouă își vor da arama pe față. Dora nu este fata lui Tudor, ci fata lui Mimi făcută cu prietenul lui cel mai bun, avocatul Manea. Înainte de a se căsători cu Tudor Mimi îl refuzase pe Manea, desigur din calcul, din avariție, fiind incapabilă de iubirea autentică. Aici vedem inteligența prozatoarei, casa lui Tudor, scena mică, iluminată puternic de reflectoare, este o scoică ce absoarbe toate sunetele, toate miasmele „oceanului”, adică ale societății românești, ale lumii, este un model în miniatură al societății umane. Al societății ticăloșite, obsedate de afaceri, în care oamenii și-au pierdut caracterul și cinstea (simbolizați de Mimi, de Dora, de prietena acestora Eva) și în care cu cât este mai multă necinste cu atât oamenii cinstiți sunt mai buni, se ajută între

ei, se iubesc mai mult. (simbolizați de Ileana, de preotul Emil și de fratele lui, Ștefan Raicu, soțul Dorei, pe care o va părăsi pentru a-și urma adevărata iubire și se va căsători cu Luminița, care simbolizează frumusețea caracterului feminin, împlinirea femininătății). Tipul femeii viclene, ahtiată după bani, care habar nu are ce este aceea munca și grija zilei de mâine în viață, Dora va accepta divorțul, despărțirea de soțul ei, pentru că primește în schimb destui bani ca să aibă traiul asigurat. Caracter ambițios, care nu poate accepta înfrângerea, Dora va încerca s-o omoare pe Luminița. Se va întâmpla însă ca în lupta dintre cele două femei să-și piardă un ochi.

. Tot ea va fi cea care provoacă accidentul de mașină, în urma căruia va muri, iar Ștefan se accidentează grav, pierzându-și cunoștința, fiind la un pas de moarte. Motivul esențial al cărții, timpul judecă și plătește se împlinește acum. Ștefan, simbolul personajului masculin pozitiv, al omului bun, va trece și el prin chinurile morții (patimile christice) dar va scăpa. Eva, care-l iubește și ea pe Ștefan, îl va răpi și îl va duce într-o casă la munte, în Ardeal, unde ar fi putut să-l omoare. Până la urmă Binele va învinge. Tema luptei Răului cu Biele, străbate ca în filmele indiene, întregul curs al romanului.

Din acest punct de vedere am putea spune că romanul „Timpul judecă și plătește” este un roman psihologic și etic, ceea ce este foarte adevărat. Romanul doamnei Rodica Elena Lupu este un bun roman psihologic și etic. Este de asemenea un roman în care este realizat studiul profund și nuanțat al devenirii tragice, al evoluției plină de meandre a familiei în această perioadă istorică. „Timpul judecă și plătește” este și un roman al familiei, familia fiind unul din personajele principale ale acestei cărți.

În același timp romanul acesta este, așa cum am mai spus, unul filozofic. Tema timpului care judecă, și care vindecă rănilor, este una dominantă. Autoarea se apleacă asupra Omului, a familiei,

a destinului uman, a vremii și a vremurilor, meditănd asupra rostului nostru pe lume, cu un zâmbet plin de milă dar și de dragoste, cu o înțelegere infinită. Și în final nu uităm să spunem că romanul acesta este totodată un roman, foarte bun, de dragoste, care se citește cu plăcere, un roman în care dragostea este sarea și pâinea vieții, în care dragostea învinge, după ce trece prin greul examen al minciunii, al micimii umane, al vicleniei.

În final oricâte lucruri am spus despre acest roman, avem sentimentul că am spus foarte puțin. Romanul acesta minunat, ca o biserică uriașă, ca un templu modern și arhaic totodată, este asemenea unui pom uriaș care face un munte de poame, amenințat să se prăbușească sub propria sa sete de creație, sub grămada imensă de roade. Încă un roman valoros, de rezistență, al Rodicăi Elena Lupu, una dintre cele mai talentate prozatoare contemporane.

MÂNA DESTINULUI

Roman de RODICA ELENA LUPU

O CARTE GREA, plină de o *lumină sufletească aparte* și de semnificații umane, mai echilibrată și mai ponderată în elanurile și în articulațiile sale decât romanele anterioare, „Glasul inimii” și „Timpul judecă și plătește” (amândouă romane admirabile), este cel de-al treilea roman al prozatoarei Rodica Elena Lupu, „MÂNA DESTINULUI”, apărut tot la editura ANAMAROL, în anul 2005.

După cel de-al treilea roman convingerea noastră că ne aflăm în fața unui artist profund, de o sensibilitate ardelenescă, dar și solară, orientală, a unui artist complex și subtil (Rodica Elena Lupu este și o poetă foarte talentată, și un reporter cu o percepție vie, acută) capabil să redea trăirile cele mai subtile ale sufletului omenesc, să descrie locuri și spații cu precizia desenului în peniță și căldura acuarelistului, având în același timp înclinația înnăscută, ca o bucurie calmă, de a clădi viziuni largi, panorame capabile să cuprindă în ele devenirea unei lumi, a unor destine.

Un asemenea roman este „MÂNA DESTINULUI”, care este totodată o subtilă frescă a lumii pe care o străbatem, o viziune cuprinzătoare a perioadei pe care o traversăm, o meditație uimitor de caldă, de înțelegătoare, de generoasă asupra destinului uman, pe care prozatoarea îl ia în accepțiunea pe care ne-a lăsat-o marele dramaturg Sofocle. Am putea să spunem că această carte este o monografie plastică și poetică a destinului, o încercare plină de iubire de a-i surprinde esența încercând să-l privească din mai multe unghiuri, dar mai ales dinlăuntrul său. *Dinlăuntrul* său ca *personaj complex* (pentru că personajul fundamental, sau mai bine zis metapersonajul acestei cărți este destinul) care acoperă întreaga realitate, istorie, viața noastră, a oamenilor, așa cum este ea.

„Lupta contrariilor este singurul mecanism ce menține Universul. În momentul în care ar fi un echilibru perfect, lumea, în sensul de „Universalitate a Universului” ar înceta să mai existe. Destinul este ceea ce ni se oferă. Destinul este acest „joc de lumini”, este esența vieții”. „Împotrivirea față de destin, este de cele mai multe ori, fără noimă. Chiar dacă ai ști exact ce se va întâmpla, nu te poți sustrage destinului. Dacă în mod deosebit vei reuși astfel de performanță, poți fi sigur că acest lucru este înscris tot în destin”. „Oamenii au fost interesați de destin încă de la începuturi. De la mersul astrelor, și asta din dorința de a-și cunoaște viitorul; deci tot cunoașterea destinului.”

Așadar romanul „Mâna destinului” stă sub semnul acestui concept larg, al *cunoașterii destinului*. Întregul roman este un demers inițiativ, calm, greoi, ca un mers pe fundul lumii, dar și ca o privire suverană, plină de dragoste, de o melancolică înțelegere a vieții, a realității de acolo din naltul cerului.

Romanciera își ilustrează teza cu celebra clarvăzătoare bulgară Vanga, și întâmplarea soțului ei, pe care credem că este bine s-o reamintim. „Ați citit „Vanga””? Să luăm ca model proorocirea Vangăi, clarvăzătoarea, care i-a prevestit lui Gheorghi, soțul ei, când a plecat pe front că, la douăzeci și trei de ani, exact în ziua împlinirii vârstei, va pieri. Lucrul s-a întâmplat așa cum a fost spus, cu toate că, știindu-se, orice precauție a fost inutilă. A fost împușcat de un soldat răătăcit, care era în retragere,.. Trebuie să recunoaștem că această întâmplare, ținând seama de precizia și tragismul evenimentului, este nu numai revelatoare ci și cutremurătoare. Așadar, „destinul este implacabil. Așa susțin cei mai mulți dintre cercetătorii acestui postulat. Acceptând necondiționat aceasta, intrăm în alt domeniu, cel al fatalismului.”

Trebuie să spunem că abordând viața, realitatea, lumea, istoria prin prisma acestui concept, al destinului, ne găsim în fața uneia dintre cele mai mari provocări ale minții umane, ale

spiritualității și culturii umane, și asta de cel puțin câteva milenii. Ei bine, autoarea, ca și cum ar dori să lupte cu legea implacabilă a destinului, încercând din răputeri să afirme natura creatoare a esenței umane, începe o subtilă explorare a legii destinului, un lung dialog, care ne aduce aminte corul antic, cu procesualitatea lumii, cu omul, cu ea însăși, cu întâmplările vieții.

Sub auspiciile acestei perspective debutează romanul „Mâna destinului”.

Ajunși aici trebuie să spunem că această temă a Destinului este una dintre preocupările fundamentale ale scriitoare, una dintre obsesiile chinuitoare ale conștiinței ei, ale subconștientului artistului, odată ce neliniștea, umbra, dar și obsesia profundă a acestei idei-principiu existențial-teme o găsim și în celelalte două romane, și cu siguranță și în poezia Rodică Elena Lupu, de care sperăm să ne ocupăm în viitorul apropiat.

După această ars poetică romanescă intrând în corpul romanului apar pe nesimțite, conturate în penița subțire, dar și învăluite într-o lumină de toamnă și nuanțe calde, de acuarelă, personajele cărții, întâmplările de zi cu zi trăite de ele, care în final, se vor integra în marea viziune a romanului, a romanelor Rodică Elena Lupu, am spune noi, pentru că romanul acesta, după principul consubstanțialității, încheagă și completează celelalte două romane într-o trilogie clară, coerentă, organică.

Vedem astfel conturându-se sub ochii noștri imaginea familiei Mureșan, fiziologia și psihologia acestei familii, casa, spațiul în care locuiește familia, geografia orașului. Trebuie să spunem că observăm, aplecându-ne acum asupra celui de-al treilea roman al talentatei romanciere, că familia, „motivul literar-filozofic al familiei”, (simbolul coerenței, al unității umane, al „adunării ființelor umane” în fața realității vieții, al vicisitudinilor și încercărilor istoriei, al integrării ființei umane în marele cosmos, al perpetuării vieții) este unul dintre personajele colective importante

ale prozei doamnei Rodica Lupu. Am vorbi în cazul acestui romancier despre ceea ce am numi nostalgia familiei, obsesia familiei, interiorizarea familiei, conceptualizarea subtilă a familiei. Romanele ei sunt o căutare, o proiecție, o pierdere continuă dar și o regăsire a familiei. Un dor de această realitate intimă, caldă a familiei străbate întreaga creație romanescă a acestui autor, pe cât de sensibil, pe atât de subtil ; da aceea ne temem noi că la o lectură grăbită, multe lucruri, idei, teme fundamentale ale cărții nu vor fi sesizate de cititorul sau de criticul superficial ori grăbit.

Prozatoarea creionează cu mână sigură portretul profund și larg, am spune, al personajului care este familia : „Familia Mureșan locuiește în partea de vest a orașului, într-o casă cu etaj. Stau aici de douăzeci și ceva de ani, cu chirie. Bărbat în floarea vârstei, om vrednic. George nu ar fi putut sta acasă, fără să muncească. Așa se face că fostul lui coleg de școală și cel mai bun prieten, Toma Dragnea, directorul de la S C Produse Cosmetice S A, i-a oferit casa cu un spațiu la parter pentru a deschide un magazin. E tot ceea ce a reușit să facă după ani mulți petrecuți pe șantier, de unde inginerul Mureșan s-a pensionat la cei cincizeci de ani”.

Să reținem aici o calitate rară a acestui artist, instinctuală, dar și savant orchestrată, am spune, talentul ei de a sugera, de a crea cu mijloace puține, dar la modul foarte subtil, *legături*, sau cu un termen din știința chimiei, *catene*. „Așa se face că fostul lui coleg de școală, Toma Dragnea...i-a oferit casa cu un spațiu”, etc. La prima lectură nu-ți dai seama că această *legare* a inginerului Mureșan și a familiei lui de prietenul său Toma Dragnea nu este o simplă informație, un amănunt, la a doua lectură însă, și văzând știința cu care prozatoarea introduce, creează acestea *legături organice* realizezi că această tehnică romanescă ține de concepția filozofică despre realitate și despre opera de artă a Rodică Elena Lupu.

Numai într-un organism uman care este însuflețit există aceste *legături organice vii* care leagă celule între ele și sistemele și organele, unde numai aceste *legături vii, această comunicare permanentă și pe toate planurile face ca lumea creată de autoare să fie un ORGANISM VIU, O Lume vie, unitară*. Pe parcursul cărții aceste catene, care sunt numeroase, joacă un rol fundamental, creând viața în corpusul operei de artă, o coerență vie și specifică, dând lumii pe care o descrie și o creează romanciera, unitate, acel specific inconfundabil românesc, și contemporan, care ține de această epocă a tranziției.

O altă particularitate a autoarei este însușirea ei de a controla funcționarea principiului economicității în procesul creației, aptitudinea ei de a sugera foarte mult printr-o simplă linie de creion, printr-o mișcare abilă de crochiu. S-o urmărim, reluăm ultima parte a citatului de mai sus : „ E tot cea ce a reușit să facă după mulți ani petrecuți pe șantier, de unde inginerul Mureșan s-a pensionat la cincizeci de ani.” Avem sub ochi o frază formată din trei propoziții, da, dar aceste trei propoziții creionează o viață întregă, ne dau viziunea asupra unui destin uman. Parcă vedem personajul pe șantierele pe care a lucrat, viața lui trudnică, tenace, lucrurile mari pe care le-a făcut, și la sfârșit s-a ales și el cu această casă. Și ajungem astfel la conceptul de casă, la unul dintre motivele literar-filozofice importante ale romanului, cel al casei, la simbolul și la metafora de casă. Pentru că în acest roman CASA ESTE, CA ȘI DESTINUL, UNA DIN TEMELE FUNDAMENTALE ALE CĂRȚII.

Este surprinzătoare deci această capacitate a doamnei Rodica Elena Lupu, de a crea din nimic, din puține cuvinte, din simple *legături* realități și viziuni foarte complexe, baroce, dându-le acest specific românesc, acea notă orientală.

Sau iată cum creionează prozatoarea din câteva cuvinte portretul și personajul Viloriei, (un nume feminin foarte frumos și

rar) soția inginerului Mureșan : „Soția lui, Viloră, o adevărată frumusețe în tinerețe, nu s-a schimbat mult cu trecerea anilor. Casnică de o viață, ea a știut să-și educe cele două fete și să le crească de una singură. Doar ea știe ce greu i-a fost cu cei doi copii mici, atunci când George pleca luni dimineața și se întorcea de pe șantier vineri seara târziu.” Iată, în trei fraze profilul familiei inginerului român, în perioada comunistă, perioada șantierelor, creionarea portretului unei femei, al familiei, și destinul acestei familii văzută prin vremi.

La fel, cu același talent de artist plastic rafinat, este construită și imaginea familiei prietene, a lui Toma Dragnea, și a soției lui, Elvira Dragnea tipul femeii rasate, care rămâne mereu tânără, echilibrată, a femeii simbol, dar care va plăti grav darurile pe care i le-a dat destinul, căci va cădea în capcana frumuseții și a senzualității emanate, pe care i-o întinde viața.

Aceste două familii aparțin perioadei istorice trecute, să spunem așa. Lor li se adaugă familia uniparentală, ca s-o astfel, a doctoriței Pleșa, a directoarei Spitalului, simbolul femeii intelectuale, a femeii conducătoare a unei instituții. A femeii care deși părăsită de soțul ei, știe să rămână calmă și puternică în bătaia vânturilor vieții, a încercărilor de tot felul. Ultimele două încercări, dezamăgirea pe care i-o produce ginerele ei, doctorul Mircea Ionescu și moartea unicei fiice, a Aurei.

Pe când familia inginerului Mureșean reușește să-și păstreze, trecând prin această perioadă istorică, frumusețea, unitatea, atmosfera de căldură și de omenie, cu familia lui Toma Dragnea nu se mai întâmplă același lucru. Datorită unei greșeli, greșeala din totdeauna a femeii frumoase care devine victima darurilor cu care a înzestrat-o natura, Elvira se încurcă, vai, cu un tânăr de vârsta copiilor ei. Familia, Casa lui Toma Dragnea, deși bărbatul și femeia se iubesc, sunt amândoi umani și frumoși, începe să alunece, să se destrame. Familia doctoriței Pleșa nu a rezistat de la

început, astfel că femeia, ca personaj de o frumusețe extraordinară, își crește singură fiul și fiica, pe Alin, care va deveni medic ca și ea, și pe Aura.

Iată o meditație amară asupra acestui personaj simbol, care este Familia și Casa, care se topesc în una și aceeași realitate vie, asupra acestei corăbii care a purtat de la începutul lumii femeia și bărbatul prin istorie, creându-le spațiul, universul dragostei, în care ei și-au împlinit dragostea, în care au creat viața, au adus copii pe lume, i-au crescut, transmițându-le apoi menirea lor mai departe. S-a întâmplat ceva în istorie cu Omul și cu această corabie în care urcă el prin istorie, familia și casa, această lume, această corabie nu mai rezistă.

În cazul familiei lui Toma Dragnea și a soției lui ne găsim în interiorul unei micro-roman al *familiei dezzechilibrate* care asemenea unei corăbii în furtună încearcă din răspuțeri să se regăsească pe sine, să se echilibreze. Fără dragoste, cu sufletul rănit al bărbatului, corabia nu mai rezista. Nu am mai găsit nicăieri în literatură această situație tratată cu o sensibilitate și profunzime uimitoare de către autoare. Cei doi, Toma Dragnea și Elvira Dragnea, deși Elvira s-a întâmplat să calce strâmb dintr-o neînsemnata greșeală, *slăbiciunea femeii* în fața seducției fiind ca și frumusețea ei, mare, (gândul te duce la motivul Evei, atât de cunoscut în cultura umanității), amândoi intrați într-o stare de criză și de suferință, rămân uimitori de frumoși ca oameni, în fața durerii, a situației nedrepte în care au căzut amândoi, din vina femeii (tot motivul Evei, femeia, principiul feminin, simbolizând aici factorul care atrage în cursă bărbatul, principiul masculin, fiind cauza decăderii). Amândoi se iubesc, iubirea lor este frumoasă și vie, a rămas la fel de puternică, amândoi sunt generoși, tandri unul cu altul, sunt de o frumusețe umană uimitoare, și totuși CUPLUL, CASA, FAMILIA nu se mai pot închea. Ajungem astfel la o realitate de o frumusețe, de o lumină extraordinară, pe care nu am

mai întâlnit-o la nici un autor, și care este o floare rară în literatura română. Este o temă asupra căreia prozatoarea ne-a făcut să medităm mult, să reluăm pentru a doua oară lectura cărții, înainte de a scrie cronica aceasta. Este vorba despre frumusețea umană, ca motiv literar-filozofic central al romanului, dar și ca realitate subtilă și fundamentală a operei literare... Cu aceasta Autoarea cărții atinge una dintre cele mai sensibile și profunde realități ale spiritului uman. La doamna Rodica Lupu *frumusețea umană* a personajelor este o dimensiune intrinsecă, esențială, ca și cum frumusețea umană ar fi o materie din care este formată ființa umană, fenomenul uman. Această realitate, aceasta *dimensiune a umanului* luminează întregul univers al cărții și lumea creată, reflectată de roman ca aura sfinților. Frumusețea umană ca realitate metafizică și ca esență și proiecție a umană este desigur expresia și proiecția frumuseții interioare a creatorului, care-și pune în mod reflex, immanent amprenta asupra operei de artă.

Această frumusețe umană transparentizează, luminează, întregul univers romanesc, dându-i o dulceață și o melancolie care îți amintește lumina bolnavă și dulce a toamnelor. Cel mai frumos personaj, și care ilustrează cât se poate de bine observația noastră este Delia Mureșan, fiica familiei Mureșan. Personajul acesta are o frumusețe și o măreție de personaj antic. Va traversa întregul roman supusă fiind mai multor încercări. Ca mai toate personajele doamnei Rodica Lupu este aprioric pornită în căutarea dragostei (un alt motiv central al întregii opere a acestei autoare), este sorbită, pierdută, purtată de o chemare tainică și care în mod logic ar fi trebuit să o ducă pe piscul unde o aștepta împlinirea în dragoste. Împlinirea ei ca ființă umană, ca principiu feminin. Va întâlni în viața ei mai mulți bărbați, care nu se ridică la înălțimea ei ca ființă umană (devitalizați, fără instinctul destinului, al rostului lor fundamental în lume, fără capacitatea de a iubi, fără vocația vitală și substanțială a instinctului etic, dezorientați, căutând ceva

fără să știe ce anume), făcând-o să trăiască aceeași drama ca a Annei Karenina. Delia Mureșan mânată de acel subtil instinct al căutării împlinirii, va ajunge un cercetător științific de valoare, apoi se va reîntoarce la Cluj ca profesor la Universitate, după ce îl va găsi pe Bărbatul pe care trebuia să-l găsească potrivit voinței destinului ei, pe bărbatul care o iubea din copilărie. (iarși vedem aici capacitatea prozatoarei de a panorama viața, destinul uman dintr-o singură trăsătură, dintr-o singură mișcare a spiritului) Destinul ei era să-l găsească pe Paul Moga, nimeni altul decât colegul ei din școala primară, care o iubea încă de atunci, de când erau colegi. Ca să vezi ce este Destinul. ?

Ideea este aceasta, că destinul este o lege implacabilă, cu o acțiune uimitor de subtilă, de dispersată. Prin câte Încercări nu a trecut eroina principală, câte ocolișuri nu a făcut în viață, după ce a cunoscut câțiva bărbați, DESTINUL I L-A DĂRUIT tocmai pe băiatul și pe bărbatul pe care i-l dăruise de la început. Toate s-au întâmplat așa cum erau ele înscrise în Legea destinului. Romanul se încheie rotund.

Înainte de finalul cronicii nu putem să nu observăm că fiecare personaj este purtătorul unei idei-teme de meditație ascunsă admirabil în aura de lumină creată de omenescul și de frumusețea personajului. Doctorul Mircea Ionescu, a cărui iubire nu poate să crească mai mult decât carierismul lui mărunț, decât setea de scaun, de mica și mizerabila glorie în viață, care-l fac să pară un *pastolache al existenței* și al destinului, nu va fi capabil nici s-o salveze pe Aura de la moarte, nici s-o facă fericită pe Delia Mureșan, și s-o ajute să se îplinească. Pentru că *dragostea* în el este prea mică, asemenea unei lămpi a cărei flacără nu este capabilă să lumineze întreaga casă. (Motivul, simbolul casei, al familiei)

În cărțile doamnei Rodica Lupu *dragostea* este ca un *substratum mundi*, ea este cea care sta la baza *creației*, a

civilizației, a *existenței*, ea este *substanță a vieții*, pentru că viețile personajelor ei au consistența doar în măsura în care sunt capabile să iubească, dar este și ca un foc care întreține *arderea vieții*, a lumii, a istoriei, a acțiunilor noastre umane, care ne fac să ne realizăm în viață sau să eșuăm. Care ne dau forță, ne ajută să străbatem această traiectorie temporală în interiorul vieții și al lumii numită destin. Delia Mureșan tocmai pentru că dragostea în sufletul, în ființa ei este mare, pentru că pe parcursul vieții nu-și va pierde demnitatea, capacitatea de a iubi omul, de a respecta omul, de a se respecta pe sine, pentru că nu va ceda în fața micimii umane, nici flacăra dragostei din ființa ei nu va deveni mică. Nu se va stinge. De aceea ea își va găsi până la urmă omul căruia să-i dăruiască dragostea, cu care să formeze ÎNTREGUL PE ACEST PĂMÂNT.

Cu care să construiască Familia, Casa, Corabia despre care am vorbit mai sus, în care amândoi vor străbate pustiul vieții, și vor face din el raiul pe pământ. Nici Aura nu este capabilă de marea iubire sau de iubirea adevărată, iar flacăra iubirii fiind în firida ființei ei mică, nu va avea puterea să ajungă la capăt. Iată cum din perspectiva conceptului dragostei (concept central în toată creația acestei romaniere) misterul vieții și al destinului ni se par mai inteligibile, mai umane. În subtextul operei de artă, în subconștientul romanului, ne vine să spunem întrevedem destul de limpede o relație directă între dragostea, frumusețea, puritatea, puterea ei de a arde, de a se dăruși și destin. Proza toarea este însă prea subtilă ca să înțeleagă toți cititorii ei această o a doua lege a destinului descoperită de ea.

După lectura cărții sufletul îți este plin de bogăția și frumusețea vieții, conținute de roman. Este multă filozofie și poezie în această carte, care o consacră pe romancieră ca pe o autoare a iubirii, a frumuseții umane și a destinului. Ca pe un romancier care mai are multe de spus în literatura română.

GLASUL INIMII

ROMAN de Rodica Elena Lupu

Există cărți pe care în timp ce le citești “auzi istoria până departe”, și ai tot timpul senzația că “cineva se uită la tine de sus”. Există cărți care în timp ce le citești te dor. Cărți pline de suflet și de conștiință rănită. O asemenea carte este romanul “ Glasul inimii”, al doamnei Rodica Elena Lupu, apărut la editura Anamarol, în 2004. După lectura cărții am fost profund impresionat, zguduit.

Acum la început de cronică literară îmi aduc aminte câteva momente din viața mea de scriitor. Prin anii 1970 scriitorul Alexandru Cerna Rădulescu, pentru că eram vâlcean de-al dumnealui, mă invita duminica la ora zece la cofetăria Atene Palace. Văzuse că sunt talentat și credea în steaua mea. Vino, dragul meu, să cunoști și dumneata scriitorii! Pentru mine era un miracol. Pentru că la ora zece începeau să se adune la aceeași masă un grup de scriitori care vedeau din alte timpuri. Al Cerna Rădulescu mă lua întotdeauna lângă el. Mă prezenta ca fiind „un tânăr scriitor de viitor”. Așa i-am cunoscut și am dat mâna cu Vlaicu Bârna, Cu Marcel Breslașu, cu Mihail Drumeș, cu Geo Dumitrescu, prietenul bun al lui Cerna Radulescu, Geo Bogza a venit de câteva ori, cu Zaharia Stancu, mai tot timpul posac. Acesta venea rar și stătea de obicei puțin. Am cunoscut la masa aceea foarte mulți scriitori care debutaseră și se afirmaseră în perioada interbelică. Al. Cerna Rădulescu fusese secretar de redacție la mai multe ziare și reviste care apăreau înainte de 1940, fusese secretarul de redacție al ziarelor conduse de Liviu

Rebreanu, cred că nu era scriitor interbelic pe care să nu-l cunoască.

La masa aceea se închegau discuții, se fixau amintiri, se discuta în contradictoriu. Ascultam fascinant pentru că se vorbea despre Liviu Rebreanu, cu Liviu, se povesteau întâmplări cu Camil, scriitori pe care cu numai doi ani înainte eu îi învățasem la literatura română, îmi căzuseră la Bac, și iată, ei erau acum niște oameni în carne și oase despre care se vorbea ca și cum ar fi fost unchiul Vergil, sau alți vecini din copilăria mea. Mulți scriitori din generația lui Cerna și a lui Zaharia Stancu am cunoscut atunci. La mulți le văd chipurile, și sunt uimit în același timp că le-am uitat numele. Lucrul acesta vreau să-l spun, oamenii aceștia, în anii aceia 1960 - 1970 erau scriitorii acelei perioade istorice. Vai, și din păcate, puțini dintre ei s-au salvat, (cine mai știe de exemplu astăzi cine a fost Vlaicu Bârna, Marcel Breslașu, sau Lucia Demetrius, sau Constantin Nisipeanu ?), generațiile care vin nu vor mai ști de mulți dintre ei. Același lucruri se va întâmpla și cu scriitorii generației 60, generația cea mai glorioasă a secolului XX, care în anii când am venit noi în literatură ocupase mai toată scena literară.

O altă întâmplare m-a obsedat mult timp. Prin anii 1976, 1977, eram cu Nichita Stănescu, și pe o străduță pe lângă Ateneu ne-am întâlnit cu Florin Mugur, pe vremea aceea redactor la Cartea Românească. Cei doi, Nichita și Florin Mugur, prieteni buni, au schimbat câteva cuvinte. Hai cu noi, l-a invitat Nichita. Florin Mugur a spus că nu poate, se duce acasă pentru că astăzi a programat „să taie porcul”. Nichita s-a mirat. Ne-am dumirit ce porc tăia Florin Mugur, după ce ne-a povestit ce urma să facă. Florin Mugur fusese toată viața redactor la mai multe edituri, la ESPLA, (celebră în epocă) , la Editura Tineretului, la Editura Albatros, și în anii aceștia publicase mulți autori și multe cărți. După ce scotea o carte a unui autor, acesta, gest frumos, trebuie să

recunoaștem, i-o dăruia cu dedicație redactorului care-i scosese cartea. Cu anii biblioteca lui Florin Mugur se umpluse de cărți scoase de el. Cu trecerea timpului aceste cărți mureau, spunea Florin Mugur, deveneau cărți fără nici o valoare. El lua aceste cărți ale scriitorilor netaleantați, care nu mai spuneau nimic acum, le aduna și făcea o grămadă din ele în curte și le da foc. Pârlea porcul.

Am acasă, la Vâlcea, o bibliotecă extraordinară. Cum am ajuns ca tânăr scriitor în București, după ce am devenit student la facultatea de Filozofie, în toamna anului 1969, biblioteca mea conține aproape toate cărțile scriitorilor din generația 60. În ultimii zece ani, vara, când merg acasă, mă aplec supra acestor cărți. Vai, cât de puține rămân, dezarmant de puține. Poeți ca Cezar Baltag, Gabriela Melinescu, Grigore Hagiu, mi se păreau, ni se păreau atunci mari poți. Când le citim astăzi cărțile, vai, acestea sunt moarte. Sunt secătuite, uscate de orice substanță. Atunci scriitorii generației 60 ni se păreau mari, pentru că ei erau vii, ocupau funcții de redactori la revistele vremii, criticii generației lor scriau despre ei elogios. Pentru că ei ocupau scena literară a momentului respectiv și erau luminați mai tot timpul de reflectoare. După ce ei s-au dus și reflectoarele s-au stins mulți dintre ei nici nu mai există.

În același timp, în provincie trăiau scriitorii mai talentați, care istoricește vorbind aparțineau tot generației 60, dar care nefiind în București, nefăcând parte din gașca centrală, neputând să-și publice cărțile ușor, nefiind comentați și lăudați și-au văzut de scrisul lor, trăind într-un anonim umilitor. Cine știe de exemplu că în Vâlcea trăiește o prozatoare talentată, d-na Veronica Tamaș, autoarea unei trilogii literare care va rămâne vie și peste o sută de ani, sau cine a auzit de romancierul Vasile Gavrilesco, autorul unui roman dostoievșchian care va dura și peste sute de ani, vorbind despre societatea românească a perioadei comuniste. Sau cine a auzit de foarte talentat prozatoare Nicoleta Voinescu, plecată din târgul imund al Tulcii ?

Am făcut acest lung periplu ca să spun că există multă nedreptate, o imensă nedreptate în viața literară a unei societăți, că lumea literară într-o perioadă istorică își impune și își susține mai mult nonvalorile, „superficialitatea care strălucește”, micimea care ne exprimă pe noi, micimea care este propulsată de găștile literare. Că își marginalizează cu o eficiență uimitoare valorile, dar că întotdeauna timpul este necruțător de drept și de răzbunător. Faptul acesta m-a făcut de mai mulți ani să intenționez să scriu O ISTORIE A DREPTĂ A LITERATURII ROMNE. O istorie literară care să facă dreptate autorilor marginalizați, din multe motive, dar care sunt valoroși, ale căror cărți sunt vii, vor dura în timp decenii, secole. Dumnezeu mi-a scos în cale până la acest moment mai mulți asemenea scriitori. O asemenea istorie literară, de la cel de-al Doilea război mondial încoace se impune, mai ales acum după Istoria total nedreaptă, împotriva valorilor literaturii române, a d-lui Alex Ștefănescu.

2

O carte care va rămâne este acest roman „Glasul inimii”, asupra cărei ne vom apleca în aceasta cronică, și o prozatoare foarte interesantă este autoarea romanului despre care vorbim aici, doamna Rodica Elena Lupu, un fel de Virginia Woolf a prozei românești. (autoare a încă două romane pe care urmează să le recenzăm în săptămânile care vin, este vorba despre romanul „Timpul judecă și plătește”, apărut în 2004, la Editura Anamarol, și romanul „Mâna destinului”, apărut în 2005 la aceeași editură, cărți, nu ne îndoim, de valoare)

Romanul „ Glasul inimii” este o saga și o meditație profundă, plină de înțelegere asupra destinului neamului bătrânei Aurelia Coman (Mami), tipul femeii vajnice, bărbătoase, care înfruntă greutățile vieții cu bărbăție, cu o nepăsare de cremene, dar și cu o intuiție și cu o celebrare extraordinară a vieții. Auelia Coman

simbolizează tipul femeii ardeleno energice (care vine din Mara lui Slaici), tipul româncei dârze în ultima instanță, o altfel de Vitoria Lipan, cu o deschidere mai mare în fața viații, mai cerebrală, mulată pe realitatea timpului, cu o statură monumentală, cu temperament dionisiac. Iată o fotografie admirabil creionată a acestui personaj, o adevărată coloană vertebrală a romanului :

„ A rămas în poziția aceasta mult timp. Cu ochii pe scrum, s-a trezit la un moment dat zicându-și vorbe înțelese numai de însăși : „ Poate, totuși, e mai bine așa !...Cred că e mai bine !...” Apoi s-a ridicat și s-a îndreptat spre ieșire, înaintând încruntată, dar cu mers sigur, impunător. Era din nou...Aurelia Coman cea de totdeauna, femeia care știa cea avea de făcut până în cele mai neînsemnate amănunte ! „ (pag 92)

Romanul este o saga, (specie puțin cultivată în literatura română) pentru că acțiunea lui începe cu mult înaintea celui de-al Doilea război mondial și se termină acum, în contemporaneitate, în acest moment istoric postcomunist, fiind istoria romanțată a unui neam, întins pe trei generații. Aurelia Coman are la viața ei trei bărbați, și-a înmormântat băiatul și nora și totuși, trece peste necazurile acestea ca apa peste pietre și când îl întâlnește în casa lui Grigore Marcu pe Mihai Pârvan, tipul bărbatului direct, necomplexat nici în fața vieții nici în fața realității, nu ezită să se bucure de dragostea trupească și sufletească din plin cu bărbatul care-i place. În fața căreia ființa ei tresare și se deschide plenar. Aurelia Coman este fațeta, partea vitală, puternică, tinzând subteran, violent, necenzurat către împlinire și satisfacție a principiului feminin. „ Mihai Pârva îi plăcu. Își zise că era singurul bărbat adevărat din viața ei. Nimic din rafinamentul cam dulceag și aerat al indivizilor cu care avusese de a face până atunci, considerați tipi fermecători, irezistibili : doar forță, încrâncenare și poftă nebună de viață. Gesturile, îmbrățișările lui erau la un pas de violență , dar...Aurelia nu mai trăise niciodată o noapte ca aceasta. Era atât de

impresionată încât pentru prima dată în viața ei trăia un regret amar : „Doamne...de ce nu sunt mai tânără cu zece ani !?...”

Am putea să spunem că romanul acesta, dens în notații profunde, variate și în conotații filozofice, este o meditație nu atât amară cât profundă și cuprinzătoare asupra Principiului feminin și a manifestării lui în viață și în lume. Așa trebuie să fie odată ce personajul principal al cărții , Ana Coman, este nepoata Aureliei, o dată ce următoarea poveste, istorie, după cea a Aureliei Coman , este cea a Ersiliei Coman, nora Aureliei, și odată ce autoarea trece fugitiv, privindu-le de undeva din văzduh, peste personajele masculine, ne gândim la tatăl Anei, băiatul Aureliei Coman, tipologie masculină abulică, neconsistentă, care moare într-un mod misterios în Franța, și peste cei trei soți ai Aureliei.

Ersilia este nora Aureliei, care după moartea soțului ei preia fabrica, pe care o conduce cu mână sigură, (tipul nemțoaicei muncitoare, bine organizate, morale) fiind respectată de administrator și de muncitori, asta se întâmplă după al Doilea război mondial, când industria nu fuseseră încă naționalizată de comuniști. Și Ersilia este tipul femeii puternice, harnice, inteligente, care nu se îndoiaie în fața vieții. Până la un moment însă și până într-un punct. Un escroc reușește să-i fire fabrica, s-o înșele, promițându-i o sumă de bani, pe care nu i-o va da niciodată, căci el îi cumpărase fabrica pentru a o vinde. Ersilia, tipul femeii morale, amenințată cu judecata și închisoarea se va sinucide. Spre deosebire de soacra ei, Aurelia Coman, care nu cunoaște moralitatea, ci doar tăria și reușita în viață, simbolul principiului feminin vital, Ersilia se va sinucide tocmai pentru că ea este simbolul femeii morale

Lucrul acesta se întâmplă când Ana este pe punctul de a se căsători cu Doru Pârvan, fiul lui Mihai Pârvan cu care bunica ei avusese cea întâlnire erotică și existențială extraordinară, momentul culminației împlinirii ei.

Ana este și ea tipul femeii ardelen. Lovită profund de durerea morții mamei ei, cu simțul datoriei care trebuie împlinită până la capăt, merge la Cluj să-și înmormânteze mama, află toată povestea Ersiliei de la administratorul fabricii, după care se întoarce la București, ca să-și continue viața și munca. Simbolul principiului feminin care-și duce crucea-

Dacă Aurelia Coman reprezintă acea fațetă tare, profundă, ancestrală a Principiului feminin care ține acest neam românesc de la începutul lumii (vezi tăblițele de la Tărtăria, și continuitatea pe acest pământ a poporului român de la Început, cum ar spune Mircea Eliade), Ana Coman (cu siguranță că numele are legătură cu Ana Lui Manole), care este crescută de Aurelia Coman, de „mami” (principul matern, mama mater, al rădăcinii feminine din care crește neamul, în cazul nostru neamul Comanilor), simbol al continuității Principiului feminin, este tipul femeii intelectuale, cultivate, sensibile. Este psiholog la un Spital și cu o jumătate de normă la o Școală, și ea reprezintă cealaltă fațetă a principiului feminin, cea delicată, luminoasă sensibilă, muzicală, apolinică.

Hrănită din substanța Aureliei Coman, simbol al continuității, Ana, deși supusă încercărilor dure ale vieții, nu se va frânge ca mama sa, ci va continua și va izbândi ca „mami”, ca *principiul feminin, ca mama mater, simbol al tăriei acestui neam.*

Pierzându-l de mică pe tatăl său, prima mare încercare prin care trece, Ana Coman se căsătorește cu Dan, un inginer, simbol al inginerului din zilele noastre care-și ducea mare parte a vieții pe șantier, cu care are o fată pe Anca. Dan o va trăda pe Ana, o va întâlni pe șantier pe Vera, cu care se va căsători până la urmă, după ce trec, și Ana și Dan printr-un proces de divorț. Ana trece deci peste a doua încercare. Îl va întâlni apoi pe Doru, tot un inginer care este fiul aceluși Mihai Pârvan, cu care bunica ei trăise o noapte de dragoste, culminație a împlinirii ei ca principiul feminin.

Faptul simbolizează desigur Întâlnirea, în sensul în care o definește Martin Buber.

De aceea spuneam că Ana, personajul coloană vertebrală, ca și Aurelia Coman, al romanului, o simbolizează pe Ana din legenda și mitul Meșterului Manole, care o ia mereu de la capăt. Simbol al veșnicei reluări a ciclului vieții !

Vedeți de ce acest roman (bineînțeles nebăgat în seamă de stimabilul Alex Ștefănescu, și de critica de gașcă din totdeauna din literatura română?) este un mare roman ? Pentru că el își trage seva din mitologia românească, Ana Coman fiind o reinterpretare a Anei Meșterului Manole, simbolul femeii care o ia de fiecare dată de la început. Adică simbolul vieții, al viețuirii pe acest pământ ! Căci ce a fost femeia de la începutul lumii în acest spațiu carpatopontic decât un Sisif care a luat-o de fiecare dată de la început, asemenea lui Sisis (mit creat tot în acest spațiu spiritul, transportat apoi de ahei, ionieni și dorieni în spațiul Greciei Antice) care urcă bolovanul până în pisc, după care se reîntoarce să-l urce din nou ? Simbol al reînnoirii vieții, al continuității, Ana își va duce crucea în continuare fără să crâcnească. După ce trece de a doua mare încercare, cea a divorțului, când este trădată de bărbatul în care investise dragoste și speranță, Ana o ia senină de la capăt, investind aceiași dragoste curată și cinstită în Doru Pârvan. Va trece și prin încercarea întâlnirii cu soacra și socrul său, încercarea trecerii prin furcile caudine, la fel de frumos și de demn, trăsături ale principiului feminin. Și va veni apoi o altă mare încercare. Ana rămâne însărcinată cu Doru Pârvan (cu care încă nu este căsătorită legal), funcționalitatea principiul feminin în timp și în natură este ritualică și eternă, el nu se conformează cutumelor sociale (ceea ce ne duce cu gândul la Aurelia Coman, simbolul aceluiași Principiu feminin în istorie), după care urmează potrivit legii firii *Nașterea*. Ana trăiește tot timpul, cum ar spune Constantin Noica, *întru nașterea vieții* (nu este principiul feminin principiul vieții ?). Pe

multe pagini Rodica Elena Lupu (nume care te duce cu gândul la totemul dacilor, Lupu) descrie (își descrie, pentru că totul este viață, acolo sunt trăirile creatorului cărții), notând fiecare sentiment, fiecare gând, fiecare emoție a femeii care va naște, (Principiul feminin) care se află în sala de naștere, în așteptarea marelui eveniment, al izbucnirii la suprafață al unei noi vieți. Este descrisă admirabil, în stil reportericesc, ca și cum te-ai afla la fața locului, atmosfera din salonul de naștere, ce simt și ce gândesc colegele ei, din paturile învecinate, pe care le descrie uimitor de veridic. Nu ezităm să afirmăm că paginile acestea sunt antologice în literatură română, că nu le-am mai întâlnit până acum niciodată, la nici un autor

Copilul care se va naște va muri. Autoarea ne descrie senzație cu senzație, gând cu gând, impresie cu impresie, sentiment cu sentiment tot ce trăiește o femeie (Principiul feminin) care trece prin aceste momente. Ca ființă umană nu poți să nu fii impresionat. Este a treia sau a zece încercare prin care trece Principiul feminin în drumul lui sisific către împlinirea menirii sale, continuitatea vieții pe acest pământ. În finalul cărții o vedem pe Ana Coman întâlnindu-l pe Doru Pârvan la Veneția, apoi regăsindu-se amândoi în unitatea brâncușiană a cuplului

Finalul este antologic. Ființa Anei Coman este surprinsă în deschiderea ei epistemologică și feminină, ca principul feminin, în fața lumii și a timpului !. Așa vedem noi interpretat acest roman, în acest registru îl citim, îl descifrăm.

Spuneam la începutul acestei cronici că citind acest roman, „auzi istoria până departe”, pentru că romanul reușește să surprindă tocmai esența istorie și a societății omenești, esența reluării și a continuității veșnice în timp a vieții pe acest pământ. Romanul este asemenea unei scoici pe care o pui la ureche, auzi viața, lumea, istoria vuind, reînviind curgerea lumii, a societății, a ființei umane pe acest pământ.

Iată de ce spuneam noi că ne aflăm în fața unei cărți vii, care va dura în istoria literaturii române. Iar lucrul acesta se va întâmpla pentru că autoarea și-a pus sufletul ei, suferința ei, crezul ei în această carte. Iată de ce atâtea cărți ale generației 60, ale atâtor scriitori români mor, pentru că autorii lor nu au suferit și n-au pus în ele suferința care nici n-a existat în ființa lor. Este multă suferință, o suferință izbăvitoare și senină în cartea aceasta, de aceea ea este vie și va rezista în timp, și tot de aceea ea este o carte care te emoționează, care te cutremură în fața vieții, dându-ți o seninătate uimitoare în același timp.

Și iată de ce autorul acestei cronici literare se simte împăcat în fața vieții lui și a destinului său, pentru că aflat în fața unei cărți de valoare el n-a ezitat să se aplece asupra ei cu sensibilitate și adâncime și s-o interpreteze așa cum se cuvine ! De aceea și recomand din toată inima cititorilor, și criticilor literari, dacă ei există, această carte.

CORNELIU TAMAȘ

UN MARE CÂNTĂREȚ AL TRECUTULUI ȘI AL COPILĂRIEI

RECENZIE A CĂRȚILOR

“ BISERICA BUNA VESTIRE, DIN RÂMNICUL VÂLCEA” ȘI
“AM SCĂPAT DE ȘCOALĂ”

, AMÂNDOUĂ APĂRUTE LA EDITURA CONPHIS ÎN ANUL
2007

Cu muți ani în urmă prietenul meu, poetul Vasile Petre Fati, la terminarea facultății nu voia în ruptul capului să se întoarcă în orașul său natal, Constanța, pentru că era o cloacă, o mocirlă otrăvită, plină de invidie. Nu l-am crezut atunci. Peste ani aveam să-mi dau seama, să simt pe pielea mea, cum se spune, cloaca plină de invidie a două orașe municipii, capitale de județ, și să constat că ceea ce spusese Fati este pe cât de adevărat pe atât de dureros. De neiertător, de corosiv. Aveam să cunosc bine climatul orașului Constanța, orașul lui Ovidiu, așa era, Fati avusese dreptate ! Orașele noastre, chiar și o vatră de cultură, veche, ca Râmnicul Vâlcea, sunt niște „gropi cenușii,otrăvite de meschinărie, colcăind de invidie”. Invidia, la noi, la români face ravagii. Este o boală națională, profundă, devastatoare, mai teribilă decât ciuma

Legat de Râmnicul Vâlcea prin rădăcini, prin suflet, prin tinerețea mea de ziarist, m-am convins că și vechea vatră de cultură a Râmnicului este tot un oraș al invidiei, după apariția romanului meu „DELIRUL, VOL II”, continuare la romanul lui Marin Preda. Și ca o

ironie, sau poate ca o contrapondere, ori din milă, Domnul i-a dăruit Râmnicului și oameni extraordinari, slujitori harnici, unii, spre cinstea lor, umili și buni, ai culturii, ai valorilor spirituale. Mărturisesc că nu îmi plac scriitorii egoiști, îmi plac truditarii, slujitorii culturii. Cei care slujesc cultura, biata ființă umană, lumea aceasta ciudată pe care o traversăm

În universul vâlcean mă gândesc la patru oameni care ar intra în tipologia aceasta, la domnul Corneliu Tamaș, la colegul meu Emil Catrinoiu, la domnul Petre Petria și la ziaristul Ioan Barbu, cu care m-am întâlnit pe 16 martie 2007 la Paris, la mormântul lui Constantin Brâncuși, cel care a colindat Bisericile comunităților românești din mai toată lumea, să scrie despre ele, să le facă știute și în țară.

De unde o fi răsărit un bijutier strălucit, genial, al literei și al foii tipărite ca dl Emil Catrinoiu nu știu?! I-aș da pe mână cultura centrală a românilor, aș pune să fie tradusă toată, și aș turna-o în bijuteriile cărturărești create de Emil.

Dar un soi de cărturar ciudat și mare ca domnul Corneliu Tamaș de unde o fi răsărit și cum s-o fi alcătuit el?. I-am citit anul acesta (acum vine anul 2007.nn, dar destinul a făcut ca să fiu unul dintre cei care i-a citit și i-a recenzat aproape toată opera) două cărți, și nu am putut să nu meditez la existența și misiunea pe lume a prietenului meu mai mare (așa îmi doresc eu foarte mult să fie), Corneliu Tamaș. Cărțile lecturate și pe care le voi comenta împreună sunt „BISERICA „BUNA VESTIRE” DIN RÂMNICUL VÂLCEA” (Monografie istorică)”, Editura Conphys, Râmnicul Vâlcea, 2007, care este o carte de istorie și poezie omenească, și cartea de proză pentru copii „AM SCĂPAT DE ȘCOALĂ”, apărută tot la Editura Conphys, tot în 2007.

Râmnicul Vâlcea este unicul Oraș Municipiu din România, singurul oraș țară, și mă gândesc desigur și la marile orașe dar și la cele mici, căruia i-a dăruit Dumnezeu un ISTORIC DE SERVICIU, sau un Istoric Cu Contract, sau UN ISTORIC CARE SĂ-L

REDESCOPERE, iar domnul Corneliu Tamaș, arhivar toată viața, cum îi place dumnealui să spună, este singurul istoric care trăind în România, într-un oraș, cu o sete profundă și cu o fervoare neobosită, de adolescent, de tânăr, de om care nu obosește și nu îmbătrânește niciodată, s-a apucat și a scris o Istoria a Orașului, văzut ca oraș, adică în ansamblul său, dar și în sine, și în devenirea sa, de la nașterea sa, adică de când s-au pus primele temelii ale caselor, după care aceasta au format așezarea... pâână astăzi, când vedem cum arată Orașul Râmnicului Vâlciei ! (Corneliu Tamaș, „Istoria municipiului Râmnicul Vâlcea, Editura Conphis, 2006, Corneliu Tamaș, „Istoria orașului Râmnicul Vâlcea”, Rm Vâlcea, 1994) . Citind cartea Orașului Râmnicului Vâlcea îl vezi în fața ochilor ca pe o ființă socială, proteică și istorică, urcând pe parcursul veacurilor, al deceniilor, îl auzim și îl vedem cum crește, îi cunoști pe cei care l-au întemeiat, pe cei care l-au condus. Când se întâmplă marile evenimente din viața Orașului (Corneliu Tamaș, „ Acțiuni de umanitarism ale populației vâlcene în timpul Războiului de independență”, în Volumul Contribuția maselor populare din Oltenia în cucerirea Independenței de stat al României”, Craiova, aprilie 1977”, Corneliu Tamaș, „Contribuția județului Vâlcea la Unirea Principatelor, „ Râmnicul Vâlcea, 1982),, istoricul scriitor te poartă pe străzile lui, îi cunoști pe cei care iau parte la evenimente, afli cum îi cheamă, le vezi fețele și ce haine poară, cunoști psihologia lor... Așa se întâmpla la 1848, sau la Momentul Unirii, sau în primul război mondial (Corneliu Tamaș, P. Bardașu, S Purece, H Nestorescu, Județul Vâlcea în anii primului război mondial, vol II, eroii”, 1979)...

Însă dl Tamas nu s-a mulțumit numai să scrie Istoria orașului Râmnicul Vâlcea, sau a județului Vâlcea, a scris și istoria Instituțiile vâlcene, a Școlii Vâlcene, (Corneliu Tamaș. C. Drugan, Ghe. Tudor, „Istoria Colegiului național „Alexandru Lahovari” din Rm Vâlcea”, 2000), a luat apoi Mitropolia, Bisericile vechi, la rînd, (Corneliu

Tamaș, I Călin „Istoria Bisericii Sfântul Dumitru”, din Râmnicul Vâlcea, Rm. Vâlcea, 1999)...Și pe toate aceste mari instituții, care au creat istorie pe pământul Vâlciei, le vezi născându-se sub ochii tăi, crescând, având viața lor, istoria lor, până azi. Instituțiile devin un fel de personaje care se nasc, se ridică pe picioarele lor, merg, având viața lor proprie, inconfundabilă, care se întinde pe veacuri întregi.

Cele mai multe cărți de Istorie a Instituțiilor vâlcene, dl Corneliu Tamaș, arhivarul salahor și slujitorul sfintelor hârtoage, le-a scris împreună cu o altă persoană, (acestor persoane le aducem mulțumirile cuvenite și felicitările meritate !) care prin profesie era și este legată de Instituția respectivă, de domeniul respectiv.

Bunăoară cartea aceasta, „Biserica Buna Vestire, din Râmnicul Vâlcea”. Monografie istorică” este scrisă împreună cu preotul Emanoil Nețu.

Cartea pe care tocmai am reluat-o, a nu știu câta oară, ne redă istoria Bisericii „ Buna Vestire”, de când s-a născut ea până azi...(„ Pisania din anul 1747 nu menționează anul primei zidiri. Nemaexistând pisania vechii construcții, s-a trecut numai numele lui Mircea voievod, păstrat prin tradiție din preot în preot. Pomelnicul începe șirul domnilor cu Mihnea cel Rău (1508-1510) și se termină cu Alexandru Ioan Cuza. Ar trebui ca primul domn pomenit să fie ctitorul bisericii. Lista aceasta este imperfectă, pe care nu ne putem baza ca un document de primă mână. Chiar de la început este omisă domnia lui Vlad cel Tânăr (Vlăduț) 1510-1512 „ „Biserica Buna vestire din Râmnicul Vâlcea”, pag 31.).... Nașterea acestui sfânt locaș alunecă în ceața tipului. Nu știm cu exactitate cine a fost întemeietorul ei, și aici dl Corneliu Tamaș se aplecă fără grabă și cu acribie asupra izvoarelor scrise, doar, doar om afla adevărul.

Și pentru că lucrurile nu sunt clare, el pune părerile istoricilor, ale celor care au vrut să afle adevărul, față în față, lăsându-ne pe noi să-l intuim, sau lăsând adevărul să iasă singur la iveală. Ce reușește admirabil autorul, și aceasta datorită talentului său de scriitor, este

această „re-crearea vie a vieții acestor instituții”, re-învierea vieților, a biografiilor trecute, pictarea imaginilor cu penelul sufletului și al imaginației sale.

Astfel, așa cum spuneam Instituțiile acesta, Școala vâlceană, Mitropolia, etc devin sub pana autorului personaje imense, umane, care au fiecare destinul ei dat de Dumnezeu, cu creșteri și scăderi, cu momente de cumpănă, din care ies învigorată sau nu. Iată, Biserica „Buna vestire” trece printr-o mare cumpănă, la anul Domnului 1739 ; „ Biserica „Buna vestire”, arsă în 1739 a fost ridicată din temelie în anul 1747 (deci opt ani a fost perioada de suferință și reconstrucție a sfântului Lăcaș), dacă acest lăcaș ar fi fost o construcție solidă domnească din secolul al XVI-lea, numai partea lemnoasă ar fi trebuit să fie schimbată, cu oarecare mici adăugiri ca și în cazul bisericii voievodale „ Cuvioasa Paraschiva”, din apropiere. Biserica „ Buna Vestire se pare că ar fi existat încă din secolul al XIV-XV, din timpul domniei lui Mircea cel Bătrân, și de aceea a fost necesară refacerea ei din temelie. Vechea Biserică fiind degradată prin foc și prea mică pentru numărul enoriașilor, având un larg sprijin al unor oameni de suflet din Râmnic și Sibiu și cu binecuvântarea episcopului locului, s-a trecut la ridicarea alteia noi mai mari și mai spațioase. Vechea temelie pare să se afle înglobată în noua construcție.” (capitoul „Pustiire de istov”)

Parcurgând paginile cărții, limba dulce te duce cu gândul la limba cronicarilor munteni, la viața și cultura vremii. De multe ori autorul este un reporter care transmite de la fața locului, descriindu-ne imaginile văzute, luptele care se petrec, adică transmițând de acolo din anul, locul și timpul când se întâmplă un eveniment, Iată-ne pe scena pe care se află astăzi Râmnicul, la anul Domnului 1787 : „ Râmnicul în tipul războiului dintre 1787-1792, între ruși, austrieci și turci, devine teatrul de luptă. Localitățile în care aveau loc operațiunile militare erau incendiate, populația jefuită de bunurile materiale, maltratată, luată în robie și chiar omorâtă. Abia se reparau

și sfințeau bisericile că din nou se abătea năpasta peste ele. În general scăpau cei ce reușeau să se refugieze în păduri și munți sau ascunși prin peșteri până când trecea urgia” (capitolul „Robiri și patimi”, pag 41).

Biserica noastră, „ Buna vestire”, personajul viu, imens, sacru, atemporal, proiectat pe cerul timpului, ca și Biserica „Cuvioasa Paraschiva”, au fost desigur martorele acestor lupte, nenorociri, spaima, țipete, jete, vărsări de sânge. „ Pisania de la Biserica „Cuvioasa Paraschiva” menționează : „ La anul 1788 în timpul altui război cu turci și austrieci, iarăși s-a abătut prăpădul asupra orașului, care din nou a fost pustiit și arsă biserica, fiind transformată în grajd de cai” (capitolul „Robiri și patimi”). Și Bisericile Râmnicului, deci, ca niște ființe umane, au fost călcate și umilite de urgia dușmanului, de ticăloșia vremilor. Iar ele ne apar astăzi cu atât mai impresionante și mai mărețe, cu cât au înfruntat, iată, urgii mari de-a lungul timpului.

Pentru că Istoricul dăruit de domnul orașului Râmnicul Vâlcea (oare lucrul acesta nu ne spune multe?) trebuie să își facă bine treaba lui de argintar, după ce aveam în fața ochilor evoluția istorică a sfântului locaș „Buna Vestire”, el se apucă acum și intră în detalii, pe domenii, pe capitole. Astfel cunoaștem descris cu lux de amănunte, ca într-o gravură, tezaurul cultic al Bisericii, componentele din metal, din lemn, din materiale textile, din piatră. Cunoaștem apoi colecția de icoane a Bisericii Buna Vestire, și Biblioteca.

La rândul lor toate Instituțiile vâlcene, căroră domnul Corneliu Tamaș le-a făcu Istoricul (autorul este, văzut din altă perspectivă, cel trimis de Domnul ca să le ilumineze trecutul, ca să le readucă la viață, ca să le dea viață luminată în conștiințele noastre, în mințile și în sufletele noastre ! Ele, aceste instituții nu mai sunt de acum cu trecut necunoscut, uitându-ne la ele, admirându-le le vedem și rădăcina și cum urca prin timp), ne ajută să vedem, să străvedem cu mintea

interiorul acelei ființe mari care este însuși Orașul, Municipiul Râmnicul Vâlcea.

Mare lucrul este aceasta ! Să-mi arate cineva un al oraș căruia i-a trimis Domnul un istoric ca să-l ilumineze pe dinlăuntrul lui, ca să-i ilumineze trecutul.

La sfârșit dai de zecile de fotografii ale frescelor din Biserica „Buna vestire”, multe, impresionate, sfinte, pline de poezie și sfințenie.

După ce ai terminat cartea de lecturat, mai întorci paginile înapoi, căci te desparți greu de Ființa vie și mare, bogată și dumnezeiască a Bisericii Buna vestire, marele personaj al acestei cărți românești.

După lectura acestei cărți de istorie, care este în același timp și o carte literară, am început să citesc cartea de proză pentru copii, dar și pentru oameni mari, apărută tot anul acesta, la aceeași editură. Bineînțeles că nu am uitat celelalte cărți pentru copii ale domnului Tamaș. Nu l-am uitat pe Pic, lăudărosul, scumpul de el. ce viu a rămas el pe retina memoriei mele !

Trebuie spus că în literatura română numărul scriitorilor talentați cu adevărat care au scris pentru copii este atât de mic că nu ajung nici la degetele unei mâini. Unui scriitor din această categorie, a literaturii pentru copii, pe lângă talent, nu trebuie să-i lipsească puritatea sufletului, candoarea de copil a ființei umane, capacitatea rară de a rămâne un copil mare, un copil veșnic, ca și faptul de a fi rămas pentru totdeauna în țara copilăriei, vai, din care Dumnezeu ne scoate și ne alungă, așa cum i-a alungat pe Adam și Eva din rai. Or în cărțile pentru copii ale dlui Corneliu Tamaș pe acestea le găsești din abundență, și cu rafinament.

Ajuns aici am revelația că l-am înțeles mai bine pe Istoricul Corneliu Tamaș. Numai un mare copil, numai un suflet care a rămas în străfundul său curat și fraged poate avea această sete neostenită de cunoaștere. Corneliu Tamaș este însetat de originile ființei, el le-a căutat toată viața și le va căuta cât va trăi. De aceea se re-întoarce el

veșnic în trecut, în trecutul neamului său, și în trecutul lui de ființă umană. Căutarea edenului fericit, a purității este dimensiunea fundamentală a ființei umane. Și unde le putem găsi decât la începuturile noastre de ființă națională și de ființă umană, întorcându-ne la izvoarele noastre de ființă umană și de neam. Re întoarcerea în istorie, dorința de a reînvia ce a fost, în speranța, pe care subconștientul său o trăiește cu aviditate, că întorcându-și fața de la viitor și re-întorcându-se, a CÂTA OARĂ, CU FIECARE CARTE, în trecut, ființa își va regăsi eternitatea, condiția esențială care o definește.

Abia acum îl înțelegem foarte bine pe istoricul neobosit, care scrie istoria județului Vâlcea, istoria orașului Vâlcea, a Mitropoliei, a Bisericii Buna vestire, a școlii... Cu fiecare carte el se întoarce la izvoarele vieții... În fond Corneliu Tamaș, esența lui de ființă umană, este o continuă întoarcere la origini, în căutarea raiului și a eternității. Aceasta este tendința profundă care declanșează acest demers complex, și care i-a marcat toata viața istoricului, care l-a făcut să fie ceea ce este, istoric și scriitor.

Corneliu Tamaș, omul de cultură, scotocitorul prin hârțoage, se re-întoarce în copilărie căutându-l pe copilul care a fost. Și îl regăsește. Într-o carte a autorului, apărută cu ani în urma (parcă a fost ieri) Corneliu, copilul născut în Câmpulung Muscel, se numește Pic. Acum dl Tamaș îl numește Traian... Traian, personajul cărții „AM SCAPAT DE ȘCOALĂ” este de fapt tot Pic, lăudărosul și istețul foc, numai că Traian este mai mare decât Pic, a terminat clasa a patra.

Cartea începe așadar, în momentul în care Traian termină cele patru clase primare, și când el își dorește atât de mult să se termine școala, să nu mai existe școala pentru el, încât el chiar crede că a scăpat de ea : „ Ce mi-a venit mie în cap ? Acum, că știu să scriu și să citesc, că știu să număr și să socotesc, că stăpânesc chiar și tabla înmulțirii, că o știu, pot să v-o spun pe dinafară, unu ori unu fac unu...doi ori șapte, douăzeci și șapte, dar nu vreau să vă zăpăcesc la

cap, cum ne-a năucit și pe noi, elevii din clasa a IV B, doamna învățătoare Fifica...dar ce am vrut să vă spun ? A, da, că tare bine ar fi să scap de școală., Acest sentiment, și această dorință adâncă a copilului de 10 ani, care exprimă dorința adâncă a milioane de copii, dă și titlul volumului.

Pentru că omul și scriitorul Cornel Tamaș este în străfundul ființei lui un copil autentic, un om de o puritate extraordinară, el îl regăsește pe Traian (îl regăsește imediat, cu mare ușurință pe copilul care a fost, intră în pielea lui, și reia viața de la început. Din clasa a patra, am spune), personajul cărții, pe copilul care a fost, așa cum a fost el. Autenticitatea și puritatea acea a copilăriei și a sufletului de copil, naivitatea și candoarea, dublate de o fină ironie și de un umor curat, sunt calitățile esențiale ale acestui personaj.

Puțini dintre noi știu că Mirarea (sfânta și frumoasa mirare!) a jucat în istoria omului, a culturii, a dezvoltării filozofiei, poeziei un rol extraordinar. Ei bine, părintele personajului principal al cărții are inspirația să pună în el mai multă mirare decât alți autori, și aceasta dă un farmec, o poezie aparte, o adâncime spirituală de om mare personajului central al cărții. Iată o mostră de mirare construită cu farmec : „ – Mamă, când termin școala ? – În iunie, Traiane. – Și o termin de tot, de tot ? – Da, școala primară, de tot ! - Și cu asta...gata ! zic eu bucuros. - Da, dar urmează gimnaziul. – Acesta ce mai este ? o întreb eu mirat. – Prima treaptă de liceu, spune mama. – Păi ce, școala asta are mai multe trepte ? întreb din nou surprins. ,,

Domnul Corneliu Tamaș redă de asemenea, construind-o ca pe o broderie de mare migală și de preț, lumea în care trăiește elevul Traian și în care a trăit și s-a format copilul și elevul Corneliu Tamaș. Este vorba despre perioada istorică de după al doilea război mondial, anii 1945-1950, când societatea românească încăpuse sub cizma sovietică și se făceau primii pași către dictatura comunistă. Copilul, personajul principal al cărții, fiind isteț și sensibil sesizează mutațiile care se produc, însă el le privește tot cu ochii copilului, la

care autorul adaugă o ușoară culoare roșie-ironică, și lumina acelei mirări în care este învăluit sufletul uman al copilului de la începutul lumii. Plutește peste pământul pe care trăim o seninătate, o puritate nostalgică, greu de exprimat în cuvinte. Toate acestea dau ceea ce am numi noi poezie acestei cărți. Cărțile d-lui Corneliu Tamaș sunt pline de o poezie plină de nostalgie.

De asemenea este bine construită și redată și atmosfera școlară, lumea școlii din perioada pe care o străbate copilul Traian, pe care autorul îl urmărește crescând până la adolescență, când se desparte de el. Școala aceea, cu lucrurile ei rele și bune, ciudate și naive, în comparație cu școala de azi ni se pare mai frumoasă și mai mană, mai plină de omenesc și e poezie. Iată-l pe domnul profesor Pițurcă, un fel de Domnul Vucea, dar mai subțire, „În școală se simțea mirosul de vacanță, dar în clasa noastră venea cu o puternică abureală de corigență la latină. Pițurcă ne-a împărțit în trei căprării : opt care reușiseră să promoveze, doisprezece care nu mai aveau nici un fel de scăpare și nouă cărora li se mai putea acorda o ultimă șansă. Cu spatele la peretele de la ușă, eram așezați ca niște rândunele pe o sârmă, având cărțile în mână.” („Miros de vacanța mare”, pag 32). Vremuri frumoase, idilice, pline de naivitate și de o ciudată frumusețe, care s-au dus, îți vine să oftezi.

Cartea este totodată și un mic roman al familie românești, văzută în perioada aceea de tranziție, pentru că Traian este văzut în familie, împreună cu familia lui, o vedem pe sora lui Sonia, tipul de relații dintre ei, pe mama lui (mama din totdeauna, de la începutul lumii) pe tată lui. Am putea să spunem că este un roman al familiei românești văzută prin ochii unui copil în perioada de sovietizare a țării și de construire a comunismului în România. Cartea este plină de o ironie subțire și dulce și de umor, plină de bogăție sufletească. Oare acesta să fie cuvântul ? Se citește cu mare plăcere. Fiind singur acasă m-am pomenit de mai multe ori râzând singur, cum se spune, fără să îmi pot

stăpâni râsul, argument sigur că și alți cititori vor râde, în anii care or să tot vină.

Personalitate complexă, plină de viață, Autorul atâtor istorii vâlcene și al cărților de poezie care îți bucură sufletul, Corneliu Tamaș, cu întreaga lui operă, de istorie și de proză pentru copii, dă adâncime vieții și timpului, și poezie luminii și atmosferei culturale a lumii în care trăim. Mă gândesc că peste ani, el va fi descoperit și iar re-descoperit, și atunci ni se va părea că seamănă și mai mult cu Ion Creangă, fiind și el un neîntrecut cântăreț al copilăriei ! Și întorcându-ne iarăși la climatul de invidie al lumii culturale a Râmnicului, nu putem să nu exclamăm: bun dar, Doamne, i-ai făcut Râmnicului, dăruindu-i-l pe domnul Corneliu Tamaș ! Bună și frumoasă lecție !

UN DESTIN EXECPEȚIONAL

EXOTICA ȘI CUTREMURĂTOAREA INDONEZIE

DE FLORNETIN SMARANDACHE

Există fără îndoială destin, Destine, iar multe dintre ele, prin voia Lui Dumnezeu, sau a împrejurărilor sunt cu adevărat excepționale. Un asemenea destin excepțional este cel al matematicianului Florentin Smarandache, din Bălcești Oltețului, născut la jumătatea veacului al XX-lea.

Despre dl Florentin Smarandache am auzit cu mai mulți ani în urmă, la Vâlcea, de la prietenii mei Ion Barbu și Doru Moțoc, ca fiind autorul curentului Paradoxismului în literatură, despre care matematicianul scrisese o carte. I-am recenzat atunci elogios lucrarea despre paradoxism, deși încrederea mea în acest curent la ora aceea nu era maximă, el rămânând mai mult în zona speculației. Așa cum curentul Semănătorist, care a avut un moment al lui de glorie la începutul secolului XX nu a produs mari opere literare (de fapt nu a produs nici măcar o operă notabilă), rămânând doar o încercare teoretică ce aparține de acum istoriei literare și istoriografiei, este posibil ca nici paradoxismul să nu producă opere de valoare, și în cazul acesta va rămânea și el o pură speculație. Există, desigur și posibilitatea ca acest curent, în cazul în care va fi deservit de scriitori talentați, de creatori de mare talent, care să dea mari opere, să devină într-adevăr un Curent literar în adevăratul înțeles al cuvântului, care să dea mari opere, așa cum au dat clasicismul, romantismul, simbolismul. Tot ce este posibil în această istorie umană, absurdă, dureroasă, extraordinară, și...paradoxală.

Iată că după câțiva ani, se produce în înțelesul profund al cuvântului, întâlnirea cu dl Florentin Smarandache. Întâi pe internet, apoi în modul cel mai revelator, prin lectura cărții „EXOTICA ȘI CUTREMURĂTAREA INDONEZIE”, probabil ultima carte a domnului profesor Smarandache, din foarte multele cărți scrise (scriitorul și matematicianul Florentin Smarandache are înclinația către performanță, către recorduri. A vizitat 25 de țări, are publicate 101 cărți, și recordurile nu se opresc aici, etc)

Cartea aceasta este revelatoare, cum spuneam, atât pentru cunoașterea unei lumi exotice (a unui segment exotic și tragic al civilizației umane) și spectaculoase, cât și pentru cunoașterea personalității lui Florentin Smarandache, dar mai ales a unui destin foarte spectaculos. Din acest punct de vedere am vorbi despre „săgeata epistemologică a Bălceștiului”, înfiptă în cerul universalității. Sau despre vocația de absolut a așezării de pe malul Oltețului, cu nume atât de frumos, Bălceștiul (târg interbelic, cu prăvălii cu obloane scorojite, de o parte și de alta a unei străzi largi, cu văzduh mirosind a iz de toamnă și a mere coapte), cel plin de melancolie și umilință, comună mai răsărită, aflat lângă vestita așezare Oteteliș, unde și-a avut conacul cunoscuta familie de boieri Otetelișanu, cei care au înființat și au ținut terasa Otetelișanu din Bucureștii veacului XIX, intrată în istoria culturii române, și pe lângă care a trecut Tudor Vladimirescu în fruntea unei părți a oștirii sale

Din această Comună mai mare, care avea prin anii 70 prăvălii cu obloane mari și scorojite de arșița verilor, cum îmi aduc eu aminte, rămase din perioada interbelică, a plecat matematicianul și poetul Florentin Smarandache. Prin anii 1965-1968 autorul aceste recenzii era elev la Bălcești, dar nu ne-am întâlnit.

Ne-am întâlnit, la modul profund, al comunicării empaticе, atât de asemănători și atât de diferiți, acum prin intermediul cărții lui, cu siguranță o carte rară, exotică în

istoriografia românească, „Exotica și cutremurătoarea Indonezie”, carte apărută la Râmnicul Vâlcea (una dintre marile vetre de cultură din spațiul românesc, și asta de multe veacuri, dacă ne gândim la tipografia de la Govora), la editura Offsetcolor, în vara anului 2007, (odată ce bunul de tipar este dat în iunie 2007) în condiții grafice foarte bune.

Cartea, de fapt un Jurnal amalgamat și sentimental (turistic, cultural și educațional), este rodul, actul setei memoriei prin care *fînța* încearcă să eternizeze, să fotografieze imagini, repere, tablouri culturale, viziuni istorice, trăiri ALE AVENTURII SPIRTULUI, însemnări ale profesorului de matematică și ale scriitorului Florentin Smarandache în lumea fabuloasă și exotică, pe cât de fascinată pe atât de tragică, a tărâmului de basm numit Indonezia.

Invitat să participe la mai multe întâlniri științifice (la un Congres care-i poartă numele, caz rar și spectaculos pentru știința românească, și un mod strălucit de a face cunoscută în lume, țara, cultura și știința românească, poporul român) cu studenții și profesorii de la câteva Universități din această parte a lumii, primit cu entuziasm de forurile științifice din această țară, fiind o minte scotocitoare, omul de știință român dorește să cunoască întregul univers geografic, social, istoric, spiritual al acestui Continent format din mii de insule, care este Indonezia.

Primul gând mă duce la Mircea Eliade și la aventura lui în universul imens și atât de bogat al Indiei. Florentin Smarandache continuă drumul înaintașului său și merge, cu câțiva pași mai încolo, pătrunzând în universul fascinant al Indoneziei.

Cum și în America profesorii sunt săraci, abia își duc existența, am notat pentru că m-a izbit pur și simplu expresia folosită de autor, (și care este, nu ne îndoim, o realitate, dar nu atât de cumplită ca cea din România) aventura pe mapamond a d-lui Smarandache începe prozaic și umil cu investigarea pieței, cu

căutarea pe internet a celei mai ieftine rute până la locul de destinație, în urma invitației primite de la universitatea STIK din Malong (este redată fotocopia Invitației)

Notându-și gândurile, Florentin Smarandache are umorul și naturalețea olteanului autentic : „Așa că n-am avut încotro decât plătind 1469 de dolari Companiei Cathag Pacific. Să vezi durere dacă nu-mi aprobă ăștia viza după ce am plătit biletele ! Multe lucruri se rezolvă astăzi pe internet. Ce bine, ce simplu, ce repede. Adresele consulatelor, ambasadelor, locurilor de vizitat.” (pag 7)

Florentin Smarandache nu este preocupat de descrieri feerice de peisaje, de perspective geografice (gen pastel, sau peisaj, acuarelă), construite reportericește, nu, el își exprimă gândurile firesc, frust, așa cum îi vin ele în minte, părerile sunt redată instinctiv, și își notează lapidar îngrijorările lui de ființă umană care va pleca într-o călătorie lungă, stările pe care le trăiește, sentimentele născute de cine știe ce întâmplare sau context care-i colorează fondul psihic. În epoca zborurilor cu avioanele pe meridianele planetei omul modern este stresat de toate întâmplările sau riscurile care se ivesc la tot pasul : „ Dau telefoane... am așteptat vreo oră în receptor. Până la urmă mi-au deplasat călătoria cu o zi : pe 14 în loc de 13 mai și mă întorc pe 29, în loc de 28, stând o noapte în aeroportul din Albugrierque și 17 ore în cel din L. A. „, (pag 7).

Urmează odiseea călătoriei cu avioanele, schimbatul rutelor și al avioanelor, așteptatul îndelung în aeroporturi, timp în care își notează în carnetul lui de memorialist impresiile, datele, cursele, gândurile, imagini disparate, amintirile care-i trec prin minte. Cu acest prilej autorul inserează în curgerea textului opiniile sale despre cărțile citite, meditează asupra unor teme care îl preocupă sau îl obsedează, majoritatea opinii și atitudini foarte realiste. Iată ce spune dl Florentin Smarandache despre cartea (din păcate celebră, căreia i s-a făcut o reclamă extraordinară) „ Ciocnirea

civilizațiilor” a lui Huntington : „Ciocnirea civilizațiilor” este numai o propagandă dirijată în avantajul unui grup etnic și împotriva altor culturi și religii [în prezent pe față împotriva musulmanilor, prezentați ca trăind în evul mediu, exploatand femeile]

Corectă, justă concluzia d-lui Smaranadache. Ea vine să confirme afirmația Biroului de Viitorologie de la București că aceasta este o carte falsă, un instrument de manipulare cu bătaie lungă în viitor, că este o armă psihologică perversă, subtilă împotriva națiunilor și a civilizațiilor (o armă psihologică în războiul dintre Societățile dezvoltate și Lumea musulmană, război aflat pe planșeta Proiectanților mondiali), Război început de foarte mult timp. Război pe care noi l-am denumit Război mascat (o sinteză de război informațional, psihologic, economic, ecologic, cultural, educațional, sistemic, axiologic, etc) și pe care sociologii și strategii americani îl numesc război G 4, (Războaie din generația a 4-a)

Cel mai mare război mascat, proiectat și purtat împotriva Țărilor din Europa de Răsărit, apoi a unei mari părți din popoarele lumii a fost ceea ce noi am denumit Experimentul comunist, care nu a fost altceva decât p o formă foarte subtilă de război mascat, și care a făcut în istorie foarte mult rău multor popoare și națiuni, Civilizației și speciei umane însăși.

Cartea lui Huntington este un *Proiect teoretic*, viitorist ca și Teoria comunistă, care pregătește din punct de vedere psihologic popoarele pentru un război și mai mare decât războiul dintre națiuni, este vorba despre RĂZBOIUL DINTRE CIVILIZAȚII, și creează condiții pentru aplicarea în practică a REALITĂȚII DESPRE CARE VORBEȘTE

Cartea aceasta, care este și prost scrisă și insuficient argumentată vorbește deci despre o realitate îngrozitoare pe care cei care conduc lumea prin manipulare o proiectează de pe acum

(de fapt ea a fost proiectată demult) și pe care vor să o realizeze în viitor. De fapt în mod mascat și subtil acest RĂZBOI ÎNTRE CIVILIZAȚII A ȘI INCEPUT LUÂND FORMA RĂZBOIULUI ÎMPOTRIVA TERORIȘTILOR, FENOMENULUI TERORIST. (Ben Laden a fost omul lui Busch,)

Cât se poate de corect se exprimă dl Smarandache și despre ceea ce în cadrul Borului de viitorologie de la București noi am denumit mai sus Războiul Mascat Mondial dus de către Vârful Financiar, care conduce Civilizația umană. Și omul de știință Florentin Smarandache are cunoștință de acest război mascat, cum l-am denumit noi sau Noile războaie din generația a 4-a (a se vedea și cartea lui JOHN PERKINS, ”Spovedania unui asasin economic” : „ Specialiștii de la Agențiile de spionaj de pe glob sunt antrenați în folosirea de metode psihologice manipulative. Asistăm actualmente la războaie psihologice, culturale, religioase (o nouă cruciadă cu mult mai sângeroasă decât cele medievale) politice, sociologice, literare, artistice, științifice, prin care marile puteri încearcă să șteargă memoria colectivă și inconștientul națiunilor mici, coloniilor și să domine globul „, (pag 11)

Nu putem să nu subliniem atitudinea curajoasă a omului de știință român, în fața acestui fenomen, care este acest tip de război. Dacă toți profesorii și oamenii de știință care trăim actualmente pe această planetă am lua atitudine, așa cum o face dl Smarandache, împotriva acestui tip de război, mult mai distrugător și murdar decât războiul militar, poate că altfel ar arăta fața acestei planete.

Și continuă dl Florentin Smarandache : ”În multe țări, chiar zise „democratice „, (a se observa ghilimelele) mass-media este sub controlul unui grup restrâns care deține Puterea. Mass-media este foarte importantă în societățile democratice, căci prin ea se manipulează opinia publică. Dreptatea-i o poveste, spune o zicală

românească, nici n-a fost și nici nu este”, o dă omul de știință româno-american pe românește.

Ceea ce mă intrigă și mă îngrozește (din păcate nu mă mai revoltă), este faptul că ne-am obișnuit și cu cele mai oribile ticăloșii făcute împotriva omului, este realitatea durroasa că marea majoritate a oamenilor de pe această planetă, ca și marea majoritate a educatorilor lumii (educatori, învățători, profesori de toate nivelele), ca și marea majoritate a oamenilor de știință, a artiștilor, din toate domeniile, marea majoritate a intelectualilor planetei (și această categorie a devenit demult o clasă socială planetară), cunosc acest adevăr imens și teribil (că Omul, omenirea, națiunea, sistemele economice, culturile, popoarele) – că sunt victimele unui mare Război mascat - dar nu fac nimic pentru a lupta împotriva lui, a Proiectanților și a realizatorilor acestui război.

De altfel și dl Florin Smarandache trece cu ușurință peste acest adevăr îngrozitor. Este extraordinar însă faptul că îl notează și îl subliniază !

În sfârșit autorul acestei cărți pornește către Indonezia. Cartea este structurată pe capitole mici. Iată-l pe hommo planetarus sărind din avion în avion, avioanele sărind și ele ca niște lăcuste pe meridianele planetei noastre, din ce în ce mai mică. „Sar dintr-un avion în altul ca un cocostârc. Îmi crește barba până când ajung în Indonezia. Trei zile și trei nopți : Atlanta – Phoenix - Jakarta. Biletul mai ieftin, traseul mai lung și întortocheat. „ (pag 12)

În sfârșit scriitorul ajunge la Jakarta. Iată o „fișă” a Indoneziei : „Indonezia are un guvern moderat, iar extremiștii islamici sunt un grup restrâns.” „Arhipeagul se întinde de la est la vest aproape cât SUA, dar 60% este apă. Diversitatea este foarte mare, dintr-un loc în altul : de pildă , în Irian, vestul insulei Papua, tribul Pann trăiește încă în epoca de piatră ! Umblă în pielea goală și ies din junglă la marginea străzilor cu sulite în mâini. „ (pag 17)

După lectura cărții realizez că Florentin Smarandache reușește să „picteze” cât se poate de bine imaginea țării imense și fantastice a cărei dimensiune fundamentală este diversitatea, exotismul, discrepanța dintre regiuni, culturi, elemente.

Aceasta ar fi Dimensiunea geografică economică a Indoneziei. Autorul cărții reușește însă la fel de bine să ne sugereze și dimensiunea culturală, istorică, spirituală, religioasă a acestei țări formată din mii de insule, jumătate nelocuite. „În nordul insulei Sumatra, provincia cu capitala Mendan, adăpostește tribul Batak, cu limbă proprie, în care fiecare familie își ține socoteala arborelui genealogic până a la 5-a spiță. Câte bordeie atâtea obiceiuri ! În religie predomină musulmanii (90%), creștinii 5% și hindușii(1%). Curios că există și creștini ortodocși, sprijiniți de cei din Damasc (Siria).”

O altă secțiune redată cu amănunte pitorești este, calde este cea care se referă la întâlnirea cu profesorii și studenții universităților din Indonezia. Vic Cristiano este prietenul și colaboratorul d-lui Smarandache, la fel David Handriata, cu care autorul se fotografiază.

Dl Florentin Smarandache are ca orice gurmand instinctul și plăcerea degustării mâncărilor, a reținerii numelor sonore și ciudate ale mâncărilor locale, așa că la capitolul acesta ne dă destule informații despre talentul culinar al indonezienilor, spre bucuria papilelor noastre gustative.

Datele despre luxul hotelurilor în care a locuit, despre construcțiile moderne ale Indoneziei sunt și ele destul de bogate, astfel că al sfârșitul lecturii ai cât se poate de obiectiv perspectiva de sus a unei țări care te copleșește, (Exotica și cutremurătoare Indonezie) prin paleta largă de culori, de culturi, de religii, de tonuri, de peisaje urbanistice și de junglă și ape, obiceiuri, mentalități, idei.

Am privit cartea până acum din punctul de vedere al reporterului turistic, al Jurnalului cultural, dar cartea poate fi privită și din punctul de vedere al unui roman.

Din acest punct de vedere avem nu numai o perspectivă mișcată, dar și o altă carte, holistică, meditativă, cu un alt personaj. Am putea vorbi despre omul de știință modern obligat de modul său de viață, de logica absurdă și spectaculoasă a existenței moderne să semene cu o lăcustă care sare de pe un meridian pe altul al planetei, îmbrăcat în avioanele moderne. Despre omul modern transformat în *homo turisticus*, despre drama mondializării, despre pierderea liniștii și a tihnei omului clasic, despre ruperea de rădăcinile ontologice a ființei secolului XXI, și a societății omenești, despre dimensiune de talmeș balmeș și de Turn Babel a civilizației și a societății moderne.

Din acest punct de vedere avem imaginea omului viitorului, aruncat într-un tunel existențial, pendulând între spațiu și timp, pierzând multe zile din viața sa, sau o mare parte din viață aflându-se mai mult în zbor decât de pământ (drama lui Anteu), pierzând acel sentiment al înrădăcinării, al locului.

În cazul cărții, foarte interesante, și subliniem acest lucru, instructive, mai importantă ni se pare performanța extraordinară, a unui tânăr, plecat din spațiul Olteniei de mijloc, care învingând bariere enorme, ajutat de o sete imensă de informație și de o inventivitate desfășurată ca un evantai, calm și păstrându-și optimismul și pofta de viață, ajunge un om de știință în America. Mutând limitele științei cu inventivitatea lui de ceasornicar, ajunge să ne propună noi concepte și viziuni în domeniile în care își exersează inteligența . . . Misiune (imposibilă, glumește Vic) a cuantizării este unificarea, precum în teoria multi-spațiilor

înzestrate cu multi-structuri (Smarandache, 1995, mă citează Vic”.
(pag 99)

Nu putem bănui de pe acum mutațiile pe care le vor aduce noile concepte elaborate de Florentin Smarandache, dar cu siguranță ele îmbogățesc și duc mai departe orizontul științei.

Dintr-un alt punct de vedere, cel al târgului Bălcești (comună, cum îi zice el) matematicianul și paradoxistul Florentin Smarandache, alături de doamna profesoară Iliescu, femeia care a adus pe lume o ființă umană la cea mai înaintată vârstă posibil, 66 de ani, sunt oameni care au forțat cel mai mult limitele biologice ale omului, limitele sociale și psihologice, epistemologice și ale adaptabilității umane, limitele timpului și ale spațiului. Dumnezeu să-i binecuvânteze și să-i întărească în aventura lor umană extraordinară !

Valea Mare, Vâlcea, 30.08.2007.

UN MARE GAZETAR ROMÂN,
DOMNUL NICOLAE TOMONIU

„NEAMUL ÎNTEMEIETOR AL
BASARABILOR”

DE LA BOIERUL NEGRU VODĂ PÂNĂ LA BASARAB
ÎNTEMEIETORUL”

(UN PRIM VOLUM DINTR-UN SERIAL DE COMENTARII
CRITICE LA CARTEA „THOCOMERIUS – NEGRU VODĂ” ȘI
LA ADRESA SUSȚINĂTOIRILOR NOII TEORII
DJUVARISTE)”

De Profesor Nicolae Tomoniu

Editura Carpatia Press

O carte de valoare și incitantă, scrisă de un mare gazetar, poate fi citită de către români, oriunde s-ar afla ei pe fața acestui pământ, pe internet. Dar cartea poate fi citită, și noi îi îndemnăm să facă lucrul acesta cât mai repede, și de către acei istorici, de circumstanță, și bine plătiți, și de către acei scriitorăși de duzină, care au de mult timp ceva cu poporul acesta. Ba Mihai Eminescu este un mort în debara, ba suntem un popor pe care Horia Patapievici s-a urinat cu toată încrederea, sau suntem un popor de nimic, ba că suntem veniți aici în spațiul carpato-istro-pontic de aiurea, ba că am fost întemeiați ca stat de cumani, deci de un popor migrator, venit în băătăura noastră după prada, așa cum a lansat această năzbâtie domnul Neagu Djuvara...

Este vorba despre

„NEAMUL INTEMETOR AL BASARABILOR

DE LA BOIERUL NEGRU VODĂ PANĂ LA BASARAB
ÎNTEMEIETORUL”

(UN PRIM VOLUM DINTR-UN SERIAL DE COMENTARII
CRITICE LA CARTEA „THOCOMERIUS –NEGRU VODĂ” ȘI
LA ADRESA SUSȚINĂTOIRILOR NOII TEORII
DJUVARISTE)”

cartea profesorului Nicolae Tomoniu, apărută la Editura Carpatia Press.

Nu am stărui atât de mult asupra acestei cărți, dacă : unu, subiectul, problema pusă în discuție nu ar fi foarte importantă, pentru noi, pentru români, și, doi, dacă lucrarea d-lui Nicolae Tomoniu nu ar fi o lucrare exemplară și importantă care, cu pertinentță, luciditate și seriozitate desființează punct cu punct, milimetru cu milimetru nesăbuita afirmație a domnului Djuvara, și dacă nu ar avea meritul că se apropie de rezolvarea problemei începutului statalității la români, ducând cercetarea istorică și istoriografică mai departe, în profunzime.

Cartea domnului Nicolae Tomoniu este o reacție la cartea domnului Neagu Djuvara, „Thocomerius – Negru Vodă”, apărută la editura Humanitas, în anul 2007 (nu este pentru prima dată când această editură publică lucrări stânjenitoare pentru conștiința și demnitatea poporului român. Să ne gândim numai la cărțile murdare ale lui Horia Patapievici, în care poporul roman este grav jignit ! În care intelectualul, Horia Patapievici, dacă omul acesta

poate fi numit intelectual, se urinează pe poporul român) în care acesta încercă să acrediteze ideea că Întemeietorul Basarab I ar fi de origine cumană, iar statalitatea românească a fost opera cumanilor. Cartea domnului profesor Nicolae Tomniu este un răspuns bine întemeiat, argumentat cu acribie și cu o forță logică și argumentativă care face ca ideea domnului Neagu Djuvara să fie ridiculizată și condamnată la moarte definitiv. Cartea domnului Djuvara pare superfluă, ceva ce ține mai mult de improvizație și scamatorie. De altfel ea nu a avut dintru început nici un sort de izbândă, nici măcar cea mai mică șansă de a rămâne ca o idee valabilă, și productivă în gândirea istorică românească.

Am citit cartea domnului Neagu Djuvara, pentru că problemele de istoria a românilor ne interesează în cea mai mare măsură, și pentru că fiind la curent cu ideile curentului dacist din gândirea istorică românească, (ale cărui baze le pune marele istoric Nicolae Densușianu, și le dezvoltă strălucit de mai mult timp domnul Napoleo Săvescu, acest curent aducând dovezi convingătoare în favoarea sa în ultimele decenii), am vrut să știu dacă domnul Djuvara aduce ceva nou și viabil în lămurirea lucrurilor, în iluminarea perioadei de început a statalității românești, în Valahia, sau în Țara Românească. Etnogeneza poporului român, misterul începutului, al nașterii statului la român ne-au fascinat dintotdeauna. Perioada dintre secolele II, e. n. momentul venirii romanilor în Dacia, și secolul XIV, momentul bătăliei de la Posada, din noiembrie 1330, când Basarab I îl zdrobește și îl spulberă ca pe o cantitate neglijabilă pe Carol Robert de Anjou și armata sa, și când putem vorbi de un stat puternic consolidat în Țara Românească, este încă o perioadă slab iluminată, despre care știm puține lucruri.

Unele descoperiri arheologice și istoriografice realizate în ultimul timp încep încet să ilumineze această perioadă, negura însă este predominantă. De exemplu, se știe acum, avem informații

suficiente și certe, despre existența în secolul III e n în Dacia a Regelui Regalion, un nepot al lui Decebal, care ar fi reușit să-i reunească pe daci sub sceptrul său, reîntemeind statul dac pentru o perioadă scurtă de timp. O descoperire epocală realizată în Ungaria, este vorba despre Codul Racotzi, ne uluiește pur și simplu. Codul Racotzi este scris în limba getă, aceasta însemnând limpede că scrierea getică era folosită încă în secolele X-XII, că a existat o cultură scrisă în Dacia până în secolul al XII-lea, folosind vocabularul și scrierea getă, care redau de fapt limba dacă evoluată până la acest moment istoric. Aflăm din Codul Racotzi că în secolului al XII-lea peste spațiul vechii Dacii domnea Regele Vlad, care refăcuse unitatea Daciei ... Că în Dacia condusă de regele Vlad erau patru episcopii, conduse de patru episcopi, că civilizația dacică era dezvoltată și stabilă... Codul Racotzi este o realitatea palpabilă, datele și viziunea despre locuitorii și organizarea vechii Dacii aduse de această carte sunt realități indubitabile, care ne îmbogățesc viziunea despre istoria poporului daco-român...

Citind cartea domnului Neagu Djuvara, am crezut că domnia sa, ale cărui bătrâneți le respectăm, aduce și el astfel de noutăți, că lucrarea se bazează pe noile descoperiri, că aduce noi puncte de vedere bazate pe argumente arheologice, istoriografice noi și solide, ca pornește de la ultimele descoperiri în acest domeniu care să ilumineze această perioadă, a nașterii cnezatelor și voievodatelor românești. Această perioadă misterioasă și mirabilă a nașterii Statului românesc, dar cu atât mai fascinantă...

Din secolul al XII-lea, când peste toată vechea Dacie domnește regele Vlad (aceasta presupunând existența unui Stat dacic puternic) și până în secolul XIII, (după anul 1200, când avem cunoștințe certe despre cnezatele lui Litovoi, Seneslau, Farcaș), când se întemeiază cnezatele și voievodatele din dreapta și din stânga Oltului (în Dobrogea existența cnezatului lui Dobrotici este

semnalată în secolul X) nu este decât un secol. Iar până în secolul XIV, anul 1330, când Domnul Țării, Basarab I, îl învinge pe Carol Robert de Anjou, și când vorbim despre consolidarea și existența unui Stat puternic în Valahia, iarăși nu mai este decât un secol... Ce s-a întâmplat în perioada aceasta de numai două veacuri, astfel că au trebuit să vină cumanii să ne întemeieze...?

Citind cartea domnul Djuvara, cu părere de rău pentru bătrânețile lui, o spunem, LUCRAREA NI S-A PĂRUT SUBȚIRICĂ, ȘI PE DE LĂTURI, FĂRĂ SUBSTANȚĂ, LIPSITĂ TOTAL DE FORȚA ARGUMENTĂRII, ȘI DELOC LA OBIECT... Din punctul nostru de vedere am decis că nu este cazul să ne ostenim să-i dăm o replică, s-o analizăm, nici măcar s-o băgăm în seamă... Asemenea păreri ieftine, asemenea lucruri ușoare se emit cu inconștiență în vremea noastră când cultura a devenit o marfă și o piață de obscenități, iar presa este una comercială, de scandal, o presă a manipulării nerușinate.

Iată însă că domnul Nicolae Tomoniu, un gazetar foarte talentat, nu este de aceiași părere, și bine face. În primul rând pentru că după Lovitura de stat din decembrie 1989, când România a devenit Obiectul și Victima unui mare Război mascat, adică a unei Mari și Complexe Strategii, Sinteze de războaie informaționale, psihologice, economice, educaționale, (Război Mascat care a distrus pur și simplu Organismul românesc, Ființa națională românească) aceste atacuri la adresa spiritului românesc, la adresa fundamentelor Fenomenului românesc și ale Ființei naționale românești au devenit tot mai virulente, mai distructive, mai concertate, mai obscene, mai nerușinate, pe toate planurile, din toate direcțiile....

De exemplu după căderea lui Ceaușescu am asistat la distrugerea economiei românești într-un mod inimaginabil... da, dar distrugerea agriculturii românești și a industriei românești,

vedem că este însoțită de distrugerea culturii și a învățământului românesc... Sub masca reformelor care s-au făcut în învățământul românesc... a fost distrus Învățământul românesc, SPIRITUL Școlii românești, a fost compromisă Școala românească, și transformată într-un Sistem de Învățământ care produce mai multe efecte negative decât pozitive... Uitați-vă la televizor și vedeți că Învățământul românesc nu este numai inefficient, dar produce multe efecte negative, produse de care te fac să te îngrozești, ajungând de râsul lumii.

Dacă îi distrugi unei țări economia, industria, agricultura, transporturile țara își mai poate reveni. Dar dacă îi distrugi cultura, învățământul și sănătatea, poporul acela nu își mai poate reveni...ESTE UN POPOR CONDAMNAT LA MOARTE. Este exact ceea ce s-a întâmplat în România după căderea comunismului....

Biroul de Viitorologie de la București a studiat fenomenul acesta în profunzimea, în detaliile și în complexitatea sa ajungând la această concluzie, la această teză, **CĂ ÎN CAZUL ROMÂNIEI POST-COMUNISTE ESTE VORBA DESPRE UN MARE RĂZBOI MASCAT FORMAT DINTR-O SINTEZĂ DE RĂZBOAIE INFORMAȚIONALE, PSIHOLOGICE, ECONOMICE, EDUCAȚIONALE, AXIOLOGICE, BIOLOGICE ETC...** După un studiu complex Concluzia Biroului de viitorologie de la București a fost, subliniem lucrul acesta : **că după căderea Comunismului întregul Sistem românesc, întregul Organism românesc, la toate nivelele lui, (societate, economie, cultură, sănătate, învățământ) a devenit Obiectul și Victima unui Război nevăzut, și pervers, dar cu atât mai periculos și mai distrugător... (a se vedea ce se întâmpla în momentul când scriem acest articol la Bacalaureat, unde subiectele de la Obiectul Limba și literatura română nu sunt numai o bătaie de joc la adresa literaturii și a culturii române, dar au fost**

concepute ca să creeze haos în mintea elevilor, ca să-i îndepărteze de sufletul culturii române, de marii scriitori români... Aceasta face parte deci dintr-un Război psihologic, informațional și educațional bine orchestrat la adresa tinerelor generații ale poporului român, care au fost aduse în starea... de a pleca în proporție de 88 % din țară...

Or când vedem că poporul român este făcut ...popor criminal, autorul unui holocaust imens, (Mircea Cărtărescu) când poetul simbol al românilor Mihai Eminescu este terfelit în ultimul hal, (Horia Patapivici, Andrei Pleșu) când mareșalul Ion Antonescu, salvatorul evreilor în cel de-al doilea război mondial este făcut criminal de război, și i se interzic statuile în țară...la care mai vine și domnul Neagu Djuvara cu năzbâția lui că noi am fi un popor întemeiat de cumani.... Îți dai seama că de fapt, după ce i-a fost distrusă poporului român economia, cultura, învățământul...îi sunt atacate acum MITURILE FUNDAMENTALE ALE ÎNTEMEIRII LUI DE POPOR. Este ca și cum după ce îi distrugi unui copac coroana, îi rupi crengile, îl ataci la rădăcina sa, în fundamentul său esențial prin care se prinde de sol, de roca timpului, de adâncimile lui existențiale... Este exact ceea ce fac și Mircea Cărtărescu, atunci când îi cere poporului român să accepte că este autorul unui holocaust, și să își ceară scuze, și Patapievici atunci când jicnește într-un mod inimaginabil poporul român, și când se urinează pe el, și ceea ce face și acest bătrânel urâțit de sufletul lui negru ca o smochină scorojită atunci când afirmă că...fundamentele statale românești au fost puse de...cumani.

Privite în această perspectivă largă lucrurile, ne îngrozim, pentru că vedem că poporul român este atacat în mod foarte inteligent, subtil, concertat, într-un mod pervers și diabolic pe toate planurile, economie, populație, cultură, învățământ....și i se

atacă iată acum și fundamentele sale istorice, existențiale... este lovit dur și umilitor, fără rușine în chiar demnitatea sa...

Altfel spus, noi, cei care i-am ținut pe turci la hotarele noastre cinci secole, pentru că altfel ar fi cucerit Europa, care în loc să ne fie recunoscătoare ne distruge într-un mod diabolic, ...nu am fost în stare nici măcar să fim întemeietorii statului nostru... Până și statul românesc a fost întemeiat de alții ! Și de cine, mă rog ?, de popoarele migratoare care nici măcar nu erau popoare în adevăratul înțeles al cuvântului...Erau niște cete barbare, sălbatice, plecate după pradă, care se împingeau una pe alta, și care timp de un mileniu au făcut vraște partea de sud est a Europei...

Da, privind astfel lucrurile, devenim îngrijorați, și gestul domnului Djuvara, cu ideea lui aventuristă și neinspirată, de prost gust, fără nici o legătură cu solul acestei țări, cu realitatea istorică, fie că a fost făcut la ordinele celor care scriu scenariul Războiului Mascat care distruge de aproape două decenii această țară, fie că a fost o tâmpenie născută în capul lui, pentru că a dat în mintea copiilor... ni se pare îngrijorător, jicnitor și foarte periculos...Ideea aceasta prostească este cu atât mai periculoasă cu cât vedem că ea face corp comun, are același scop, aceiași finalitate ca afirmațiile lui Horia Patapuivici, și ale celor care atacă și încearcă să distruagă miturile fundamentale ale culturii române, marile ei valori și simboluri, temelia existențială și istorică a acestui neam... Și poporul român nu este orice popor, și orice neam... este poporul care s-a născut aici, în Valea Dunării, în spațiul carpato-istropontic în neolitic, adică de la începutul istoriei, și de atunci prin trunchiul său central pelasgo-traco-dacic a crescut drept, prin milenii până azi, rezistând tuturor vitregiilor Istoriei !

Poate că tocmai de aici ni se trage atacul concentrat asupra valorilor românești, asupra fundamentelor ființei naționale românești, asupra demnității noastre istorice ! Că suntem Ființa națională care rezistăm aici încă din neolitic ! Că există un Plan

ocult, internațional, de dislocare a noastră, de topire și de distrugere psihologică, morală, educațională, culturală a acestui popor, așa cum se vorbește !

De aceea spuneam că afirmația domnului Neagu Djuvara din careta sa năzbătioasă, nici măcar științifico fantastică, scrisă dezlânat și fără logică, este nu numai o jicnirea gravă adusă unui popor care este aici de la începutul istorie, dar este și ...periculoasă.

ESTE UN ACT FOARTE GRAV, RUȘINOS, NEDEM DE UN OM DE CULTURĂ, NEDEMN ÎN GENERAL DE UN OM, ACTUL IDEATIC AL DOMNULUI NEAGU DJUVARA. ESTE FOARTE URÂT SĂ JICNEȘTI ÎN HALUL ACESTA UN POPOR, POPORUL CARE I-A ȚINUT PE TURCI CINCI SECOLE LA PORȚILE EUROPEI, CA EUROPA LA ADĂPOSTUL SCUTULUI CARE AM FOST NOI SĂ POATĂ SĂ ÎȘI ÎNALȚE BURGURI, ȘI UNIVERSITĂȚI, SĂ EVOLUEZE CA CIVILIZAȚIE ! Este deci un act penibil, imoral, actul domnului Neagu Djuvara, dacă ne gândim că poporul acesta, pământul acesta i-au hrănit pe bunicii și părinții lui, dându-le adăpost, averi și o pâine bună de mâncat !

Acum înțelegem foarte bine gestul și reacția domnului Nicolae Tomoniu, care a luat foarte în serios cartea domnului Djuvara și care cu tact, cu acribie și cu un număr arhisuficient de argumente o desființează pur și simplu. O face să pară caducă, un gest nesperios, de bătrân senil, care a dat în mintea copiilor. Domnul Neagu Djuvara își anunță ideea năzbătioasă încă din anul 2000 într-un articol din Magazinul istoric (și ăștia ce neserioși, publică orice prostie), articol care i-a atras atenția domnului Tomoniu, crescut și format la Tismana, adică acolo unde Moșul nostru Litovoi punea bazele statului Țării Românești. Domnul Tomoniu, om cu o cultură vastă, adună și dumnealui documente,

izvoare, informații de mult timp despre procesul formării cnezatelor și voievodatelor din dreapta și din stânga Oltului... Cartea domnului Djuvara, care apare, cum am spus la editura Humanitas, în anul 2007, l-a găsit cu toate dovezile istorice, cu toate izvoarele, cu toată informația, pregătite, deci cu toate armele pe masă. Dovezile, cunoștințele, informația de care dispune domnul Nicolae Tomoniu în această problemă sunt incomparabile cu informația de care dispunea domnul Djuvara la data când a purces să scrie această carte, care îl demască și care îi face un rău nume în acest moment. Pentru că nu credem că prostioara domnului Neagu Djuvara va rămâne în istoria culturii noastre, ca să spunem că îl compromite în cultura română, așezându-l lângă Rolerii cu care ne-a binecuvântat Domnul, și lângă istoriograful maghiari mincinoși și ticăloși, care o tot țin de veacuri că noi suntem veniți aici, că la venirea lor ei n-au găsit pe nimeni pe pământul Daciei, dacii întinzându-se de milenii peste Câmpia Panoniei, de unde ei i-au dislocat și i-au împins în sud, în Peninsula Balcanică... **ACESTA ESTE DECI ADEVARUL !**

Ca să tranșăm problema etimologiei cuvântului Basarabă. Mai mulți istorici și oameni de cultură, din câte cunoaștem noi, au rezolvat problema. Am citit mai multe studii pe această temă, cât se poate de convingătoare, ca să-l amintim doar pe acela al d-lui Gheorghe Șeitan, prietenul nostru.....istorici are aduc suficient argumente, și cât se poate de convingătoare, că numele de Basarab este de origine dacă ! Deci problema era rezolvată demult !

Cazul domnului Neagu Djuvara : îl punem pe originea lui din afara poporului român, pe educația și formația sa „fanariotă”, pe faptul că a trăit mulți ani departe de țară în Africa, unde soarele prea puternic l-a bătut în cap, pe lipsa sa de experiență și comunicare intimă, profundă, cu spiritualitatea românească.

Instinctul, acele mecanisme profunde ale subconștientului său care să-i fi permis să comunice cu adâncimile spiritualității și ale subconștientului colectiv, (cum s-a întâmplat în cazul lui Eminescu !) i-au lipsit domnului Neagu Djuvara. Noi nu credem că domnul Djuvara va rămâne în gândirea istorică sau în istoriografia românească, poate doar la capitolul exemple negative, ca Mihai Roller... Vârsta înaintată îl face însă scuzabil...

În același timp cartea domnului Neagu Djuvara, are și un efect benefic... Ne arată că poporul acesta este încă „Mană cerească” pentru mulți dușmani, că mulți dușmani poftesc la a-l vedea răpus, umilit, îngenuncheat (de parcă nu ar fi fost destul de îngenuncheat în istoria lui, destul de umilit, de distrus, de nenorocit. Iată, românii au ajuns să-și ia lumea în cap, sărăcia ne-a adus la disperare, și totuși să găsească mulți, ca domnul Djuvara, ca Patapivici, și ca Mircea Cărtrescu, vai, care consideră că trebuie să fim și mai loviți, și mai ponegriți, făcuți și mai netrebnici, și mai distruși).

Cum adică, poporul român a fost capabil ca în secolul XIII să se organizeze, să își construiască propriu său stat ? Nu se poate ! Nu am fost noi capabili de așa ceva, alții au venit și ne-au pus bezele statalității noastre, noi nu am fost atât de capabili ! Dar am fost capabili să-i învingem pe unguri la Posada și pe turci la Rovine, la Podul Înalt, la apa Neajlovului și să fim secole de-a rândul pavăza Europei !

Oamenii aceștia, și Patapievici și Pleșu, și Mircea Cărtărescu și dl Neagu Djuvara se joacă, vai, nu cu soarta acestui popor, ci cu imaginea lor în conștiința noastră, și a generațiilor viitoare, căci **VOR RĂMÂNE DE RÂSUL LUMII !** Dacă ar avea cât de cât bun simț și un minim dram de rușine, oamenii aceștia nici măcar nu ar mai putea să scoată capul în lume ! Dar cum nu știu ce este aia rușine, și nici cu ce se mănâncă bunul simț, îi vezi toată ziua bună ziua, ba pe ecranele televizoarelor, ba în presa scrisă... Noi le

spunem că ne este o milă imensă de ei ! Și ne rugăm să le dea Domnul mintea a de pe urmă, să se trezească la realitate și să își ceară iertare poporului român !

Am citit cartea domnului profesor Nicolae Tomoniu de două ori foarte atent, și așa cum spuneam, domnul profesor Tomoniu, născut tocmai în acel loc binecuvântat al strămoșului nostru Litovoi, unde s-au pus temeliilor statului românesc, se raportează la cartea domnului Djuvara cu toată seriozitatea. Și cu toată omenia, și înțelegerea, subliniem acest lucru.

Este o bucurie pentru noi să semnalăm cu venirea domnului Nicolae Tomoniu în presa românească (domnia sa publică frecvent în revistele ARP), dar mai ales cu apariția acestei cărți, existența în cultura noastră a unui mare gazetar. Am remarcat talentul și rigoarea de gazetar a domnului Tomoniu cu mai mult timp în urmă, când domnia sa publica pe forumul Europa Creștină. Când spunem că este un mare gazetar o spunem în sensul cel mai nobil al acestui cuvânt, în sensul de om angajat în lupta de idei, de om care duce o treabă cu mîgală și cu pasiune până la capăt.

Trebuie spus că noi nu am avut în cultura română mulți gazetari mari, care să lase urme adânci în sufletele și conștiințele oamenilor și care să rămână în istoria presei. Patru credem noi a fi acești mari gazetari : Mihai Eminescu, Nicolae Iorga, Octavian Goga și Pamfil Șeicaru... Gazetarul de mare talent are instinctul direcție pe care trebuie să se așeze neamul său, al „liniei magnetice” pe care trebuie s-o urmeze poporul lui. Destinul și simțirea sa sunt legate profund, indestructibil de sufletul neamului său, de complexe, spaimile, de sentimentele, și de aspirațiile poporului său, de intuiția marilor pericole, de aici zbaterea și țipătul lui tragic în încercarea de a trezi și de a-și revigora neamul...

Marii gazetari trăiesc la cea mai înaltă tensiune tragedia neamului lor, îi interiorizează zbuciumul, vibrația spirituală, și luptă cu ideea și cuvântul din toate puterile lor pentru apărarea țării ! Toți acești patru mari gazetari au fost asasinați, primii trei, iar Pamfil Șeicaru a trebuit să își ducă restul zilelor în exil, încercând să atragă atenția Occidentului flasc și trădător asupra destinului nefericit al poporului român. Destinul marelui gazetar se confundă cu suferința și visurile poporului lui, cu tragedia neamului său, de aceea și viața lui este o viață răstignită pe crucea neamului său.

Lucrul acesta ne-a impresionat profund la domnul Nicolae Tomaniu, în cartea aceasta problema originii neamului Basarab și a statului românesc este o problemă esențială a vieții lui. Se vede bine lucrul acesta printre rânduri și dincolo de rânduri. ASTFEL GAZETARUL Nicolae Tomoniu trăiește aceasta problemă la modul cel mai profund, mocnit, ardent.

Cartea domnului Nicolae Tomoniu, pe care o recenzăm aici, este o carte adevărată și mare, de gazetărie angajată în slujba neamului, așa cum ar trebui să facă acum, în această perioadă dramatică pentru poporul român, adevărații gazetari, pe care nu-i vedem. (or ce vedem, citind presa care apare, ? o presă comercială, cu pagini pline de funduri goale, cu subiecte și articole „de senzație”, ironice, scrise la mișto, de doi bani, care numai pe proști pot să-i intereseze. Presa, după 1989 a devenit un mare instrument de manipulare, principalul Instrument, principala Armă mascată a Războiului psihologic, informațional, educațional dus împotriva poporului român)

Nu întâmplător talentatul gazetar Nicolae Tomoniu se orientează și abordează cu toată seriozitatea această temă, a punerii în discuție și a ridiculizării procesului de etnogeneză al statului român. Pentru că asta face acest domn, prună uscată, domnul Neagu Djuvara, pune în discuție, compromite și ridiculizează procesul de etnogeneză al statului românesc, caz foarte grav, cu

consecințe dramatice pentru noi ! Oare lui, instinctul de conservare, că de conștiință nici nu mai poate fi vorba, nu i-o fi semnalat că este un fapt periculos pentru propria persoană de a jigni, de a umili o națiune, de a lovi psihologic, moral în sufletul și conștiința poporului român. ?

Domnul Tomoniu, om serios, și grav, ca orice gazetar adevărat, când pornește la luptă nu se joacă. Așa făcea și Eminescu...El puna suflet în ceea ce scria, venea cu rigoarea faptelor și cu greutatea argumentării logice... La fel face și domnul Tomoniu... Cartea sa, deși intitulată „UN PRIM VOLUM DINTR-UN SERIAL DE COMENTARII CRITICE LA CARTEA „THOCOMERIUS –NEGRU VODĂ” ȘI LA ADRESA SUSȚINĂTOIRILOR NOII TEORII DJUVARISTE”, este o carte unitară, UN MARE ESEU ISTORIC, O MOGRAFIE DE FAPT A PROBLEMEI ETNOGENEZEI STATALITĂȚII ROMÂNEȘTI.

Mai întâi aduce ca argument al explicitării demersului nefericit al domnului Djuvara „metoda luptei de clasă” utilizată de comuniști în toate domeniile, modalitate de situare în planul existenței, negativă, a ființei umane, pentru că lupta de clasă întotdeauna i-a împărțit ireconciliabil pe oameni, a împărțit ideile, acțiunile umane, sentimentele, în două, în dușmani, în părți care trebuie să se excludă una pe alta. În Istorie lupta de clasă a dus la săvârșirea a zeci de milioane de crime, la fel în cultură, în educație, în viață...Lupta de clasă, principala metodă a războiului psihologic și economic dus de cei care au inventat și au aplicat comunismul în istorie împotriva Omului și a societății umane, nu avea cum să ducă la adevăr și la bine, la fericire, odată ce ea este pornită din cel mai cinic calcul, și este născută în mințile cele mai bolnave.

La fel nici cartea domnului Neagu Djuvara, și nici acțiunile djuvariștilor nu aveau cum să ducă la elucidarea problemei originii familiei, a neamului lui Basarabă, ci cel mult la crearea unei

atmosfere ostile, la compromiterea temei, la producerea de zăzanie. Ceea ce s-a și întâmplat în realitate.

De formație profesor, (fiind profesor de matematică, de aici îi vine rigoarea și logica, claritatea argumentelor. În același timp, ca un adevărat profesor de istorie sau de română, autorul cărții ne uimește cu informația sa vastă și cultura generală, minuțios și logic articulată, cu orizontul istoric larg, pe care știe să le utilizeze din plin) domnul Nicolae Tomoniu se informează mai întâi în mod exhaustiv în legătură cu întreaga problematică a cărții, și procesul acesta al documentării începe la domnia sa o dată cu viața pe aceste meleaguri.

Autorul cărții „NEAMUL INTEMEIETOR AL BASARABILOR. DE LA BOIERUL NEGRU VODĂ PANĂ LA BASARAB ÎNTEMEIETORUL” are exercițiul, dar și vocația conexiunilor semantice, a adunării informației într-un Sistem de cunoștințe organic, în care toate datele sunt conexe între ele și bine așezate sub cupola Adevărului Viu. Subliniem acest lucru, foarte important, AL ADEVĂRULUI VIU ! Tema cărții, tocmai datorită culturii vaste, ca și preocupărilor de ani de zile legate de problematică întemeierii Țării Românești, de problematică istorică a acestui neam, lovit de toți în istorie, jefuit și călcat în picioare până și de ai lui (ne gândim la perioada comunistă, dar și la perioada post-comunistă, când vai, Țara a fost jefuită în mod incredibil !) este văzută în plan orizontal și din perspectivă protocronistă, dar și într-o viziune largă, integralistă

Astfel autorul urmărind informația existentă pe Internet în legătură cu această problematică, observă că valurile stârnite de cartea d-lui Djuvara, i-au împărțit pe internauți în două, după efectul nenorocitei lupte de clasă, (vezi noțiunea, „Cibersfera animalelor”). Domnul Nicolae Tomoniu vede însă și legăturile subtile, subterane, complexe, mascate, dintre teza domnului Neagu Djuvara și toți cei care luptă pentru revizuirea Tratatului de la

Trianon, din 1920. Nu întâmplător cartea d-lui Djuvara a fost puternic mediatizată de grupul de presă Ringier. Ne dăm acum și mai bine seama cât de periculoasă este o astfel de teză.

De formație dascăl, domnul Tomoniu dezbate problematica psihologică și educațională generată de educația pe internet, sau problema „luptei de clasă dusă pe internet”, cu tact și cât se poate de clar și de convingător.

Putem vorbi despre o fundamentare psihologică bine realizată a cărții. Ca și de dezvoltarea unor teze binevenite, cum ar fi efectele psihologie și educaționale negative ale internetului, cum ar fi neosclavia modernă a României, manipularea djuvaristă și nu numai, viziunea largă a demersurilor întreprinse pe mai toate planurile de cei care vor revizuirea Tratatului de la Trianon....

Definitivă, și susținută cu argumente istorice clare, este demonstrarea faptului că invazia tătară din anii 1241-1242 a dus la distrugerea populației cumane de pe teritoriul nostru, care era net inferioară populației de origine dacă, băștinașă... De aici reieșind cu claritate că Basarab, neamul Basarabilor, nu avea cum să fie de origine cumană. Lucrul pe care domnul Djuvara ar fi trebuit să îl știe pentru că există lucrări suficient de bine susținute cu argumente numeroase și grele, care ne arată limpede că numele de Basarabă, ca și neamul Basarabilor este de origine dacică, locală.

Domnul Nicolae Tomoniu aduce atâtea argumente, mergând până la cele mai mici detalii, în sprijinul ideii că întemeietorii statului românesc, neamul Basarabilor sunt oameni ai pământului, și că afirmația (pentru că nu putem să-i spunem „teză”) domnului Neagu Djuvara este doar neserioasă și alarmistă încât numai să trecem jumătate din ele în revistă și tot ne-ar mai lua cam câte pagini am scris până acum...

După lectura cărții, domnului Nicolae Tomoniu, așa cum spuneam, cartea domnului Neagu Djuvara ți se pare o carte pentru copii, o carte neinspirată, fără fundamente, fără greutate, care s-a

născut moartă. Și cu adevărat, după ce a făcut puțină vâlvă printre intelectuali de mâna a șaptea, printre neaveniți, și oameni lipsiți de cunoștințe istorice, lucrarea domnului Djuvara a și fost uitată. A căzut în uitare, cum se spune.

Și nu în ultimul rând cartea domnului Tomoniu mai are un mare merit. Aducându-ne în fața ochilor o informație vastă, și foarte clară, bine organizată despre această perioadă a cnezatelor și voievodatelor, care au premers procesul formării statului român, ea ne deschide porțile cunoașterii și ne invită să pătrundem și mai adică în penumbra secolelor X-XII, să aflăm mai multe lucruri despre faptele de întemeiere ale strămoșilor noștri.... Pentru istorici cartea este o mană cerească, odată ce le pune la dispoziție o informație vastă și valoroasă, bine organizată, în care fiecare idee este susținută cu argumente solide, dar cartea este binevenită și pentru omul de rând care este pasionat de istorie, și care o citește cu plăcere, căci lucrarea este bine scrisă, luminată de multe ori de o ironie înțeleaptă.

Nu putem să trecem cu vederea limba frumoasă, curată și îngrijită în care scrie domnul profesor Nicolae Tomoniu, ca și valoarea educațională a lucrării. Faptul că ea cultivă în sufletul cititorilor dragostea de istorie, de pământul sfânt al neamului, de strămoșii noștri care au avut grijă de țara aceasta ca de o comoară, și pe care trebuie și noi să o apărăm și să o cultivăm ca pe cea mai de preț comoară este iarăși un mare merit al cărții. **Carte binevenită, cinste cui te-a scris.** Noi recomandăm cu căldură această carte elevilor, românilor, dar și celor care ne văd ca pe o neghină în ochi. Poate li se mai îndulcește sufletul plin de venin !

IOAN MICLĂU

· SCURT ARTICOL DE DICȚIONAR

Ioan Miclău
(n. 1940). Scriitor român din Australia. Poet, dramaturg,
jurnalist, autor de memorialistică literară, promotor cultural
de seamă. Fondator de grupări

Un Badea Cârțan care a trecut oceanele și mările cu desaga plină de cărți

Desigur că numai bunul Dumnezeu ne-a întâlnit, lucru pe care
îl cred cu tărie, pe cel care scrie rândurile de față și pe minunatul

om și slujitor al Cărții românești și al Destinului românesc care este domnul Ioan Miclău, român ardelean stabilit în Australia, căci altfel cum să-ți explici depășirea distanței enorme și comunicarea sufletească profundă ce s-a înstăpânit dintr-o dată între noi ! Altfel cum să îți explici faptul că sufletele noastre rezonază profund descoperindu-ne apropieri sufletești nebănuite, ca și faptul că la ora aceasta țin în mână o carte frumoasă (carte frumoasă și bună, cinstei cui te-a scris !) a unui om care trăiește tocmai la capătul lumii. Cartea se numește „SCRIERI ÎN PROZĂ, VOL II”, de dl Ioan Miclău, și a apărut la Editura Cuget Românesc, în 2007, prin truda harnicului și împătimitului om de cultură, preotul și profesorul Al Stănciulescu Bârda. Cartea aceasta ca și autorul ei sunt realități românești deosebite. De aceea le voi analiza și comenta dintr-un punct de vedere aparte, și anume din punctul de vedere al spiritului românesc, al românismului. Pentru că această carte, dincolo de literele ei, conține un Văzduh, un Cosmos uriaș de suflet românesc. Iar autorul cărții, dl Ioan Miclău, care în Australia a înființat o Bibliotecă românească, și căreia i-a dat numele celui mai mare poet român, a scriitorului total prin care românismul se ridică din straturile adânci ale mitosului și logosului dacic, turnându-se în formele desăvârșite și strălucitoare ale spiritului modern, este unul dintre românii care lucrează cu spor la înălțarea sufletului românesc și a prestigiului nostru în lume !.

Dl Ioan Miclău este din acei patrioți rari, cu mare greutate, pe care îi dă un popor spre creșterea și continua lui lucrare în vremi. Din acea categorie din care face parte Badea Cârțan de pildă, și prietenul meu Ion Crișan, unul dintre cele mai înalte exemplare umane date de acest neam.. El este un Badea Cârțan care a trecut oceanele și mările cu desaga plină de cărți, ale neamului său, (cărți în care se găsesc osemintele strămoșilor săi și sufletul neamului său) în spate, și s-a dus în Australia ca să facă acolo cunoscută

demnitatea, frumusețea, tragedia, omenescul și măreția neamului său. Dl Ioan Miclău este din acestui scriitori pe care eu îi numesc zidari ai templului românesc, slujitori ai Catedralei Ființei naționale.

L-am comparat pe Ion Miclău cu omul de mare noblețe spirituală care este omul de știință și marele scriitor de conștiință al neamului său, Ioan Crișan. Vedeți, dacă noi nu venim pe lumea aceasta și în neamul acesta, din propria noastră voință, și nu suntem până la o anumită vârstă decât lucrarea lui Dumnezeu, a părinților și a învățătorilor noștri, apoi un timp, care este foarte scurt, trăitori și lucrători pe acest pământ, nici nu suntem în totalitate ceea ce vrem să fim noi în viața aceasta.... Sau ceea ce cred alții despre noi, **ci ceea ce vrea Domnul, după ce adună stropii de sudoare ai frunții noastre, și gemetele, durerile adânci ale creației, cu produsele trudei noastre omenești, puse în slujba creșterii culturii, a țării tale.**

Mai pe înțelesul cititorului. Autorul acestei cronici, cel care a citit cu sufletul la gură cartea domnului Ioan Miclău, prin anii 60-65 era de acum cititor al revistelor literare care apăreau în țară. Pe vremea aceea erau mari poeți Dan Deșliu, Mihai Beniuc, Vlaicu Bârna, Veronica Porumbacu, mai puțin Blaga, Vasile Voiculescu, da, care chiar fuseseră scoși din literatură... Eram copil pe vremea aceea. Așa credeam eu că ei sunt mari poeți, care vor rămâne.... Apoi a venit valul generației 60 în frunte cu Nichita Stănescu.... În anii din urmă, mergând acasă, în Vâlcea, am avut posibilitatea să mai reiau încă o dată cărțile scriitorilor generației 60, generația în lumina căreia ne-am format, pe care o divinizam noi, generația 70, a scriitorilor din generația 70... Din generația lui Beniuc și a lui Deșliu, a poezilor politruci nu mai rămâne nimeni, din generația 60, o dată strălucitoare, rămân dezarmant de puțini scriitori autentici, a

căror operă poate înfrunta timpul... Nu a fost cum au vrut ei, nici cum au vrut cei din preajma lor și din epoca lor, cei care i-au susținut, i-au iubit... A fost cum a vrut Domnul... Vor trece anii, deceniile, secolele și timpul va fi tot mai necruțător cu toți scriitorii mici și medii, în schimb poetul Mihai Emiescu, și opera lui vor crește în continuare... La fel opera poezilor Tudor Arghezi, cel data afară din literatură de politrucii, la fel opera lui Lucian Blaga...

Și acum să revin la marele scriitor Ioan Crișan... Maramureșan, cinstit ca oțelul, cu sufletul limpede ca apa de izvor, o minte genială și scăpărătoare, ordonată, minte de ardelean și de neamț, un suflet bun ca pâinea caldă, un patriot că l-aș pune între sfinții neamului nostru... Născut în 1934, de rădăcină din Bârsăul Maramureșului, prin anii 1960 era un tânăr cadru didactic, asistent la Politehnică. Pentru că era o minte dotată și un asistent muncitor, iubit de studenți, bineînțeles că cei din jurul lui, colegii, au făcut tot ce au putut ca să scape de el... Și astfel a fost îndepărtat din facultate și a ajuns cercetător științific. În câțiva ani invențiile, descoperirile și lucrările lui științifice au început să uimească lumea... Se scrie despre el în revistele științifice de prestigiu din lumea întreagă... Este cercetător în domeniul electrochimiei, o teorie a sa îl așează într-o revistă științifică de prestigiu mondial, alături de unul dintre laureații premiului Nobel pentru chimie. Dacă ar fi fost ajutat cercetătorul, Inginerul Ioan Crișan, ar fi adus României Premiul Nobel pentru chimie sau fizică... dar nu numai că n-a fost ajutat, a fost invidiat, săpat, asasinat moral... reclamat, anchetat, pensionat mult prea devreme... I-au sărit în ajutor pe vremea aceea mai mulți ziariști, printre care, spre meritul lui, și Adrian Păunescu, din a cărui poezie dăca va rămânea zece la sută, și anume, credem noi, poezia sinceră, de dragoste.

(De aceea spunem noi că Axiofagia, patologie a psihologie poporului roman, care vine din străfundul subconștientului colectiv al acestui neam, așa cum ne spune mitul și balada Mioriței și proverbul, „Să moară capra vecinului, este una dintre patologiile care ne-au făcut foarte mult rău în istorie. Boala psihică ce ne-a făcut să ne invidiem, să ne distrugem valorile ! Această patologie face astăzi ravagii, și ne va distruge cu siguranță într-un viitor nu prea îndepărtat. Cum să creștem noi prin timp, ca popor, când noi suntem un popor de asasini, o clasă intelectuală de asasini care ne asasinăm valorile, și promovăm jigodiile, nonvalorile, lichelele ?)

În sfârșit, nonvalorile care nu puteau să-l suporte pe Ion Crișan au scăpat de el, dându-l afară și din cercetare... Fiind un om însetat de cunoaștere, o minte genială, ascuțită ca briciul și vastă ca un cosmos, Ioan Crișan a citit în continuare cu ferwoare și a ținut un jurnal în care își puna și își dezvolta gândurile lui... Astăzi o pagină, mâine două, nota el în jurnal ceea ce simțea și ceea ce gândea el... **Asta zeci de ani, de prin anii 70 încoace..** Ei bine, toate acele însemnări ale jurnalului lui Ioan Crișan, puse cap la cap, s-au transformat pe nesimțite **într-unul dintre marile romane de conștiință care oglindesc astăzi și care vor oglindi decenii, secole de aici înainte, epoca istorică pe care a traversat-o autorul. și pe care o cunoaștem cu toții.**

Cine a știut în timpul vieții lui că Ioan Crișan este unul din marii scriitori dostoevskieni ai epocii lui, cine știe astăzi că inginerul Ioan Crișan este unul dintre cei mai mari scriitor europeni, și poate ai lumii ? Și asta, plecând de la niște însemnări într-un **JURNAL DE CONȘTIINȚĂ URIAȘ.**

Vedeți cum lucrează Dumnezeu, cum își crește el și cum își formează scriitorii...? Pe căi ocolite... Scriitorii care ne par astăzi

mari mâine nu sunt nimic, și scriitori, puși la încercare de Dumnezeu, neștiuți, care au scris în întunericul rece și mucegăit al subteranei, vor fi marii scriitori de mâine. Pentru că ei și-au îndeplinit misiunea dată de Domnul, aceea de a oglindi durerile și visele, credințele, speranțele, gândurile unei colectivități imense, tragedia și imaginea de ansamblu a unei epoci, profunzimea mocirloasă și auriferă a acelei perioade...

Ioan Crișan nu fost scriitor profesionist ca membrii Uniunii Scriitorilor, din care nu va rămâne mai nimic, el e fost o ființa tragică, lucidă, cinstită cu ea și cu Dumnezeu și nu a făcut decât să noteze impresii, gânduri, imagini, așa cum le-a simțit și le-a gândit el,... aceste cioburi de conștiință s-au unit singure și au alcătuit un templu, templul spiritual și de conștiință al epocii dramatice prin care am trecut și prin care trecem.

Asemănător este și cazul scriitorului Ioan Miclău, care s-a dus la capătul lumii ca să ridice biblioteca Mihai Eminescu... În cele două cărți ale lui, „SCRIERI ÎN PROZĂ, vol I și vol II”, el lucrul acesta îl face și domnia sa scrie articole, însemnări de jurnal, notează impresii, își dezvoltă gândurile în eseuri, îi scrie din Australia prietenului său doctorului Dimitrie Grama, din Danemarca, scrie și o nuvelă de mare întindere, care ni-l amintește pe Ioan Slavici, intitulată „Fiica zeiței Vesta”... Ei bine și când toate acestea sunt adunate la un loc, în carte, opera de conștiință și de suflet (de mult suflet) a domnului Ioan Miclu, se întrepătrunde, se adună, se alcătuiește osmotic într-un vas imens, într-un templu de sentimente, de suflet, de gânduri, al neamului său.

Vedeți, și acesta este tot un mod asemănător cu al lui Ioan Crișan, prin care Domnul își crește, își construiește și îi pune la încercare, pe scriitorii Lui. Gândul acesta, că Domnul pe marii

scriitori ai Lui, îi crește greu, trudnic, punându-i la încercare, mi-a apărut clar în minte citindu-i biografia, citindu-i printre rânduri viața marelui prozator rus Feodor Mihailovici Dostoievski, personaj în romanul meu: „Feodor Mihailovici Dostoievski s-a sinucis la București”.

Domnul care l-a hărăzit să fie pictor și muzician al sufletului românesc, l-a crescut greu și pe căi ocolite pe scriitorul Ioan Miclău, purtându-l pe drumurile vieții tocmai în îndepărtata și calda Australie... Opera lui, este ca și opera lui Ion Crișan, una de conștiință și de suflet, care se alcătuiește, se adună, se încheie din cioburile pictate, creionate și desenate de ei, în care au pus sufletul românesc ce îl poartă în adâncul ființei lor. Așa l-am perceput, așa l-am simțit eu, așa îl văd eu pe scriitorul Ion Miclău.

Iată cum îl vede scriitorul Dimitrei Grama, de acolo din Danemarca dumnealui : „ Orizontul literar al lui Ioan Miclău oglindește în el profunzimea spirituală și intelectuală a acestui Om printre Oameni. Pentru că Ion Miclău nu este, cum mulți au spus despre el, un emigrant, un îndepărtat, care, ros de dor și de amintiri, așterne pe hârtie lamentația înstrăinatului, ci Ioan Miclău este un om deosebit, un om talentat, care, indiferent de originea etnică sau geografică, ar fi fost hăituit de aceleași neliniști, vânat de aceleași muze și forțat să lase mărturii, să lase urme. Ioan Miclău este un om universal, care se bucură de frumusețea acestei lumi, care plânge alături de cei suferinzi și care, ca un adevărat preot, încearcă să ridice spiritul uman, spre o altă sferă, spre o altă dimensiune, indiferent de locul unde se află, Bihor, Japonia, Tibet sau Australia „,

Trebuie să subliniem acest lucru, dacă lumea literară românească este plină de oameni meschini, dedublați, de lichele și

de jigodii, de oameni mici care se cred mari, care-i marginalizează și îi distrug pe cei cu adevărat valoroși, omul acesta., dl Ioan Mică, este ca personalitate umană din acea categorie a oamenilor cu suflatul mare, ființa lui este formată din achiziții și straturi simple, făcută prin truda cunoașterii personale și prin deschiderea largă a sufletului în fața vieții. Așa îl simte și îl vede și Dimitrie Grama, reprezentarea pe care și-a format-o despre autorul cărții asupra căreia ne-am aplecat noi acum să i-o tălmăcim fiind mai mult decât convingătoare:

„Autorul însuși, în modestia caracteristică oamenilor mari, spune că nu are „școală” ca alții, că nu a călcat din tinerețe pragurile instituțiilor educative, filologice sau filozofice, spune că este un autodidact și spune lucrul acesta, ca și când ar cere scuze celor „titrați”, celor „cu carte”.

Sau o altă imagine a domnului Ion Miclău, de fapt a scriitorului și a slujitorului culturii române, denumit Ioan Miclău, a aceluiași doctor Dimitrie Grama : „Ioan Miclău este ca și cei care trăiesc cu inima și ochii larg deschiși, din plin diversitatea și imensitatea spiritului și a cugetului, un autodidact. Acest lucru îi face cinste și îl ridică la nivelul celor care, vrând nevrând, devin ei înșiși învățători și modele de viață și de creație pentru alții”. Ne pare bine că dl Dimitrie Grama surprinde tocmai ceea ce am încercat noi să facem mai sus, să îl definim pe dl Ioan Miclău ca model uman și cultural. Pentru că în cazul domniei sale omul și opera au atâta suflet, simbioza personalității cu creația este atât de profundă și de organică încât ne găsim dintr-o dată în fața unuia dintre cele mai frumoase fenomene din istoria unei culturi.

Nu departe de observația noastră este portretul spiritual pe care i-l face, regizorul, am înțeles noi, Ben Todică : „ Ioan Miclău,

omul pasionat, emoțional, fără să realizeze, atrage și domină omul inteligent. (Este vorba deci de preponderența sufletului, sau a inimii, mai bine zis, asupra inteligenței .NN) Credeți că sunt rău sau arogant ? Nicidecum ! Astfel, astăzi nu am avea muzica, nu am avea speranța, nu am avea confuzie și nu am avea blândețe. El găsește mai multă căldură în păsările din grădina sa, decât în mulți din așa zișii domni intelectuali. Tot ceea ce scrie și selecționează în lucrările sale, din lacul imens de emoții, îl reprezintă.” („Scrierile lui Ion Miclău”, de Ben Todică)

În fond Ioan Miclău este un cronicar de suflet al sufletului neamului său, un fel de electroencefalograf fin al gândurilor, al sentimentelor, al mișcărilor tulburi sufletești din adâncul ființei naționale, iar opera sa un ecran alambicat, o țesătură, o horbotă, pe care se proiectează aceste mișcări, această bogăție din adânc.

În ultima instanță cred că scriitorii din această categorie, mă gândesc la marele scriitor Ioan Crișan,, despre care puțini știu, și la domnul Ioan Miclău, nu scriu cu pixul, așa cum fac „scriitorii profesioniști”, ei scriu de-a dreptul cu sufletul și conștiința lor, cu vârful inimii... de aceea petele de suflet și de conștiință lăsate de ei pe hârtie se adună, asemenea unor cioburi arheologice într-un vas de conștiință greu de suflet. Iată o asemenea „însemnare” plină de suflet în marele Jurnal și în Cronica la care lucrează de ani de zile dl Ioan Miclău, ce surprinde începutul unei zile la Biblioteca înființată de el. Este un reportaj de la Biblioteca Mihai Eminescu, zidită de el acolo, în Australia, și reportajul se cheamă, „O zi la biblioteca „Mihai Eminescu–Cringila N.S. W”.

„ Această dimineață frumoasă de Cireșar, luna cireșelor și bucuria copiilor, era pentru începutul unei zile încărcate de evenimente. Ziua de 11 iunie, cădea tocmai de sărbătoarea Sfinților

Apostoli Vartolomeu și Varnava, era zi de Vineri, data anunțată de un grup de cititoare românce din Sydney, pentru o vizită la Biblioteca „Mihai Eminescu”. Era și este un obicei al meu a mă trezi devreme și a-mi pune în ordine treburile prin gospodărie, dar acum se anunța a fi o zi cu totul specială”. Bibliotecarul Ioan Miclău își așteaptă cititorii români din Australia cu mare emoție și bucurie, astfel că inima în tremură ca acul unul tensiometru: „Mă uit la ceas, mă uit în susul străzii ! Hmm ! E ora zece trecut ! Nimeni. Sună telefonul. Alerg, ridic receptorul, răspund : daa, eu sunt !” „Oo ! Nici un necaz, se întâmplă, și eu mai greșesc străzile uneori mergând spre Sydney.” „Dar unde sunteți ?” „O.K, lângă firma Brambles. Stați pe loc, vin imediat acolo.”.

Deci acesta este Directorul Bibliotecii Mihai Eminescu din Australie, „un suflet imens, neobosit ca un strop de mercur”. Pasajul acesta este foarte grăitor, și ni-l relevă pe Ion Miclău în esența sa și în toată frumusețea a lui...

Iată-l pe dl Miclău în Jurnalul lui făcând portrete prietenilor, superbe crochiuri, pline de dragoste : „BEN, o personalitate cu un caracter ales, simplu, harnic, cinstit, veșnic îndrăgostit de locurile natale, de prietenii de altă dată ai copilăriei sale. Rar mi-a fost dat să întâlnesc oameni înzestrați cu atâta răbdare, înțelegere față de slăbiciunile oamenilor din jurul său, adresându-se întotdeauna tuturor cu cele mai potrivite cuvinte, ce se vedeau de departe izvorâte dintr-un izvor al cugetului său creștin. M-am străduit întotdeauna la rândul meu să-i răspund la fel de sincer și cu demnitate, chiar dacă în jur picurau și rodii, de felul rodiilor ce cad în toamne pe frunze de vii, semnul de iarnă, iarnă sufletească a unora vii.” (Impresii asupra unor filme românești din Australia. Ioan Miclău despre Ben Todică”, pag 61.

Am spus că opera lui Ioan Miclău, și personalitatea lui, fac parte dintr-o categorie rară de fenomene. Opera lui este o sinteză de mai multe specii și genuri literare, un Jurnal de conștiință al sufletului și al Ființei românești, plin de substanță poetică, având o dimensiune imnică și de întărire și sacralizare. Iată-l în postura de eseist profund și sentimental, meditănd pe marginea vechilor crestomații, texte literare care în veacul trecut au avut un mare rol cultural și educațional în viața societății românești : „ Aici ne-am născut, gângurind limba noastră, poezia, cântecul, credința, munca, artel. Aici, în această „câmpie” „ literară hașdeiană, în care a existat și există loc suficient pentru fiecare talent tânăr apărut la orizontul literaturii române. Harta României este plaiul Mioriței, raiul, unde părinții părinților noștri au trăit, au construit, au murit. Ei dorm în veșnicie sub această glie. Ei ne-au lăsat înțelepciunea lor, sfatul lor, poezia lor, realizările, cât și neîmplinirile lor, dar împăcați până la moarte că lasă urmașilor lor, copiilor lor, o țară frumoasă, vie, bogată. Ne-au lăsat o limbă pe care o păstrăm nestrucată. („Crestomație din vechea literatură română și universală”, pag 46).

Iată și o meditație lucidă și vie a scriitorului pe marginea cărții (nu este el, scriitorul, slujitor de cărți și de limbă românească, vie ?) : „ Cartea are multe definiții. S-ar putea scrie încă o carte numai dacă cineva s-ar apuca a aduna definiriile făcute acesteia de către gânditori, scriitori și poeți, pedagogi și învățători, popor și folclor, etc...Ca orice ființă (!) născută din ființă (autor) are și cartea o identitate cu care se înregistrează, un certificat de naștere cu locul și data, pentru a avea și ea o recunoaștere. „ („Identitatea unei cărți”, pag 116)

Acesta este românul, omul și scriitorul Ioan Miclău, și opera sa, O MARE FIINȚĂ ȘI CONȘTIINȚĂ, care vorbește admirabil

despre neamul și despre Țara sa în lume, românilor plecați departe... Este unul din marii cronicari ai sufletului nostru românesc, dar și un imnuitor în care meditația, jelanian, și frumusețea se amestecă Într-o EPOPEE DE CONȘTIINȚĂ ȘI DE SUFLET.

Este puțin dacă vă spun emoționat, să-l iubim și să-l prețuim pe omul acesta, pentru că el slujește sufletul neamului românesc cum puțini dintre noi o fac! Iar opera lui este deopotrivă un jurnal, un imn și o epee de conștiință închinată poporului și țării părinților și moșilor lui !

22.02.2008 Ștefan Dumitrescu

PARTEA A DOUA

CRONICI LITERARE ȘI RECENZII DESPRE CĂRȚILE LUI
ȘTEFAN DUMITRESCU

RECENZIE, ION MICLAU, AUSTRALIA. BRANCUSI 1

IOSIF VULCAN

Ștefan Dumitrescu: „BRÂNCUȘI“ (Eseu Teatrologic)

“...De fapt, am primit recent în Australia, două lucrări valoroase dăruite de Dl. Ștefan Dumitrescu. Un roman de dragoste și filozofic, intitulat foarte sugestiv, “Si tu vei fi văzduh”, carte publicată la Editura “Anamarol”- București, 2007, cuprinzând 162 pagini.

Atât întinderea acțiunii cărții cât și tematica aleasă, amintește de acea idee a unui roman esențializat, mai direct, fără îngropare de timp, despre care tocmai argumenta recent dl.Dimitrie Grama. Chiar pornind de la coperta cărții, realizarea a doamnei Rodica Elena Lupu, deci de la prima ochire, cartea însuflă apetitul citirii. Și am citit-o. A doua lucrare realizată în stilul binecunoscut al autorului, este eseuul teatrologic “Brâncuși”, pentru care am cea mai completă considerație, fapt pentru care am și dorit prezentarea câtorva impresii ce mi se par mie îndreptățite a fi spuse. Rămânând a da ulterior atenția cuvenită desigur, binevenite-i cărții, “Si tu vei fi văzduh”.

Cu acest eseu teatrologic dedicat lui Brâncuși, fără nici o îndoială autorul își adaugă încă o perla muncii sale scriitoricești, încununându-si rodnicia muncii de pana in prezent. Acest eseu poate fi considerat o adevărata lucrare de doctorat. Un rondel sculptat pietrei, acelei pietre vechi pe care sculptorul o ia “din locul ei universal in care sta de miliarde de ani” pentru a-i da forma imaginației sale. Acest eseu teatrologic consista doar din câteva personaje esențiale si bine alese de autor: Brâncuși, Domnișoara Pogany, Mama artistului, Vocea lui Dumnezeu !”

Să ne oprim câteva momente inasa, asupra puterii de har si imaginație a scriitorului Ștefan Dumitrescu, pentru ca aici avem încă un destin, un artist extrem de dotat, care se caută, vorbind peste timp, curgând odată cu acesta spre aceeași infinitate a nepieritoarelor valori artistice.

Îi avem deci, pe Brâncuși sculptorul geniu, si apoi pe prezentatorul sau care cu o dăruire la fel de dumnezeiasca surprinde viata eroului ales.

Criticul literar Francesca Pini, ne spune despre autor următoarele:

“Ștefan Dumitrescu este dintre acei scriitori care vin intr-o literatura cu o forță teribila. Cărțile pe care le-a scris acesta, fie ca sunt romane, cărți de povestiri, eseuri, piese de teatru sau volume de poezii sunt cele mai multe cutremurătoare, impresionante, dezvăluind romantismul, durerea, adâncimea abisala a psihologiei umane, absurdul si paradoxul condiției si al naturii umane. Dar toate aceste lucrări au in adâncul lor un fior de o gingășie, de o delicatețe, de o frumusețe strălucitoare as spune. Aceasta dimensiune a creației lui se vede mai ales in literatura pentru copii,

foarte bogata, pe care ne-a dat-o acest autor. Fie ca este vorba despre basmele, povestirile si volumele de poezii pentru copii !”

Așadar, iată-l pe acest mare scriitor îndrăgostit de valorile artei românești, de reprezentanții de seamă a acestor valori, dintre care si-l alege acum pe sculptorul, romanul si universalul Constantin Brâncuși. Învăluit ca de un mister de enorma recunoștința pe care sculptorul a câștigat-o în lumea artei sale, de geniala imaginație pe care o avea Brâncuși în redarea de simboluri sculpturilor sale, simboluri ce își găseau expresivitate în lumea realităților, dar si în cele ale gândirilor de natura filosofica, psihologica, etc. , deschide în fertila imaginație a autorului o proiecție prin care ni-l aduce pe marele sculptor aureolat din doua direcții si avându-l pe acesta la centru.

Adică, între iubirea profesiei sale de sculptor, a adorării pietrei ca material al artei alese, si, profunzimea viziunilor sale în infinitatea universală, în care caută să-și găsească locul ființei sale trecătoare, veșnice socotind a fi doar artele. Astfel îl găsim pe Brâncuși într-o continua conversație cu piatra pe care o sculpta, si de care era nemulțumit ca nu putea sa-i imprime viața ca unei adevărate ființe ! Transpirația muncii sale gigantice mai primea o înflăcărare a geniului sau care fiind veșnic în lupta cu atingerea perfecțiunii, la un moment dat, el devine un adevărat Iov biblic, argumentând cu însăși Dumnezeu, în fața cărui își dovedea nevinovata dar si nemulțumirea. Devine si un Dante, privind într-un univers gol, care asemenea unei clepsidre, se tot răstoarnă, se golește si iar se umple cu materia stelara . Apoi iar un gol pustiu în care încerca sa se regăsească el si creațiile sale, care deși nefiind vii, aveau totuși asigurata veșnicia lor”. Autorul Ștefan Dumitrescu, recunoaște si mânuiește cu multa știința formele de

geniu cu care se lupta sculptorul gorjean in acel Paris al vremii, oraș care se considera a fi centrul tuturor artelor.

În acest eseu teatrologic, îl găsim pe Brâncuși, stand pe un scaun in fata unei pietre pipăind-o, șoptindu-i: “Piatra ! Piatra ! Sa iei piatra si sa-i dai forma unei ființe, a păsării, de pilda, este ca si cum ai lua-o de acolo din trecut, de foarte de departe in timp. De acolo de miliarde de ani, unde ea aștepta, tot aștepta neobosita.... si are puterea sa aștepte în veci. Si o aduci in clipa de azi. Ce clar vad lucrul acesta. Sa aduci piatra de acolo, din trecut, de miliarde de ani, in clipa de fata...!”

Brâncuși mereu furat de gânduri: “Mda... Daca nu, mi-as dori sa fiu poet, căci materialul cu care as lucra nu este decât umbra de materie in haos. Mi-aș dori să sculpez în materie însuflețită. Eu știu asta, am simțit asta îndurerat, deși la început era mândrie si bucurie, că materia moarta căpăta forma de însuflețire, si parca ar fi vie, dând de multe ori impresia de mai vie decât un chip viu al unei ființe ce te-a amăgit si în veci îi va amăgi pe toți ca ai dat naștere la viata. Conștiința minciunii, a înșelătoriei, mi-a ars ca o scânteie în minte, și îmi arde si acum. Lucru pe care un poet nu-l trăiește, pentru ca el știe de la început ca din cuvinte nu face decât o copie. Ce vrea el e o alcătuire de imagini, ce ar fi cu puțință numai”. “De atâtea ori am vrut sa sparg tot ce cioplisem, însa ideea că și așa, din piatra inertia, bătrâna de miliarde de ani, faci chip ce-ti da ideea vieții, este prea mult ce faci, de aceea mi-am înfrânt durerea si nu le-am spart”.(este obosit, trist)

Brâncuși își da seama de valoarea lui artistica și se înspăimântă in fata pietrei pe care o privește, o pipăie, conversează cu aceasta !

Brâncuși se adresează și lui Dumnezeu: “O, Doamne ce spectacol măreț și cutremurător ! Ce soarta are si omul in acest univers absurd si măreț, care este asemeni unei clepsidre, ce când se surpa, după ce se golește, se umple iar”.

“Da, Doamne, eu m-am jertfit pe mine, ca sa le dau lor puterea mea, să meargă cu ea înainte si sa învingă. Eu in graba mea am purtat sufletul meu si toata puterea mea si le-am dat-o lor ca sa le-arat calea si sa le dau tărie s-o urmeze, și tu pe mine mă învinuești !”

Vocea lui Dumnezeu: “Șirurile sunt coloane infinite Costache, ele merg așa la infinit, numai neamul tău, sensul tău s-a oprit. De aceea ai făcut tu Coloana nesfârșitului”.

“Da, Doamne, așa e.... Dar eu sunt ala, Doamne, care a dat mai mult, si acum, iată, tot eu sunt al mai sărac, cel asupra căruia cade pedeapsa Ta. Judecata asta nu este dreapta, Doamne. Mi se pare ca eu ar trebui sa fiu răsplătit, nu certat !

Vocea lui Dumnezeu: “Intr-un fel ai si tu dreptate Costache, dar ai încălcat legea cea divina a conservării și a procreării ! (ne-având copii).

“Da, Doamne !

Brâncuși cade prada amintirilor despre tara: “As fi vrut la mine în Carpați sa sculptezi munții. Tot mai rămâne un gând secret, ca poate voi reuși vreodată. Când o sa mor, o sa mor cu gândul acesta in lumea cealaltă, în care mă voi duce. (tace - geme)

O umbra intra in atelierul sau. Este Domnișoara Pogany cu care artistul conversează mult, învăluit de o filozofie si psihologie proprie, poate intuind universalul sau simbol așezat in oul sculptat. La un moment dat artistul se trezește aproape zbierând: “Ioana, Ioana din Craiova !” Intre timp domnișoara Pogany, ii zice : “Costache tu nu mă mai iubești !”

Gândul lui era acum departe, la Ioana, pe care o ceruse in căsătorie cândva ! Bătrânul artist continua: “De cate ori n-am fost eu doborât la pământ si tot de atâtea ori m-am ridicat!”

Se ridica si acum. Transpirația îi curgea pe frunte, pe obraji. Face câțiva pași clătinându-se prin atelier. Geme: “Mamăă, răspunde-mi tu... Apoi rugându-se: “Doamne, lasă-mi mintea treaza în starea aceasta. Înlemnește-mă așa pe vecie...!”

“Ca si cum Dumnezeu l-ar fi ascultat rămâne împietrit, în poziția aceasta privind in depărtare cu ochii deschiși”. Valurile marii se aud tot mai tare lovindu-se de stânci. Țipetele pescărușilor răsună limpezi, sfâșietoare, din ce in ce mai tare, ca si cum s-ar apropia”.

Brâncuși: “As merita si eu pe cineva, care să-mi aducă o cana cu apa măcar”; se necăjea geniul din el. Era de fapt chemarea sângelui si al pământului sau oltenesc, din care plecase, așa cum plecase !” A murit cu gândul la locurile lui natale si la ceea ce visase o viata a da tarii sale !”

Deși de numai 20 de pagini, acest eseu teatrologic gândit si realizat de scriitorul Ștefan Dumitrescu, ni-l readuce pe marele sculptor roman, intr-o adevărată ipostaza a creației si zbuciumului sau, de fapt, in momentul in care Brâncuși începe să-și recunoască valoarea, asemenea marilor genii, acesta se înfioră prin puterea

perceperii și înțelegerii măreției universale, măreției Creațiunii lui Dumnezeu, măreție în care încearcă cu mintea omenească să se regăsească, visând aceeași veșnicie asemenea oricărei “materii stelare” cum o numea Constantin Brâncuși !”

În final se poate afirma un adevăr și anume: “Cei ce iubesc artele, cultura și umanitatea, vor fi întotdeauna de-a lungul istoriei, oameni ai culturii universale, dar nu în ultimul rând parte definitivă a Neamului său ! “

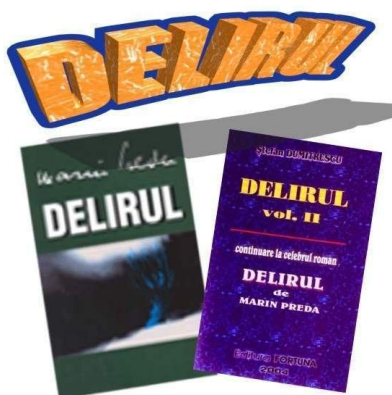
Prezentare de IOAN MICLAU

SAPTAMANA 23/30. 11. 2007

RECENZIE, DELIRUL, ION MALDARESCU

CRONICĂ LITERARĂ , DE ION MĂLDĂRESCU

DESPRE DELIRUL, vol II

DELIRUL (volumul II)

-continuare a romanului cu același nume, de Marin
Preda-

- ***UN RISC ASUMAT*** -

***„Fii bun, fii drept și nu uita că deasupra intrigilor și urilor
este PATRIA, este veșnicia neamului, și că acolo trebuie să ne
întâlnim întotdeauna, chiar dacă nu ne înțelegem de fiecare dată
!”***

Mareșal ION ANTONESCU

Nu întotdeauna o apariție editorială poate constitui un prilej de bucurie pentru cititor. Astăzi, oricine are bani poate publica aproape orice, dar odată cu apariția produsului finit nu înseamnă că

s-a consumat și actul de cultură. Ei, bine de această dată lucrurile stau altfel.

De curând, la editură vâlceană FORTUNA, binecunoscută în mediile spirituale românești prin remarcabila „visterie de cuvinte” - reeditare, într-un format mai puțin obișnuit a scrierilor esențiale ale unor mari scriitori și poeți români (veritabile bijuterii), a văzut lumina zilei încă o floare rară **DELIRUL – volumul II**, continuare a romanului omonim, al lui Marin Preda.

Autorul, **ȘTEFAN DUMITRESCU**, un tulcean născut pe plaiuri vâlcene a încercat, și cred eu a reușit pe deplin, să se muleze pe ideile din primul volum, așa cum încă nimeni nu a făcut-o până în prezent. Directorul editurii menționate, **EMIL CATRINOIU**, un alt mare sufletist, un om care a validat valoric strădania autorului și îi stă alături în demersul său, prin editarea acestei lucrări, a adus o nouă dovadă a originalității sale .

Impresionat de soarta poporului român, obligat să suporte, decenii, consecințele actului trădării naționale de la 23 august 1944 și înfruntând condițiile ostile ale vremii, unul dintre cei mai mari prozatori ai românilor, **MARIN PREDA - „Marele singuratic al scriitorimii și literaturii noastre”** - autorul Moromeților și cel care a creat **CEL MAI IUBIT DINTRE PĂMÂNTENI**, s-a remarcat prin curajul de a scrie și de a face public, în anul 1975, un strop din **MARELE ADEVAR**, prin intermediul celebrului său roman **DELIRUL**.

Despre reacțiile prompte, incisive ale oficialităților sovietice din acel timp, ca și despre ale celor autohtone care, oarecum tacit, au acceptat reabilitarea Mareșalului, însă dând și „indicații prețioase” pentru continuarea romanului cu un nou volum, s-au spus multe. Cert este că marele scriitor, după ce s-a documentat și după ce a obținut suficiente date pentru edificarea proprie, s-a speriat de **ADEVĂRUL** pe care l-a constatat. Tot atât de cert este și faptul că „*timpul nu a mai avut răbdare*”; în condiții neclare, încă

neelucidate până astăzi, el a trecut într-o altă lume, poate mai bună și mai dreaptă, luând cu sine și „însemnările” creionate în minte, pentru cel de-al doilea volum al DELIRUL-lui .

Vremea s-a scurs, iar după trecerea însângerațului decembrie 1989, în anul 1992 (pe atunci detractorii Mareșalului nu erau încă investiți cu puterea unei legi strâmbе) revista „Expres Magazin” a lansat frumoasa inițiativă a concursului literar „*Cine scrie romanul DELIRUL, vol. II, continuare la romanul DELIRUL, vol. I , de Marin Preda, așa cum l-ar fi alcătuit marele scriitor.*”

S-a găsit un temerar care a știut să dea curs provocării. Se pare că **ȘTEFAN DUMITRESCU**, inspirat de „*spiritul lui Marin Preda care, parcă din altă dimensiune, a participat direct la scrierea romanului*” a reușit să continue opera acestui uriaș al literaturii românești; și nu a făcut-o oricum, ci punând în scriitura domniei sale tot sufletul.

După citirea și recitirea creației lui Marin Preda, „...*mi se părea că am în față sufletul autentic al neamului nostru și valorile spirituale ale acestuia, cu dorința permanentă de a trăi în demnitate și curățenie morală*”- mărturisește autorul recent apărutului volum. Ca și Marin Preda, în 1975, Ștefan Dumitrescu evocă, astăzi, în condiții poate chiar mai ostile decât cele în care predecesorul său și-a tipărit romanul, momente și figuri importante ale istoriei noastre. Misiunea celui din urmă este cu atât mai riscantă cu cât există acea nefericită și nedreaptă Ordonanță a Guvernului României, nr.31 din 2002 (lege emisă la comandă externă), prin care este interzisă expunerea în public a unei alte opinii decât cea oficială, referitoare la holocaust și la „criminalii de război” (a se citi Mareșalul Ion Antonescu).

Acțiunea începută de Marin Preda în DELIRUL este continuată, cu același aparent personaj principal căruia, Ștefan Dumitrescu îi intersectează cărările, fie cu figuri pitorești ale meleagurilor natale (rămase moștenire de la creatorul inițial), fie cu

altele noi, aparținând peisajul citadin al Cetății lui Bucur. Fără a-și pierde propria personalitate scriitoricească, autorul practică și stăpânește cu pricepere stilul lui Marin Preda - misiune deosebit de dificilă; el „cochetează”, într-un mod fericit și plin de naturalețe cu o gamă bogată de procedee stilistice, de la exprimarea simplistă, neaoșă, a țaranului român, la tehnicile complexe de exprimare ale VIP-urilor bucureștene din anii '40, ai secolului trecut.

„Broderia” pe care o țese în jurul ziaristului Ștefan Paul de la cotidianul „Ziua”, dar mai ales pe seama motivului principal al romanului este, realmente, o operă de artă. Dovedind o bogată documentare, compozițional, autorul pendulează voluntar între prezentarea tabloului social și politic al acelor ani, descris prin gândirea unor oameni obișnuiți sau, dimpotrivă, prin comentariile realiste ale celor avizați și frecvențele meditații sau aspecte ale vieții intime a lui Ștefan alături de frumoasele și grațioasele sale iubite - Ioana, Anghelina, Zizica Negroponte, Luki, Zizi Fotiade, Nora; între descrierea impresionantei personalități a Mareșalului, prezentarea situației frontului și condamnabila nemernicie a trădătorilor.

Figura emblematică a Mareșalului se detașează, impunându-se prin demnitate și curajul de a sta vertical în fața stăpânului de atunci al Europei: „...*Ca să te porți astfel cu Hitler, să stai demn în fața lui, trebuia să fii însuși Mareșalul Antonescu. Nici un alt șef de stat, inclusiv Mussolini, nu-și permisese să stea neclintit în fața tartorului și a nebunului de la Berlin.*” De remarcat sunt și reacțiile prilejuite de nesăbuitul act comis la 23 august 1944: „...*Mareșalul avea să fie arestat de un puțoi de rege, care nu-și ștersese nici cașul de la gură... Când au aflat că Regele și tâmpiții cu care a făcut el treaba asta, l-au arestat pe Antonescu, rușilor nu le-a venit să creadă. Ce, ăștia sunt nebuni, își bat joc de noi? Cum adică să-l aresteze pe Mareșal și să ni-l dea legat, pentru ce ne fac ei cadoul ăsta?... Că așa suntem noi deștepți în istorie, le*

facem dușmanilor de moarte cadouri și tot noi le plătim după aceea.”

Cu o amărăciune nedisimulată, autorul subliniază: ***„Aceia care l-au arestat pe Mareșalul Ion Antonescu, pentru că, în infantilismul lor au crezut că pentru aceasta li se vor înălța statui, au săvârșit una dintre cele mai mari ticăloșii. Ei s-au mânjit pentru totdeauna de sânge și dezonoare”.***

Mai târziu, abjecția de proces înscenat Mareșalului în 1946 și derulat sub regie străină, în stilul execuțiilor sumare, de către așa numitul *Tribunal al Poporului*, a fost ***„O palmă dată poporului român și istoriei acestui neam. Un scuipat în obraz, pe care cotropitorul țării l-a folosit în loc de ștampilă”.*** Din păcate, nici astăzi situația nu diferă prea mult, deși...

„Mareșalul face parte din șirul mare de Domnitori trădați și asasinați ai acestui pământ, începând cu Ciobanul din Mitul Mioriței, continuând cu Burebista sau Decebal sau Mihai Viteazul, care se repetă.”

România începutului de mileniu trei este „o țară a tuturor posibilităților” după cum se exprima, mai demult, cineva, dar nu pentru că ar fi o țară liberă și democratică, ci pentru că „aici, fiecare face ce vrea”; la rândul meu, l-aș cita pe marele Nicolae Iorga, susținându-i părerea că ***„...la români, politica se orientează după mirosul de friptură !”.***

Ce n-aș da să pot spune altfel ? Ce n-aș da să-l pot contrazice pe Ștefan Dumitrescu care afirmă că ***„suntem un popor axiofag, care ne distrugem, ne mâncăm valorile”*** ? Să fie acest pământ românesc otrăvit iar neamul blestemat atât de rău încât în „delirul” lui halucinant să-și ucidă conducătorii ? Un răspun poate fi găsit și în versurile unui mare poet contemporan:

„...Și din vreme-n vreme/ Practică barbară/ Capul țării noastre/ Cade pentru țară...”

Ce n-aș da să nu pot spune că la noi este raiul refuzaților de la marginea societății și a trădătorilor de țară ? De ce, pentru simplul motiv că la noi, ca la nimeni, dezertorii, trădătorii de țară care, fugiți pe alte meleaguri - unde cândva și-au primit arginții vânzării de neam - sunt astăzi reabilitați, absolviți de orice vină, repuși în drepturi, li se dau gradele și chiar sunt ridicați la rangul de eroi, pe când cei care au slujit țara cu credință sunt trecuți în categoria criminalilor.

Conducătorii postecembriști ai României, după ce, mai întâi l-au alergat în jurul bătăturii, în cele din urmă l-au pricopsit cu proprietăți (cândva bunuri ale Coroanei - deci ale unei instituții, nu bunuri personale), i-au acordat privilegiile de fost conducător de stat, pe acela care, în 1944, în plin conflict militar, a arestat capul Oștirii Române, predându-l, inamicului și înfigând cuțitul în spatele aliatului de până atunci.

Este cazul să-i întrebăm pe nemți de ce au pus, pentru vecie, eticheta de „trădător” pe fruntea României ? Este cazul să-i întrebăm pe cei peste 170.000 de ostași români luați prizonieri de Armata Roșie „eliberatoare” în intervalul 23 august - 12 septembrie 1944, fără posibilitate de a se apăra, duși apoi în taigaua siberiană, în minele din Dombas sau risipiți aiurea, pe teritoriul Uniunii Sovietice, care le-au fost „*impresiile de călătorie*”? Câți dintre ei ar mai putea răspunde?

De câțiva ani încoace, asistăm la o discreditare furibundă a tot ce are tangență cu specificul nostru național. O așa zisă elită culturală, cu apetențe exclusiv internaționaliste, marcată evident de complexul superiorității, se agită și încearcă, cu obstinție, să impună idei și percepțe culese de aiurea, creând artificial contexte aberante, absolut incompatibile cu tradițiile românilor.

Acești killeri culturali - denigratori de valori autentice se erijează într-un juriu suprem al istoriei și spiritualității românești,

căroră urmărește să le submineze temeliile, să umbrească, să maculeze marile personalități și să le estompeze creațiile.

Ștefan Dumitrescu are marea calitate de a nu face parte din această „*castă culturală*”, astfel încât **riscul asumat** de a deveni țintă, este inevitabil. Să fim alături de el, de Marin Preda, de editorul Emil Catrinoiu, de Ion Soare - îngrijitorul ediției și **de „alu’ Parizianu de la Siliștea-Gumești” !**

DELIRUL - volumul II este o carte care merită citită și recită, până când, cât mai mulți, vor afla unul din multele adevăruri ținute sub obroc.

„Nu este adevărat că marii scriitori și-au scris ei cărțile. Dumnezeu s-a folosit de ei, ca să le transmită și să le dăruiască oamenilor ce voia El să le dăruiască.”

EMILIA POPESCU DICULESCU, MARIN POPESCU

DELIRUL, VOL II,

de Ștefan Dumitrescu

Atât în literatura română cât și în cea universală există acest obicei de a continua o carte, o idee în maniera autorului prim. În 1947 avea loc premiera piesei lui Mihail Sebastian (mort în urma unui tragic accident de automobile la 29 mai 1945), „Insula”, dramă al cărui act al treilea fusese scris de regizorul spectacolului, Mircea Șeptilici. Pentru autorul „Utimei ore”, „Jocul de-a vacanța” sau „Steaua fără nume”, „timpul nu a mai avut răbdare”.

Neterminat rămăsese și „Ciocoi vechi și noi”, publicat în 1862-63, căci în 1865, în plină forță creatoare Nicolae Filimon era răpus de ftizie la nici 46 de ani împliniți. Aproape peste un veac jumătate îl va continua un alt vâlcean, Dinu Săraru, în „Ciocoi noi cu bodyguard”.

În continuarea celor 154 de sonete rămas de la Shakespeare de la începutul secolului al XVII-lea, Vasile Voiculescu a găsit cu cale nimerite alte 90, cu elemente formale asemănătoare (triumghiul pasional, luciditatea disperată, lamentații suave, etc) însă independente față de model prin tensiunea spiritului. „Ultimele sonete închipuite ale lui Shakespeare în traducere imaginară de Vasile Voiculescu” apar după moartea autorului, sub îngrijirea lui Perpessiciu, în 1964, și se constituie, poate, ca cea mai metaforică partitură poetică de la noi.

Și zborul prin viață al autoarei americane Margaret Mitchell fusese frânt de un la fel de tragic accident auto în 1949, rămânând neterminată continuarea romanului „Pe aripile vântului”, un best-seller al anilor 36 -38 din SUA, scriere care atinsese cele mai mari tiraje din istoria romanului american. Aceiași poveste tristă stă scrisă și-n dreptul francezului Albert Camus.

La noi s-a mai încumetat într-un astfel de demers literar Ștefan Dumitrescu (născut pe 24 aprilie 1950, în comuna Valea Mare-satul Drăganu, județul Vâlcea) actualmente profesor la Școala Normală din orașul Tulcea, reporter la televiziunea română, autor de o fantezie creatoare puțin obișnuită în domeniul poeziei, eseisticii, reportajului, prozei de anvergură, etc) al cărui roman „Delirul, vol II”, continuare la celebrul roman „Delirul” de Marin Preda, a fost selecționat la concursul literar „Cine scrie romanul „Delirul, vol II, așa cum l-ar fi scris Marin Preda”, organizat în anii 1992 -1993 re revista *Expres_Magazin*.

„Această carte – notează în dedicație autorul - a fost scrisă și s-a tipărit întru pomenirea și sfințirea sufletului marelui scriitor Marin Preda, cel care – prin geniul său – va dăinui în veșnicie”. Pentru autorul „Moromeților”, „nicăieri nu a fost timp în cele peste o mie de pagini” ale lucrării sau ale altor scrieri de a spune Adevărul acelor timpuri, deși, premonitoriu, își alesese un dicton ca moto al eseului „Viața ca o pradă”. „Dacă aș ști că efortul pentru scrierea unui roman mă poate costa viața mi-aș lua toate măsurile de siguranță pentru a înlătura o eventualitate, cum ar fi boala din care să mi se tragă moartea.”. „Era ticăloșilor” a trecut ca un tăvălug peste el și neamul său și destinul nu i-a mai îngăduit să-și ducă gândul până la capăt.

Marin Preda „dialogase” cu istoria, cum nimeni altul până la el nu o mai făcuse (Mihail Sadoveanu o evocase, Liviu Rebreanu o consemnase în simboluri, Lucian Blaga o pusese în metafore), decât, poate, Mihai Eminescu în ale sale articole publicate în ziarul

„Timpul”, fapt ce i-a adus noaptea grea a minții sale și până la urmă moartea. Poetul murise mintal la 33 de ani ca și Iisus, lăsând în urmă o moștenire apostolică neamului său în care a crezut și pentru care s-a sacrificat pe altarul cuvântului. Prin Mihai Eminescu și Marin Preda s-a mai adevărit încă o dată că omul a fost strivit de istorie, fără ca adevărurile esențiale să fie dezvăluite și înțelese până la capăt .

Pentru a înțelege de ce s-a întâmplat așa, Marin Preda și Ștefan Dumitrescu s-au întors în trecutul neamului, rememorându-l și asumându-l. Scrierea lui Marin Preda, „Delirul”, apăsarea de sub teascurile tipografiei în 1975, cu cinci ani înainte de tragica-i dispariție de la 16 mai 1980. În afara unor noțiuni ca istorie, adevăr, realitate, proza lui Marin Preda nu ar avea nici un înțeles. Abordând teme morale sau existențiale într-un stil epic de mare densitate, într-o literatură inspirată din realitățile contemporane Marin Preda a așezat proza românească pe terenul solid al observației psihologice, el fiind cel mai avizat cronicar al unei epoci de tragice răsturnări sociale sub presiunile politice și a represiunilor inchizitoriale din „obsedantul deceniu”.

Atunci, omul s-a aflat sub transcendențe arbitrare.. Și nu numai atunci. Să ne aducem aminte de vremurile cronicarilor și să adăstăm „un bob de zăbavă” în epoca lui Miron Costin, al cărui vrednic urmaș este Marin Preda. Într-o vreme de „cumplite vremi anilor noștri”, M Costin se ruga către „cinstitul „ și „iubitul” său cititor „să aibă vreme și cu cetitul cărților”, căci ele „ne învață, cu acele trecute vremi să pricepem cele viitoare”. Cu alte cuvinte, scrisul este dator să slujească adevărul, fiind un act de responsabilitate istorică și de mare forță educativă.

Să înțelegem vremurile și „ să nu ne fie de mirare”. Ori tocmai acest lucru îl va conduce pe Marin Preda în toate scrierile sale, fiindcă „omul este divinitate înlănțuită de circumstanțe”. „Lepădăturile speței umane” fac istoria și „fapte cumplite” se abat

peste poporul român îngenuncheat de tratate încheiate peste capul său. Lumea „și-a ieșit din pepeni”. Hitler și Mussoloni ne dictaseră la Viena smulgerea unei părți din Ardeal. „Unii ucid ca să fie fericiți”. În astfel de vremuri, „marile bucurii nu au glas”. „Natura barbară a expansiunii hitleriste” s-a dezlănțuit peste toată Europa și a dat foc și întregii lumi. Teroarea se instituisese pretutindeni și „marile nelegiuiri ale tuturor timpurilor” se împletesc cu suferințe, sânge și mutilări.

A fost să fie un tânăr, Ștefan Paul Parizianul, martorul acestor crunte vremi și corespondent de război în Rusia, după ce generalul Antonescu pronunțase faimoasele lui cuvinte : „ Vă ordon, treceți Prutul !”. Primul său articol intitulat „Dacă ar ști generalul” nu fusese publicat de patronul său, Grigore Patriciu, în schimb celelalte fuseseră rescrise și de nerecunoscut la întoarcerea sa în București.

Ștefan Dumitrescu a căutat să înțeleagă aceste vremi aflate sub o „oră astrală”, transpunându-le într-o carte de istorie, de document, romanțată într-o poveste de iubire „care își strigă dreptul la viață”. Am scris „Delirul”, vol II, din perspectiva epocii lui Marin Preda, încercând să rămân credincios nu numai stilului, ci și ideilor și convingerilor scriitorului, dar – mai ales ! – străduinței sale de a spune adevărul până în punctul unde acesta era posibil. !

Toate firele romanului de circa 450 de pagini sunt țesute pe seama destinului ziaristului Ștefan Paul Parizianul, un nepot de-al lui Ilie Moromete, din satul Siliștea – Gumești. În „Viața ca o pradă”, Martin Preda așternuse pe hârtie chinurile facerii romanului „Moromeții” ; aici , în „Delirul „ vol II, Ștefan Paul „mai avea puțin și avea să termine romanul în care apărea mareșalul Ion Antonescu și în care personalitatea acestuia era privită din toata unghiurile.” Concluzia la care ajunge Ștefan Paul, după căutări și implicări dramatice, este pusă pe seama visului său,

în care apărea „Moromete,, care aducea cu chipul lui Moise...Cine l-a omorât pe Mareșal, a trădat și a tras primul glonț în țăranul român. ,,

Conștient că afirmațiile sale pot și acum (!) să șocheze sau să lezeze demnități labile, Ștefan Dumitrescu admite că „Ion Antonescu a făcut greșeli. Ceea ce poate să fie adevărat. Da, dar aceștia uită că Mareșalul a condus țara – cu o siguranță, cu o artă și cu o știință perfecte – din mijlocul uraganului, al cancerului social – istoric care cuprinsese lumea, în anii 1939 -1945. Atunci România a fost condusă magistral de un Conducător, în momentul cel mai greu din istoria ei.” Și autorul continuă : „Cine cunoaște bine istoria celui de-al doilea război mondial și personalitatea lui Ion Antonescu, își dă seama imediat că fostul mareșal este un fel de „cheie” și de „simbol” în istoria românilor.”

Două „ore astrale ne-au schimbat istoria : 23 august 1939, când a fost semnat pactul Ribbentrop – Molotov, și când ni s-au răpit vechile teritorii românești, Basarabia și Bucovina și a doua oară, la 23 august 1944, când a fost arestat mareșalul Ion Antonescu. ,, Amintindu-și Crucea pe care el o văzuse pe cerul capitalei, cu mareșalul răstignit pe ea, Ștefan Paul se mai gândea și la altceva. Mareșalul fusese un fel de „trimis” în istoria poporului român, așa cum a fost Domnul nostru Iisus Christos în istoria omenirii...Fusese deci un om curat și credincios, și ni-l trimisese Dumnezeu ca să ne scape.

El ne scăpase, era la un pas sa ne salveze, dar noi, păcătoșii, ce-am făcut ? L-am trădat. Cum l-au trădat pe Iisus. După această trădare ne-a cunoscut Domnul. Și pentru că am fost păcătoși, ne-a dat cei 50 de ani de gulag comunist. Dacă noi nu l-am fi arestat pe Ion Antonescu, am fi fost un neam salvat. Si am fi salvat o dată cu noi și Europa de Răsărit de iadul comunist.”.

Multă istorie, multe documente intră în scrierea lui Ștefan Dumitrescu. Colaje întregi, cu datări pe zile și ani își fac apariția la

tot pasul. Între ele amintim filipicele mareșalului Ion Antonescu împotriva spiritului politicianist mărunț și inconștient, din 29 octombrie 1942, o adevărată carte cu peste...70 de pagini bătute la mașină și adresate lui Brătianu”, „o adevărată carte de conștiință, un document profund și zguduitor.”

Sentițele autorului sunt directe și cutremurătoare : „Politicianismul românesc este cancerul poporului român. Politicianismul și Axiofagia, boala asta a sufletului românesc, care ne face să ne omorâm geniile, conductorii mai buni pe care-i avem, geniile...”În lungul șir al crimelor, început cu Burebista, îl așezăm pe Vlad Țepeș, Mihai Viteazul, Brâncoveanu, Horea și câți alții.

În această lume bântuită de vanități, răzbunări, moarte și boli, condamnări arbitrare și mutilări de tot felul, un „om cinstit și curat” își trăiește intens clipele tinereții, știind că „istoria este o cursă”. El este Ștefan Paul, iubit de trei femei deodată, toate curate și cinstite”.

Cu fiecare în parte e o poveste fascinantă de dragoste. Și de-ar fi numai ele, Ioana, prima lui iubire, Didina lui Aristide, primarul din satul său, Anghelina, zisă și Linuța. „Țăranul român n-a fost niciodată un Don Juan”. Îndrăgostindu-se Ștefan Paul are senzația că se risipește, că își pierde identitatea. La poarta sufletului său vor bate și alte fete : Zizi Fotiade, pictorița, Zizica Negroponte, despre care în lumea bună a Bucureștiului s-au spus atâtea, Lola, ungueroaica dactilografă, Magda Spurcaci, Nora, Luki, Cora, și tare ne temem să nu fi uitat pe careva. Două dintre ele își botează copiii cu numele de Ștefana și Ștefan, ca semn al prețuirii lor.

Nu puține sunt clipe petrecute de autor la Capșa sau prin redacțiile unor ziare, unde își face apariția și discută evenimentele la care sunt martori : Sadoveanu, Miron Radu Paraschivescu, Geo Dumitrescu, Virgil Ierunca, Ion Caraion, Eugen Jebeleanu, Mircea Eliade, Ion Barbu, Cezar Petrescu, Ion Vinea, Vasiliu Birlic, Silviu Brucan și mulți alții.

După toate cele spuse și nespuse, cum se poate descifra metaforistica acestui titlu, „Delirul” ? Ne ajută Nora, „păpușa” de lângă Mareșal, cea cu care își va uni destinul Ștefan Paul : „Mareșalul, regele și România, neamul românesc, sunt victimele celor care au regizat și au declanșat din umbră această nebulă, îți amintești cum spuneai tu, Delir ? Al doilea război mondial a fost, Ștefane, un mare delir al Europei și al lumii întregi, dar acest delir a fost regizat din umbră. Criminalii care au făcut lucrul acesta sunt de o mie de ori mai mari decât cei pe care noi îi credem cei mai mari nebuni și ticăloși ai lumii, Hitler și Stalin ! Doamne, când vor afla popoarele adevărul acesta îngrozitor ?”

Vânzarea țărilor Europei de Răsărit, Rusiei Sovietice, lui Stalin se făcuse la Ialta, de către Roosevelt și Churchill. Ei „n-au vrut să încheie...Armistițiul cu noi...Pentru că eram demult vânduți...Planul era demult făcut. Deșiăștia sunt cei care l-au omorât pe Mareșal înainte de a-l trăda pe rege, și la rândul lui regele și Maniu vor fi și ei victime, dar mai încolo ”.

La 1 iunie 1946, când a fost executat Mareșalul, „poporul român și-a luat crucea în spinare și a pornit cu ea către Golgota lui. Acolo pe vârful Golgotei va fi răstignirea lui. Iar domnul Mareșal este crucea pe care neamul acesta o va duce în spate până când va fi răstignit”.

Cu conștiința împăcată că „ei și-au făcut datoria față de el...și față de țară”, Ștefan Paul și Nora pornesc în viață împreună. Într-un final adânc documentat și interpretat, Ștefan Dumitrescu se mai întrebă încă o dată „dacă poporul român este pregătit să cunoască adevărul despre el însuși, așa cum Einstein, în urma eșuării experimentului Philadelphia a spus că omenirea nu este pregătită să cunoască unele adevăruri !”

„Delirul” vâlceanului, „nu strică... faimei” lui Marin Preda, ci o completează fericit într-un omagiu al împlinirii destinului unei

opere și vieți într-o veșnicie literară asigurată, așezându-i pe amândoi între marii creatori ai genului.

Note bibliografice :

1. Ștefan Dumitrescu, „Delirul”, vol II, continuare la celebrul roman „Delirul”, de Marin Preda, Editura Fortuna 2004, p 4, 6, 84, 105, 252, 258, 269, 316, 136, 438, 442, 446, 448.
2. Marin Preda, „ Viața ca o pradă”, Editura Cartea Românească, 1979.
3. Miron Costin, „De neamul moldovenilor”, vol „Opere”, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, 1958, p 241 -244.
4. Marin Preda, „Delirul”, Editura Cartea Românească, 1975, pag 73, 292, 371, 397, 412.
5. Vasile Voiculescu, „Ultimele sonete închipuite ale lui Shachspeare în traducere imaginată de Vasile Voiculescu”

Prof Emilai Popescu Diculescu și Marin Popescu Diculescu

În REVISTA DIDACTICA NOVA, NE 4-5-6, PE 2006,
CREAIOAVA

Recenzie. „Delirul, vol II”, de Prof Alexandru Popescu

DELIRUL, VOL II,
De ȘTEFAN DUMITRESCU
SAU

CRITICA ȘI LUMEA LITERARĂ ROMÂNEASCĂ
REPETENTE
ÎN FATA APARIȚIEI ROMANULUI „DELIRUL, VOL II”, DE
ȘTEFAN DUMITRESCU,
CONTINUARE LA ROMANUL „DELIRUL, VOL I”, DE
MARIN PEDA

Romanul acesta, care se citește pe nerăsuflăte și care o dată început nu mai poate fi lăsat din mână, este unul dintre romanele de conștiință și de suflet ale literaturii române.

Ca și romanul „Delirul, vol I”, de Marin Preda, pe care-l continuă, care la momentul apariției, anul 1975, era un roman așteptat (pentru că romanul acesta îl are ca personaj central pe mareșalul Ion Antonescu, era un roman care nu putea să lipsească, deci, din istoria literaturii române. De aceea el trebuia să fie scris) la fel și romanul „Delirul, vol II” era un roman așteptat demult în literatura română.

Un roman care nu putea să nu existe, care nu putea să nu fie, în literatura română. Mai ales că romanul „Delirul”, după asasinarea lui Marin Preda în 1980, era numai o jumătate de roman, rămăsese un lucru neterminat, or tocmai de aceea apariția „Delirului, vol II”, plutea în aer. Mai ales că Preda începuse romanul „Delirul”, vol II, scriind din el 27 de pagini !. Or, iată, că lucrurile s-au petrecut puțin altfel, Dumnezeu făcând totuși să se nască în literatura romană volumul doi al „Delirului”... Marin

Preda fiind asasinat, nemaiputând să termine *Delirul*, vol II, pe care-l începuse, s-a întâmplat ca în urma Concursului literar instituit de Ion Cristoiu, revista *Expres Magazin* și familia lui Marin Preda, în anul 1992, („Cine scrie romanul „*Delirul*, vol II”, continuare la romanul „*Delirul*, vol I”, de Marin Preda, așa cum l-ar fi scris Preda”. Concursul a fost câștigat, așa după cum se știe, de prozatorul Ștefan Dumitrescu), unul dintre cei mai talentați scriitori contemporani, ne gândim la Ștefan Dumitrescu, să scrie cu prilejul acestui Concurs literar, un roman, „*Delirul*, vol II” pe care citindu-l juri că este scris de mâna lui Marin Preda, „*Delirul*, vol II” formând împreună cu „*Delirul*, vol I” o unitate vie, un Întreg Organic perfect.

Romanul „*Delirul*, vol II”, de Ștefan Dumitrescu, despre care nu ne îndoim că a fost *inspirat* din cealaltă dimensiune de spiritul lui Preda (așa cum s-a întâmplat în literatura universală cu ultima carte a marelui scriitor Charles Dickens, și cu scriitorul Charles Dickens, care *i-a dictat*, din cealaltă dimensiune, ultima parte a cărții sale lăsată neterminată, unui tânăr tipograf american), așa cum mărturisește de altfel chiar Ștefan Dumitrescu, (faptul acesta constituind unul dintre *cele mai mari evenimente paranormale* din istoria literaturii române și a literaturii universale, când un scriitor neputând să-și termine opera în timpul vieții o „*inspiră sau o dictează*” altui scriitor, aflat în viață, stilul, limbajul, personajele romanului, identice cu ale lui Marin Preda, din „*Delirul*, volumul II”, demonstrează cu prisosință că lucrul acesta este posibil), este unul dintre romanele mari, dense, de greutate, profunde, plin de sensuri și de substanță epică, unul dintre cele mai bune romane din întreaga literatură română.

Satisfacția cititorului după lectura acestui roman este imensă. Romanul impresionează prin conținutul și mesajul său, prin pluridimensionalitatea sa, el fiind în același timp un foarte bun roman de dragoste, un roman social și istoric extraordinar, dar și

un roman filozofic și mitologic. Din această perspectivă romanul „Delirul, vol II”, al lui Dumitrescu, este unul dintre romanele cele mai valoroase ale literaturii române, stând alături de romanele mari ale lui Liviu Rebreanu, de romanul „Moromeții”, al aceluiași Preda.

Romanul „Delirul, vol II” al lui Ștefan Dumitrescu îți atrage atenția prin profunzimea sa abisală, ultimul nivel semantic al operei fiind stratul subconștientului colectiv al poporului român, stratul mitologic. Dacă în nivelele epistemologice 1 și 2 romanul este unul de dragoste, social și istoric, politic, având în centrul său figura de statuie legendară a lui Ion Antonescu, privit din perspectivă mitologică și filozofică (romanul este o meditație profundă, melancolic amară și superioară asupra istoriei poporului român) personajul fundamental al acestui roman este însuși poporul român. Acest lucru transpare indubitabil din țesătura de motive literar-filozofice și mitologice a romanului, din simbolistica sa.

Se întâmplă astfel un lucru extraordinar cu apariția acestui roman, după aproape un secol și mai bine de roman românesc, apare primul roman greu, profund, de valoare, al cărui personaj este poporul român. „Delirul, vol II”, continuând „Delirul, vol I” este un roman al spiritului românesc, al sufletului românesc. Este o meditație filozofică și lirică asupra a două milenii de istorie a neamului românesc.

„Delirul, vol II” fiind un roman profund și dens, având o construcție polifonică, organizată pe nivele semantice a fost foarte puțin comentat de critica literară, după momentul apariției sale în anul 2004, la Târgul Internațional de carte, Gaudeamus, de la București. (Romanul, așa cum a promis Ion Cristoiu în revista *Expres Magazin* trebuia să apară în anul 1993, a apărut astfel după 11 ani). În mod normal după apariția sa romanul trebuia să fie devină un best seller (așa s-ar fi întâmplat dacă ar fi fost scris de

Cărtărescu, Pleșu, sau Horia Patapievici, sau de oricare alt scriitor din alta țară), un succes literar răsunător, așa cum apariția sa și este un eveniment cultural de primă importanță.

Este limpede că romanul a fost sabotat atât de critica literară oficială (de cealaltă critică romanul a fost foarte bine primit), cât și de „lumea literară bună”, (de cealaltă lume literară cartea fiind, iarăși, foarte bine primită), care este dominată de găștile literare. Exact cum s-a întâmplat cu „Istoria literaturii române de la origini până azi”, a lui G. Călinescu, în 1941, când cartea a fost anunțată numai de 8 reviste și ziare, din care 6 au desființat-o. Lucrul acesta fiind cât se poate de normal la noi, la români. Or autorul romanului „Delirul, vol II” nefăcând parte dintr-o gașcă literară a fost desigur, și va mai fi, marginalizat. Precizăm însă că în mai multe ziare și reviste din țară și din străinătate, „Delirul, vol II” a avut cronici extrem de favorabile.

Dintr-o altă perspectivă dacă vom privi lucrurile vom observa că romanul acesta, unul dintre cele mai bune din literatura română, subliniem acest lucru, (împreună cu „Delirul, vol I”, cu care face o unitate perfectă) este un roman prea greu, prea dificil pentru criticii noștri, pe care-i depășește ca nivel de înțelegere și interpretare. De o complexitate deosebită (ne referim la motivele literare și filozofice ale textului de mari dimensiuni, la stilul și mijloacele literare, ca și la organizarea pe nivele și radiar a corpului de idei), profund și valoros, romanul acesta este greu de înțeles, în profunzimea și în complexitatea sa, în viziunea sa, de către un cititor cu o cultură fie ea și medie sau mai înaltă, și greu de comentat de către un critic literar care s-ar încumeta să-l interpreteze, să-l comenteze, să-l descifreze. De aici nevoia lectorului de a mai relua încă o dată romanul. „Delirul, vol II” ar fi avut nevoie de un critic hermeneut de înaltă clasă, care să interpreteze în dimensiunea sa vizionară romanul, care să pătrundă în profunzimile sale mitologice, ale subconștientului colectiv,

istorice, care să fie capabil să relaționeze idei și motive literar-filozofice, care alcătuiesc o țesătură vie și un univers spiritual foarte vast. Or nu cred să avem asemenea critici și istorici literari.

În al doilea rând, apărut într-o perioadă când Mareșalul Ion Antonescu a fost interzis (fapt absolut nedrept, care jicnește poporul român, și deopotrivă poporul evreu, gest cinic care ține de victimizarea poporului român, care demonizează poporul român, acțiune ce ține de războiul psihologic dus împotriva acestui popor) critici ca Nicolae Manolescu și Eugen Simion (despre care am auzit că ar fi fost încântați de roman, dar le-a fost teamă să scrie despre el, ei făcând parte din grupul internaționaliștilor, care conduc acum România, alături de Liiceanu, Pleșu, Patapievici, acesta din urmă calomniind și murdărind într-un mod îngrozitor poporul român în cărțile sale) s-au temut, le-a fost frică să scrie despre „Delirul, vol II”.

Și desigur, nu în ultimul rând, invidia lumii literare trebuie să-și fi spus cuvântul, și să se facă, vai, că nu știe nimic despre existența acestui roman, pe care s-ar fi compromis pe veci dacă l-ar fi „distrus”. Așa că s-au făcut mai bine că nu-l bagă în seamă, deși se știa foarte bine, despre apariția acestui roman, care a fost pur și simplu „sorbit” de pe tarabele și din librăriile în care a fost vândut.

Una peste alta, critica și lumea literară, au rămas repetente în fața acestui eveniment cultural, în fața romanului „Delirul, vol II”. Nu în orice an, și nu în orice deceniu și în orice literatură, în orice țară apare un astfel de roman ca „Delirul, vol II”, un roman de talia lui !

Ne pare rău, suntem chiar îngrijorați, observând că Editura lui Liiceanu publică volume de poezii care scuipe pe România, care fac pipi pe poporul român, poeți care sunt cultivați și elogiați apoi de către criticul literar Alex Ștefănescu în mizera sa Istorie literară. Or dacă după 1990 a fost declanșat acest val al „internaționaliștilor” care scuipe și fac pipi pe România (ce

dureros, și ce rușinos, Doamne !) când scriitorii care nu sunt cu ei (care nu-și scuipează toată ziua țara și nu urinează pe poporul lor!) sunt marginalizați, este limpede că despre romanul „Delirul, vol II” era mai bine să se tacă. A se vedea și atacurile insidioase și murdare, venite din mai multe părți, la adresa lui Marin Preda, după 1990

Departate de a fi o carte care stârnește patimi, „Delirul, vol II”, romanul lui Dumitrescu, este în primul rând și în esența sa un roman al împăcării, al iertării, (aș spune că este un roman religios) al vindecării rănilor, al unei înțelegeri superioare, psihanalitice și christice a istoriei. Aproape că fără teama de a greși putem să afirmăm că romanul acesta este un roman de care aveam nevoie ! Așa cum ai nevoie să te cunoști pe tine mai bine, și să te împaci cu tine însuși și cu lumea după ce treci printr-o mare încercare !

Romanul acesta va rămâne în istoria culturii române ca un moment de referință, ca un munte de conștiință rănită, care strălucește până departe.

Nu ne îndoim că în viitor despre „romanul „Delirul, vol II” se vor scrie sute de articole și cărți, romanul fiind unul important în literatură română, un roman care stârnește pasiuni și comentarii. Pentru că el ne redescoperă pe noi, ne re-pune mereu în discuție în fața conștiinței noastre, ca indivizi umani și ca popor, ne situează pe noi, pe români, pe un nou nivel ontologic și de interpretare superior, proiectându-ne într-o viziune tragică și imensă. *Pentru că romanul acesta este romanul poporului român și al spiritului românesc.*

Prof Alexandru Popescu, martie, 2005, București.

Precizăm că după 2004 această cronică literară a văzut lumina tiparului în mai multe publicații din țară și din străinătate !

ALEXANDRU POPESCU

ȘI TU VEI FI VĂDUH....!

Roman de Ștefan Dumitrescu

Trebuie să mărturisesc că este al doilea roman din viața mea de lector împătimit, bolnav de setea de lectură, când sunt pur și simplu, fascinat, drogat, înnebunit în timpul lecturii unei cărți. Ca profesor de limba română și ca eseist și critic literar am mii de lecturi la activ, cum se spune, și sute de recenzii, comentarii și rezumate scrise...și totuși nu am mai întâlnit un roman ca acesta ...care să te șocheze, să te fascineze, să te îmbogățească interior, să te seducă, să îți placă, să te excite, să-l citești ca și cum ai mânca flămând, cu gura plină, miere, să te înnebunească, așa cum o face cartea aceasta. După lectură (în timpul lecturii ai violent senzația dorința de a arunca romanul din mână, și totuși nu te poți desprinde de el. Nu-l poți lăsa din mână, ești robul lui total !) ai un moment lung de beție estetică, dar și de dezorientare, DE DISPERARE.... Romanul acesta, intitulat atât de frumos „ȘI TU VEI FI VAZDUH...!” (cartea a apărut la Editura Anamarol, București, anul 2007) este un roman aparte în literatura română. În timpul lecturii și după lectură m-am gândit la Mircea Eliade și la „Un veac de singurătate”, romanul lui Gabriel Garcia Marquez, dar și la Miorița noastră. El face parte din această categorie a romanelor care vin cu o nouă estetică romanescă, a romanelor exotice, care aduc în literatură un nou spațiu și timp literar, propun

o nouă formulă de roman, explorează o nouă lume, creează un nou univers românesc, care te fascinează !

Este de mirare că romanul acesta (ah, găștile criminale și invidia din viața literaturii române, ah, coteriile și cabalele din lumea literară românească !) nu a făcut vâlvă la noi, deși el s-a epuizat destul de repede. Cu siguranță că dacă romanul „ȘI TU VEI FI VĂZDUH !” ar fi apărut în traducere spaniolă la Madrid el ar fi avut efectul de bombă-eveniment literar pe care l-a avut romanul „Un veac de singurătate”, al lui Maquez, cu care aduce, dar nu seamănă, cum se spune, pentru că romanul lui Ștefan Dumitrescu, propune o nouă formulă de roman, o nouă filozofie romanescă ! Probabil că mai târziu, într-un alt context, după ce se vor mai cerne valorile, după ce ne vom întoarce la valori și la literatura adevărată, o să vedem că romanul acesta este un mare roman, mai valoros decât romanul „Un veac de singurătate”, al lui Marquez, și la fel de spectaculos ca și acesta.

În primul rând romanul „ȘITU VEI FI VĂZDUH”, este opera unui mare povestitor. Este cartea în care se vede cel mai bine geniul de povestitor al autorului. Cartea se citește cu atâta plăcere, povestea, curgerea epicului, dulcea curgere a eposului este atât de captivantă și de terifiantă încât ai senzația că cerul gurii îți arde de miresme mitice, de amoruri senzuale, de dulceața unor tărâmurii exotice. De la Ion Creangă nu cunoaștem un alt text în care arta povestirii să fie dusă la înălțimea vrăjii adormitoare. Am putea să vorbim în cazul acestui roman de o „vrajă epică”, așa cum în poeziile lui Eminescu întâlnim o vrajă pe care nu ne-o putem explica.

Romanul acesta este un roman de dragoste, o dragoste bolnavă, nebună, atavică. „ȘI TU VEI VĂZDUH”, este unul dintre cele mai bune romane de dragoste din literatura română, și chiar din literatura europeană. Romanul de dragoste este asemenea unui „zbor în vis” și a unei porți prin care intrând pătrunzi în marele

univers al Subconștientului colectiv al poporului român. Epicul este dens și muzicall, simți mirosind și foșnind, susurând toate grădinile, livezile și toți codri spațiului românesc, de la antichitatea dacă până în zorii epocii moderne. Personajul principal pare să fie marele sociolog Dimitrie Drăghicescu, sau mai exact explorarea subconștientului acestui învățat. Să subliniem faptul că psihologul și sociologul Dimitrie Drăghicescu este primul autor al unei Psihologii a poporului român. În același timp Dimitrie Drăghicescu este născut foarte aproape de locul în care s-a născut Ștefan Dumitrescu, spațiul din sudul județului Vâlcea, valea plină de lumină și de mit a Cernei. Ceea ce ne sugerează ideea că de fapt autorul, în acest roman, „Și tu vei fi văzduh”, explorează subconștientul unui spațiu legendar și mitic, care nu este altul decât spațiul vâlcean. Spațiul Olteniei de mijloc, din care vine și lumea ciudată, a lui Marin Sorescu.

Profesorul Dimitrie Drăghicescu sosește din străinătate în capitală în toiul unei veri înalte și fierbinți ca un cuptor, Și pentru că nu poate rămâne în București din cauza căldurii se refugiază în satul său Zavoieni.

Autorul descrie cu talent această lume a micii boierimi scăpătate, în prima jumătate a secolului XX, tihna satului românesc așa cum era el înainte de al Doilea război mondial, întâlnirea cu mama sa, bucuria revederii locurilor dragi. Aici la Zăvoieni Dimitrie Drăghicescu primește vizita unui coleg, mai mic de facultate, (de care sociologul abia dacă își amintește că i-a împrumutat un Curs, luat după expunerile lui Tutu Maiorescu, pe care l-au avut profesori amândoi) pe numele lui Alexandru Vizantidis, fiul unui armator grec din Brăila. Oaspetele este un povestitor extraordinar. Începe să povestească și povestea lui nu se mai termină, ca în „1001 și una de nopți”. Arta de a povesti, epicul, eposul devin un fel de personaj principal al cărții, pentru că

te fac prizonierul lor, asemenea unui univers amețitor, anesteziant, povestitorul conducându-te prin lumi fascinante.

Alexandru Vizantidis povestește atât de frumos încât hipnotizați pătrundem în universul legendarei Brăile, așa cum arăta orașul și portul la începutul secolului XX... Trăim împreună cu Alexandru Vizantidis povestea iubirii lui cu Iulia Alexandrovna Maronova, fiica unei familii rusești princiare, acum scăpătate (scriitorul este fascinat de această clasă nobiliară scăpătată) și povestea iubirilor lui Iancu Delamare, unul dintre cele mai frumoase personaje din literatura română. Un personaj pe cât de modern, pe atât de legendar, mitic, fabulos ! Fascinați de vraja povestirii ne trezim în universul spiritual (este un roman al universurilor spirituale al mai multor civilizații, al palierelelor epistemologice ale diferitelor civilizații) al altei dimensiuni, de aici povestea coboară în atmosfera specifică a Veneției. Personajul principal călătorește în căutarea iubirii lui, ca un alt Ulise, la Alexandria, (ne vine în minte personajul Toma Nour, al lui Eminescu) se întoarce apoi în spațiul spiritual al Balcaniei. Și de aici excursul spiritual o apucă în jos, străbătând nivelele subconștientului colectiv românesc, ajungând în stratul bazal al miturilor, al miturilor trace, dacice, paleoromâne.

Romanul nu se poate povesti, și credem că la ora actuală nu avem critici literari care să-l descifreze, să-l pătrundă în totalitatea înțelesurilor sale, în substanța sa ultimă, să se ridice apoi deasupra lui, pentru a-l caracteriza conceptual. Pentru că romanul este unul de dragoste, dar este și unul filozofic și mitologic, este unul inițiativ și unul foarte modern, propunând o altă filozofie românească.

De aceea spuneam noi romanul acesta este mult mai profund și mai valoros decât romanul lui Marquez, fața de care se situează la un fel de antipod, și că romanul ar fi bine să fie tradus și publicat în străinătate, pentru că s-ar putea să avem revelația unui mare roman,

a unui roman important al literaturii universale, care deschide o pârție largă literaturii române în lume...

Descifrat în înțelesurile sale profunde, personajul fascinant și profund al lui Iancu Delamare, ca și întâmplările extraordinare prin care trece el, romanul este o analiza din perspectivă modernă a miturilor lui Orfeu, al mitului Amazoanelor, a mitului lui Dionisos, mituri ale pelasgilor din spațiul carapto-istro-pontic, duse mai târziu de ahei, ionieni și doriene în Peloponez, în Elada antică. În același timp însă, ca într-o radiografie fluorescentă, suntem uimiți să constatăm cât de subtil s-au infuzat miturile străvechi în societatea modernă, în psihologia omului modern și cum izbucnesc ele la suprafață în societatea absurdă și bolnavă a epocii contemporane.

Romanul este foarte profund și foarte inteligent scris, (și el, ca roman, este foarte inteligent), în același timp. Sfârșitul romanului este imprevizibil, greu de explicat, este însă veridic dacă ne gândim că prin acest sfârșit, personajul central al romanului redeschide o noua perspectiva de interpretare a romanului, și anume viziunea asupra lumii și istoriei dinspre omul modern înspre trecut.

„ȘI TU VEI FI VĂZDUH” este un roman fascinant, care se citește pe nerăsuflăte, în același timp este un roman bogat în sensuri, un roman greu, un roman profund, care ne depășește.

Având experiența îndelungată a lecturii romanești noi îi prevedem acestui roman un viitor extraordinară, el fiind la ora actuală romanul cu care literatura română ar putea să iasă în lume „rupând gura târgului”, cum se spune. Cu acest roman „rupem noi gura târgului”, pe piața europeană a cărții, nu cu cărțile lui Cartărescu, sau Patapievici

Recitind pentru a treia oară romanul, credem că ce au spus Ana Blandiana, Ioan Crișan și Francesca Pini despre Ștefan Dumitrescu este cel mai adevărat lucru, că ei l-au prins în cadrele

lor descriptive pe acest autor, total imprevizibil, și greu de caracterizat datorită vastității operei sale, și că de la scriitorul acesta, cunoscându-i opera vastă, ne putem aștepta la orice.

„O țară în văile cosmice ale căreia înfloresc păsări, al cărui cer este susținut de corul fecioarelor, ale cărei steaguri sunt sufletele strămoșilor plecați la luptă, o țară halucinantă, un pământ cântător și orbit de lumină proslăvește în versurile sale recente Ștefan Dumitrescu, poet straniu, cu sufletul lansat riscant, punte peste prăpastia lirică, căreia nu i se cunoaște țărmlul de dincolo. Spun că această lansare este curajoasă și riscantă pentru că ea se produce în afara drumurilor bătătorite ale poeziei, pentru că Ștefan Dumitrescu nu versifică frumos și cu talent în cadrele unui lirism știut sau bănuit numai, ci își creează propriile sale cadre, propriile sale sisteme de referință. Fiecare din poeziile sale este o deschidere către o lume creată de el, o lume în care păsările umblă înarmate și se cântă din ruine ca din fluiere. Talent în afara oricărei îndoieli, spirit neliniștit și în continuă ardere, autor de eseuri reinterpretând miturile și de poeme reclădind universul, Ștefan Dumitrescu este un poet mai dur, mai abrupt, mai supus suferinței și neliniștii, decât limpedele Dan Verona, dar la fel de cert, la fel de Adevărat” .

Ana Blandiana, Amfiteatrul, nr 12, 1971

"Ștefan Dumitrescu este un scriitor profund și serios. Este din acei scriitori care dau conținut unei epoci întregi."

ION CRISAN, scriitor, om de știință.

"Poet, prozator, dramaturg, eseist, critic și istoric literar, filozof, analist politic, omul acesta atât de cuminte, cu o expresie de copil care se miră veșnic, este unul dintre cele mai neliniștite și ardente, sensibile conștiințe ale veacului lui. Când românii îl vor cunoaște cu adevărat, în toată adâncimea și profunzimea operei lui pe Ștefan

Dumitrescu, se vor mira că un scriitor de talia lui Thomas Mann, a lui Albert Camus, s-a aflat , fără să-l cunoască, printre ei . La sfârșitul acestui veac Ștefan Dumitrescu este vârful de lance al literaturii române, împlântat adânc în universalitate. L-aș compara cu Mircea Eliade, dacă nu aș ști, cunoscându-i o mare parte din operă, că Ștefan Dumitrescu nu seamănă decât cu el însuși."

FRANCESCA PINI, critic literar, Coperta a IV-a a cărții de povestiri MATCA ANCESTRALĂ, 1993

În concluzie ne aflăm în fața unui roman fascinant, care se citește cu mare plăcere, dar a unuia dintre cele mai dificile romane, un roman foarte deschis, dar și foarte închis, care îi pune cititorului un mare număr de probleme, de întrebări, dar care îi oferă și multe răspunsuri „! Și în fața unui scriitor complex și necunoscut, deși scriitorul este autorul romanului „Delirul, vol II”, și al multor cărți publicate în România. Este de asemenea cel mai publicat scriitor român în străinătate, de către revistele și editurile electronice. (puteți să-l cunoașteți mai bine dacă intrați pe site-urile Europei Creștine <http://europacrestina.zweipage.de>, revista romanilor din Germania, sau pe site-ul : stefandumitrescu.sapte.ro). „ȘI TU VEI FI VAZDUH !” este un roman care creionează una dintre cele mai cuprinzătoare viziuni asupra istoriei traco-daco-române. Pentru fiecare lector romanul acesta este o mare încercare ! Dar și argumentul cel mai convingător că literatura română are mari resurse și mijloace de exprimare, de imaginație, de filozofare, de căutare a unei noi căi de evoluție ! !

DUMI NEDELCU, CRONICAR LITERAR

NOI VALENȚE ADUSE POEZIEI ROMÂNEȘTI DE ȘTEFAN DUMITRECU

RECENZIE A CĂRȚII, „ÎNALTELE POEME”, ED CONPHIS, RÂMNICUL VÂLCEA,

„ Eram poet și plângeam /Mergeam pe
străzi frumos luminate /
Se mira lumea și se-ntreba / Cine e domnul
cu marea in spate ?”

Oare cine-l putea defini mai bine pe Ștefan Dumitrescu decât el însuși în poezia „POETUL”, din volumul de versuri „Înaltele poeme”, apărut la Editura Conphis, Râmnicul Vâlcea, 2000 ? Lecturând versurile sale trăim cu impresia că „suntem prinși între trecut și viitor” ca într-o capcană din care nu se poate ieși. Pentru poet spațiul existenței umane reprezintă un spațiu al frământărilor. Încercând să-și explice evoluția fatidică a lucrurilor, Ștefan Dumitrescu evadează într-o lume subconștientă, într-o lume, am putea spune, ascunsă privirilor și grijilor cotidiene.

„De n-aș fi ființă pură străină de frumoasă / în lumea asta-n care nimic nu este viu, /și-ar exista o Lege ce m-ar iubi nebună / eu aș voi în lume, America să fiu /”... De ce America ? Simplu, pentru că în viziunea sa conținutul mult visat de noi, simpli muritori, este un fel de cal troian, ce își propune să cucerească lumea, să fie jandarmul ei. Având starea morbidă și apoasă a versurilor bacoviene sau încrustațiile măiestrite ale metaforelor din poezia lui Blaga, opera lui Ștefan Dumitrescu întregeste „parcă” triumphiul vizionar al neșansei, al inutilității zbaterilor umane

concluzionând trecerea inconștientă spre o altă eră de dominație a superficialului și decadenței.

Lecturând poezia lui Ștefan Dumitrescu avem impresia că suntem în fața mării care ne aduce Ideea de libertate, deschidere, aspirație sau iluzie. Trăim mereu sentimentul așteptării lozului cel mare care nu mai sosește, ghinionul persecutându-ne, și atunci trebuie să apelăm la un destin contrafăcut, simulând ideea de cauzalitate și intrare în real. Ca o salvare, prețul simulează o evadare din cotidian, elementele acestuia nepermițându-ne să eludăm faptul că poetul a născut versurile din nevoia de a se sustrage din tribulațiile existenței sale chinuite, pline de conveniențe sociale cu aspect bizantin. Influențele filozofice și literare constituie punctul de plecare, iar experiența sa de viață, elementul forte. Detașarea cu care sunt concentrate ideile în versurile lui Ștefan Dumitrescu, merge până la ironie și chiar până la satiră, acestea fiind în definitiv piesele de rezistență ale neamului nostru din care poetul își trage sevele încântătoare. Aducând o poezie nouă, originală ca tematică și expresie artistică, o poezie meditativă, promovată cu nonșalanță, în care insistă asupra detaliilor, poetul oferă celor ce-i lecturează versurile ambele fețe ale lucrurilor într-o nouă interpretare Yng și Aang.

Ștefan Dumitrescu a câștigat Concursul pentru continuarea romanului „Delirul” al lui Marin Preda.

Dacă citind versurile lui rămânem undeva între real și ideal, lecturând romanul său „Delirul”, continuarea capodoperei lui Preda, suntem stupefiați de talentul și originalitatea sa. Romanul va fi în curând tipărit și îl recomandăm tuturor iubitorilor de literatură adevărată, tuturor celor care au avut bunul simț de a nu-și umple rafturile bibliotecilor cu romane porcoase de sandală Brown.

Revenind la volumul „Înaltele poeme”, putem spune că Ștefan Dumitrescu a trecut cu brio în tagma celor ce construiesc imagini în versuri, a celor ce încă mai speră că litera scrisă este

savoarea sufletului omenesc. Întrebându-ne ca și poetul : „Căci ce ești dumneata bietule neam românesc, /Decât lacrima căzând a lui Dumnezeu /Care se plânge pe sine din veșnicie / Lumea născându-se astfel mereu” căutăm răspunsurile în noi valențe aduse poeziei românești de Ștefan Dumitrescu

DUMI NEDELCU, Cronicar literar, Revista Realitatea, Galați
2002

CUPRINS

Partea întâi

1. Cuvânt înainte : „Doamne, îți mulțumesc pentru toate.....3
2. Titus Bărbulescu, „Ființa neamului românesc”..... 5
3. Alina Diaconu , „Noapte bună, domnule Profesor !”, roman.....15
4. Alina Diaconu „Penultima călătorie”, roman.....26
5. Rodica Elena Lupu, „Timpul judecă și plătește”, roman.....36
6. Rodica Elena Lupu, „Mâna destinului”, roman.....47
6. Rodica Elena Lupu , „Glasul inimii”, roman.....57
7. Corneliu Tamas, Un mare cântăreț al trecutului și al copilăriei..... 67
- 8 Florentin Smarandache, „Exotica și cutremurătoarea Indonezie” 78
9. Nicolae Tomoniu, „ Neamul întemeietor al Basarabilor”...88
10. Ioan Miclău : „Un badea Cârțan care a trecut mările și oceanele cu cărțile „.....105

Partea a doua 117

CRONICI ȘI REVENZII LITERARE LA CĂȚILE LUI ȘTEFAN DUMITRESCU

10. Ion Miclău, scriitor, Australia, Cronica literară a romanului „Și tu vei fi văzduh și a piesei „Brâncuși.....118
11. Ion Măldărescu, „Delirul, vol II”, roman, de Ștefan Dumitrescu.....125

12. Emilia Diculescu Popescu, Marin Popescu, „Delirul, vol II”, roman, de Ștefan Dumitrescu.....	120
13. Alexandru Popescu, „Delirul, vol II, roman, de Ștefan Dumitrescu.....	132
14. „Și tu vei fi văzduh”, roman, de Ștefan Dumitrescu....	146
15. Dumi Nedelcu, „Înaltele poeme, volum de poezie, de Ștefan Dumitrescu.....	153

OAMENI DE CULTURA DESPRE ȘTEFAN DUMITRESCU

„O țară în văile cosmice ale căreia înfloresc păsări, al cărui cer este susținut de corul fecioarelor, ale cărei steaguri sunt sufletele strămoșilor plecați la luptă, o țară halucinantă, un pământ cântător și orbit de lumină proslăvește în versurile sale recente Ștefan Dumitrescu, poet straniu, cu sufletul lansat riscant, puncte peste prăpastia lirică, căreia nu i se cunoaște țărnel de dincolo. Spun că această lansare este curajoasă și riscantă pentru că ea se produce în afara drumurilor bătătorite ale poeziei, pentru că Ștefan Dumitrescu nu versifică frumos și cu talent în cadrele unui lirism știut sau bănuț numai, ci își creează propriile sale cadre, propriile sale sisteme de referință. Fiecare din poeziile sale este o deschidere către o lume creată de el, o lume în care păsările umblă înarmate și se cântă din ruine ca din fluier. Talent în afara oricărei îndoieli, spirit neliniștit și în continuă ardere, autor de eseuri reinterpretând miturile și de poeme reclădind universul, Ștefan Dumitrescu este un poet mai dur, mai abrupt, mai supus suferinței și neliniștii, decât limpedele Dan Verona, dar la fel de cert, la fel de Adevărat”. Ana Blandiana, Amfiteatrul, nr 12, 1971.

"Ștefan Dumitrescu este un poet foarte interesant și îl voi urmări cu toată atenția." SERBAN CIOCULESCU, FLACĂRA, 1973

"Ștefan Dumitrescu este un scriitor profund și serios. Este din acei scriitori care dau conținut unei epoci întregi."

ION CRISAN, scriitor, om de știință, 1973.

"Ștefan Dumitrescu: În tot ceea ce faceți și gândiți aveți mai degrabă aura unui întemeietor. Cred că ar trebui să faceți școală în jurul dumneavoastră, lucrând direct asupra destinelor vii prin elevii care ar putea să vă continue lucrarea, întemeind cetăți de spirit la fel de durabile ca și cele create la umbra măslinilor antici. Trăim vremuri prea mărunte și interesate pecuniar ca să găsiți o revistă deschisă imediat spre ceea ce gândiți. Singura soluție ar fi să vă adresați unei edituri ca Humanitas, care ar putea fi interesată de anvergura viziunilor dumneavoastră."

ION ZUBAȘCU, scriitor, Revista Expres-Magazin, nr. 4, 1993